

2
КЛАС

В. В. Литвинова, Н. В. Піканова

МАТЕМАТИКА

В. В. Литвинова, Н. В. Піканова

МАТЕМАТИКА

Підручник
для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 91)

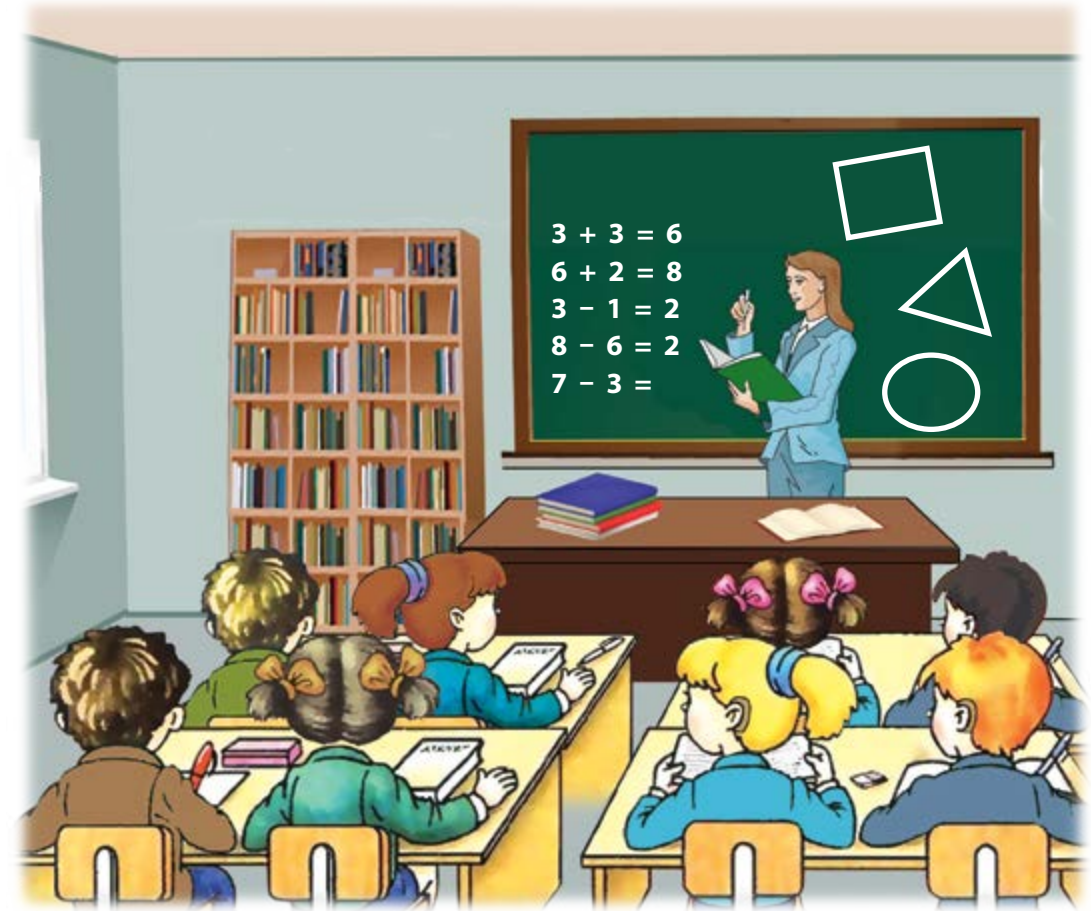
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Либідь»
2019

УДК 51*кл2(075.2.056.2/.3)
Л64

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 17.04.2019 р. № 515)

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Математика

Якщо хочеш досягти
у житті своїм вершин,
математику збагнути
мушиш тонко до глибин.
Калькулятор і комп'ютер —
хто сьогодні їх не зна?
Та за пояс їх запхнути
може світла голова.
Ледарів у нас немає.
Хто руки не піднімає?
Вирушаймо в путь!
Нас цікаві справи ждуть!

Л64 **Литвинова, В. В.**
Математика : підруч. для 2 кл. спец. закл. заг. середньої освіти
(Н 91) / В. В. Литвинова, Н. В. Піканова. — К. : Либідь, 2019. —
160 с. : іл.

ISBN 978-966-06-0794-1.

УДК 51*кл2(075.2.056.2/.3)

ISBN 978-966-06-0794-1

© Литвинова В. В., Піканова Н. В., 2019
© Гутман М. Б., ілюстрації, 2019

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 1 КЛАСІ

1. Полічи: від 1 до 10; від 10 до 20.
Полічи: від 10 до 1; від 20 до 10.
2. Запиши числа цифрами, продакtilюй їх і прочитай уголос.
Вісім, десять, двадцять, тридцять, сорок, п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят, дев'яносто, сто.
3. Запиши в зошиті відповіді на запитання словами.

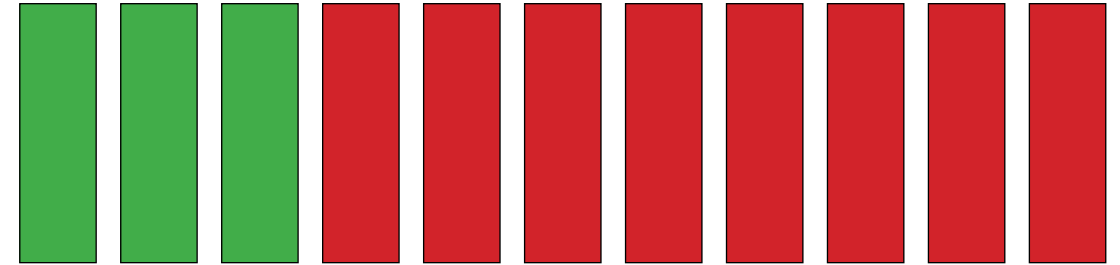
- Скільки вагонів у поїзді? У поїзді ... вагонів.
- У якому по порядку вагоні везуть цукерки?
Цукерки везуть у ... вагоні.

4. Обчисли.

Число	6	10	4	13	7	3	15	5
На 3 більше	...	...	...	...	...	...	...	...
На 3 менше	...	...	...	...	...	...	...	...

5. Зменш на 2 числа: 9; 4; 13; 7; 5; 3; 12.
Збільш на 2 числа: 3; 8; 11; 7; 15; 4; 18.

1. Полічи, скільки чотирикутників зафарбовано в зелений колір, а скільки чотирикутників зафарбовано в червоний колір.

На скільки більше червоних чотирикутників, ніж зелених?

2. Склади та розв'яжи задачу. Розв'язання запиши в зошиті.
У Наталочки було цукерок, а в Зої — на менше. Скільки цукерок було в Зої?

Розв'язання задачі:

$$\square - \square = \square \text{ ц.}$$

Відповідь: цукерок.

3. Накресли один відрізок завдовжки 16 клітинок, а другий відрізок — на 6 клітинок коротший.
  - Яку довжину матиме другий відрізок?
  - Скільком сантиметрам дорівнює другий відрізок?

4. Розглянь розрядний склад чисел.

5 і 50   30 і 3   26 і 62   1 і 10   10 і 100

5. Знайди значення числових виразів.

48 + 1	56 + 3	35 + 2	27 + 2
48 + 2	56 + 4	35 + 5	27 + 3
48 + 20	56 + 40	35 + 50	27 + 30

Розрядний склад двоцифрових чисел

1. Знайди значення числових виразів.

$$\begin{array}{cccc} 11 + 7 & 47 - 3 & 44 + 4 & 46 - 2 \\ 33 + 4 & 79 - 5 & 58 + 2 & 30 + 9 \end{array}$$

2. Запиши в таблицю розрядів числа: 23; 59; 45; 58; 100.

Зразок.

3-й розряд — сотні	2-й розряд — десятки	1-й розряд — одиниці
	3	7

3. Поясни розв'язання кожного прикладу.

$$\begin{array}{ccc} 34 + 26 = 60 & 58 - 24 = \square & 46 + 33 = \square \\ \begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 20 \quad 6 \end{array} & & \\ 67 - 32 = \square & 45 - 34 = \square & 53 + 25 = \square \\ \begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 30 \quad 2 \end{array} & & \end{array}$$

**При додаванні двоцифрових чисел десятки додаються до десятків, одиниці — до одиниць.
При відніманні двоцифрових чисел десятки віднімаються від десятків, одиниці — від одиниць.**

4. Розв'яжи приклади.

$$\begin{array}{cccc} 20 - 10 & 13 + 6 & 70 - 15 & 56 + 32 \\ 10 + 10 & 19 - 4 & 24 + 23 & 47 - 13 \end{array}$$

1. Мама зліпила 15 вареників, а Марійка — на 5 вареників менше. Скільки вареників зліпила Марійка?

Розв'язання задачі:

$$\square - \square = \square \text{ в.}$$

Відповідь: $\square$ вареників.

2. Знайди значення числових виразів.

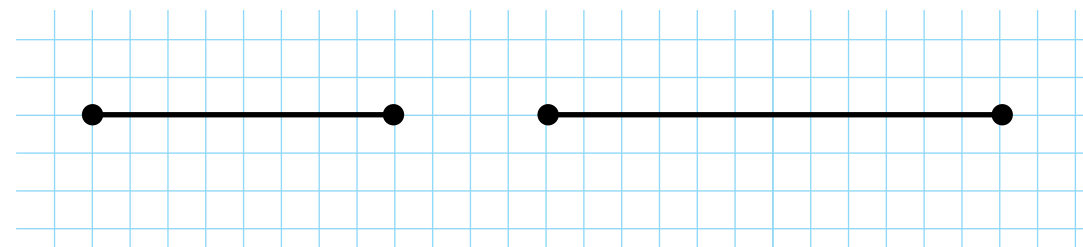
$$\begin{array}{cccc} 10 + 5 & 20 + 7 & 20 + 1 & 30 + 5 \\ 10 + 50 & 20 + 70 & 20 + 10 & 30 + 50 \end{array}$$

3. $34 - 2$ $56 - 3$ $96 - 3$ $87 - 4$
 $34 - 20$ $56 - 30$ $96 - 30$ $87 - 40$

4. Гра «Правильний вибір».

20	$13 + 5$	$50 + 10$	20
18	$16 + 4$	$9 + 11$	60
30	$30 + 40$	$12 + 7$	27
70	$24 + 6$	$24 + 3$	19

5. На скільки сантиметрів правий відрізок довший за лівий?

1. Полічи десятками по порядку від 10 до 100.
Полічи десятками у зворотному порядку від 100 до 10.

2. Перевір себе.

Таблиці додавання й віднімання чисел 2 і 3

1 + 2	3 - 2	1 + 3	4 - 3
2 + 2	4 - 2	2 + 3	5 - 3
3 + 2	5 - 2	3 + 3	6 - 3
4 + 2	6 - 2	4 + 3	7 - 3
5 + 2	7 - 2	5 + 3	8 - 3
6 + 2	8 - 2	6 + 3	9 - 3
7 + 2	9 - 2	7 + 3	10 - 3
8 + 2	10 - 2		

3. Запиши в зошиті числа з таблиці розрядів.

Сотні	Десятки	Одиниці
	9	4
	3	7
1	0	0
	8	3

4. Назви пори року на малюнках. Скажи, яка зараз пора року.

Назви чисел при додаванні

1. Назви «сусідів» чисел.

<input type="text"/> 19 <input type="text"/>	<input type="text"/> 42 <input type="text"/>	<input type="text"/> 56 <input type="text"/>	<input type="text"/> 30 <input type="text"/>
<input type="text"/> 78 <input type="text"/>	<input type="text"/> 99 <input type="text"/>	<input type="text"/> 61 <input type="text"/>	<input type="text"/> 55 <input type="text"/>

2. Пригадай назви чисел при додаванні.

$$12 + 35 = 47$$

12 — перший доданок, **35** — другий доданок, **47** — сума.

3. Назви правильно числа при додаванні.

$$4 + 5 = 9 \quad 12 + 23 = 35 \quad 53 + 6 = 59$$

Зразок. **4** — перший доданок, **5** — другий доданок, **9** — сума.

4. Прочитай вирази. Склади та розв'яжи приклади.

Перший доданок 48, другий — 11. Знайти суму.

Перший доданок 12, другий — 23. Знайти суму.

Перший доданок 51, другий — 32. Знайти суму.

Перший доданок 24, другий — 25. Знайти суму.

5. Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа:

$$15 \quad 48 \quad 78 \quad 31 \quad 93 \quad 56$$

Зразок. $57 = 50 + 7$.

6. Напиши в зошиті.

- У які дні тижня ти ходиш до школи?
- Які дні тижня в тебе вихідні?
- Скільки днів у тижні?
- Скільки робочих днів у тижні?
- Скільки вихідних днів у тижні?

Переставна властивість дії додавання

1. Знайди значення числових виразів.

$26 + 32$	$45 + 3$	$71 + 22$	$56 + 3$
$32 + 26$	$3 + 45$	$22 + 71$	$3 + 56$

**Від перестановки доданків
сума не змінюється.**

Додавати числа можна в будь-якому порядку.

2. У Славка було 4 кульки. Він надув іще 3 кульки, а потім іще 2 кульки. Скільки кульок стало в Славка?

Розв'язання задачі:

$$\square + \square + \square = \square \text{ к.}$$

Відповідь: $\square$ кульок.

3. $24 + 12 + 44$ $52 + 5 + 30$ $20 + 31 + 27$
 $12 + 24 + 44$ $5 + 52 + 30$ $27 + 20 + 31$
 $44 + 24 + 12$ $30 + 52 + 5$ $31 + 27 + 20$

4. Дай відповіді на запитання письмово.

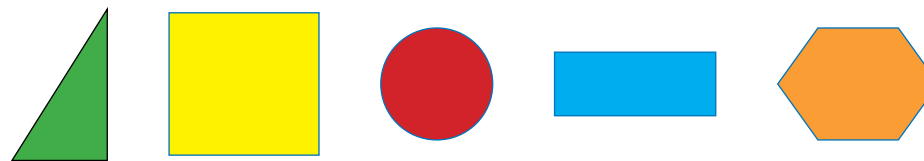

Зразок. Котре по порядку яблуко? Яблуко перше.

- Котрий по порядку апельсин?
- Котра по порядку вишня?
- Котра по порядку слива?
- Котрий по порядку виноград?
- Котра по порядку груша?

Плоскі та об'ємні геометричні фігури

1. Назви плоскі геометричні фігури.

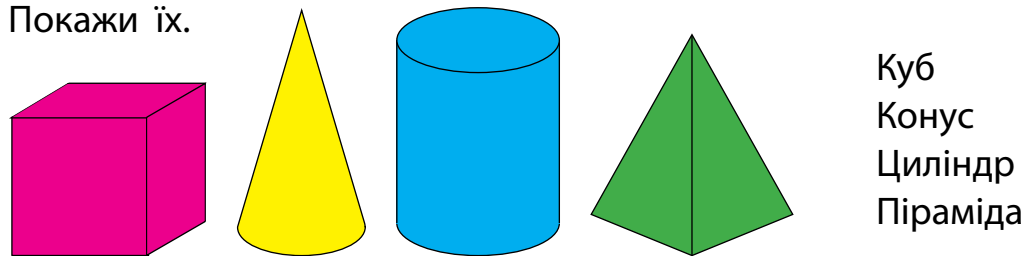
2. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Перший доданок 6, другий — 4. Знайти суму.

Перший доданок 22, другий — 7. Знайти суму.

Перший доданок 6, другий — 33. Знайти суму.

3. Правильно вимовляй назви об'ємних геометричних фігур. Покажи їх.

4. • У кого вуха довші?   • У кого вуха коротші?

У кролика вуха ... , ніж у собаки.

У кішки вуха ... , ніж у собаки.

У собаки вуха ... , ніж у кішки.

У собаки вуха ... , ніж у кролика.

• У кого вуха найменші?

• У кого вуха найбільші?

Найменші вуха у ... .

Найбільші вуха у ... .

1. Корова баби Галі дає 17 л молока на день. Теля за день випиває 6 л молока. Скільки літрів молока щодня залишається?

Розв'язання задачі:

$$\square - \square = \square \text{ л}$$

Відповідь: $\square$ літрів.

2. Візьми годинник і постав велику й малу стрілки на 12.
- Котра це буде година?
  - Пригадай, скільки годин має доба.
  - Скільки обертів на циферблаті робить мала стрілка за добу?
  - На які частини поділяють добу? Запиши в зошиті.
Добу поділяють на ранок, $\dots$, $\dots$, $\dots$.

3. Накресли два відрізки. Довжина першого відрізка 20 клітинок. Другий відрізок на 10 клітинок коротший від першого. Скільком сантиметрам дорівнює кожен відрізок, якщо 2 клітинки — це 1 см?

4. У собаки Жучки народилося 4 цуценят, а в кішки Мурки — 8 кошенят. На скільки більше народилося кошенят, ніж цуценят?

Назви чисел при відніманні

1. Знайди значення числових виразів.

55 – 2	78 – 5	36 – 2	66 – 4
55 – 20	78 – 50	36 – 20	66 – 40
63 – 2	94 – 2	57 – 4	48 – 3
63 – 20	94 – 20	57 – 40	48 – 30

2. Пригадай назви чисел при відніманні.

$$44 - 13 = 31$$

44 — зменшуване, 13 — від'ємник, 31 — різниця.

3. Назви правильно числа при відніманні.

$$64 - 13 = 51 \quad 27 - 10 = 17 \quad 48 - 26 = 22$$

Зразок. 64 — зменшуване, 13 — від'ємник, 51 — різниця.

4. Розв'яжи приклади.

37 – 16	73 – 40	96 – 51	28 – 6
41 + 24	36 + 22	12 + 35	83 + 4

5. Склади числові вирази. Знайди їхні значення.

Перший доданок 30, другий — 17. Знайти суму.

Зменшуване 28, від'ємник 6. Знайти різницю.

Перший доданок 16, другий — 21. Знайти суму.

Зменшуване 64, від'ємник 42. Знайти різницю.

Перший доданок 40, другий — 32. Знайти суму.

6. На скільки сантиметрів чорний відрізок коротший за синій?

Додавання й віднімання чисел частинами

1. Поясни розв'язання прикладів.

$5 + 3 = 8$

$5 + 1 + 1 + 1$

$7 - 4 = 3$

$7 - 1 - 1 - 1 - 1$

$8 + 2 = 10$

$8 + 1 + 1$

Числа можна додавати й віднімати частинами.

2. $53 - 1$ $37 - 5$ $33 - 2$ $25 - 3$
 $66 - 4$ $49 - 8$ $47 - 7$ $49 - 2$
 $72 - 2$ $28 - 4$ $56 - 3$ $58 - 6$
 $87 - 3$ $96 - 5$ $89 - 6$ $69 - 3$

3. Намалюй червоний і синій шарфи. Синій шарф намалюй ширшим, ніж червоний. Який шарф вужчий: червоний чи синій?

4. 7 хлопчиків грало в м'яча. Потім прибігло ще кілька хлопчиків і стало 10 хлопчиків. Скільки хлопчиків прибігло?

5. Склади задачу за малюнком.

43 яблука

На 4 яблука більше

Скільки ... ?

6. Дівчинка годувала горобців. Їх було 6. Потім прилетіло ще кілька горобців, і їх стало 9. Скільки горобців прилетіло?

Порівняння чисел. Знаки $>$, $<$, $=$

1. Пригадай, як називають знаки: $>$; $<$; $=$.
Постав знак $<$ або $>$: $11 \square 34$; $86 \square 63$; $9 \square 7$.

2. На полиці в магазині іграшок було 3 ведмедики і 3 собачки. Скільки всього іграшок було на полиці?

Розв'язання задачі:

$\square + \square = \square \text{ іг.}$

Відповідь: $\square$ іграшок.

3. Знайди значення числових виразів і порівняй їх. Постав знаки $>$ $=$ $<$.

$20 + 14 \square 25 + 14$

$67 - 35 \square 48 - 24$

$48 + 22 \square 46 + 24$

$99 - 35 \square 25 + 30$

$86 - 53 \square 18 + 22$

$43 + 51 \square 86 - 16$

4. Дай відповіді на запитання письмово.

- Скільки місяців у році? У році ... місяців.
- Як називають перший місяць року? Перший місяць року називають ... .
- Як називають осінні місяці? Осінні місяці називають ... , ... , ...
- Як називають зимові місяці? Зимові місяці називають ... , ... , ...
- Який місяць зараз? Зараз місяць ... .
- Який по порядку цей місяць року? Це ... місяць року.

Грошові знаки

1. Назви монети.

1 грн = 100 к.

2. Запиши, якими монетами можна розміняти:

5 к.; 25 к.; 50 к.; 1 грн.

Зразок. 10 к. = 5 к. + 5 к. =
 = 2 к. + 2 к. + 2 к. + 2 к. + 2 к. =
 = 5 к. + 2 к. + 2 к. + 1 к. =
 = 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к. + 1 к.

3. Постав знаки $>$ $=$ $<$.

25 к. + 10 к. 5 к. + 10 к. + 5 к.

10 к. + 25 к. + 10 к. 50 к. - 5 к.

50 к. - 25 к. + 10 к. 25 к. + 25 к.

50 к. + 25 к. + 10 к. + 5 к. 25 к. + 50 к. + 25 к.

50 к. + 50 к. 1 грн

4. Склади й розв'яжи задачі за короткими умовами.

Було — 70 к.

Заплатили — 25 к.

Залишилося — ?

У Віри — 50 к. }
 У Юри — 25 к. } ?

1. Розглянь гривні (купюри). Назви їх.

2. Дай відповіді на запитання.

- Як можна розміняти купюри: 10 грн; 20 грн; 50 грн?
- Скільки копійок в 1 грн?

3. Поміркуй, для чого людям потрібні гроші.

4. Люба купила в магазині цукерки за 54 грн і печиво за 26 грн. Скільки всього грошей витратила Люба?

1. Розглянь малюнок.

- Які іграшки може купити дівчинка за свої гроші?
- Скільки гривень решти отримає дівчинка в касира, якщо купить: ляльку; кубики і дзигу; тільки кубики?

2. Хлопчик правильно розв'язав 7 прикладів, а в 3 прикладах припустився помилку. Скільки всього прикладів розв'язав хлопчик?

3*. Діти принесли овочі для кролів. Ганнуса принесла 5 морквин, Василько — 2 капустини, а малий Мишко — 4 трави. Скільки всього овочів принесли діти кролям?

4. Накресли в зошиті один відрізок завдовжки 10 см, а другий відрізок — на 5 см коротший. Скільки сантиметрів у двох відрізках разом? На скільки сантиметрів перший відрізок довший за другий?

5. Постав правильно знак + або - .

$34 \square 23 = 57$

$86 \square 33 = 53$

$15 \square 12 = 3$

$49 \square 20 = 29$

$31 \square 18 = 49$

$56 \square 4 = 60$

Взаємозалежність між діями додавання й віднімання

1. Розглянь числові вирази.

$44 + 23 = 67$

$67 - 23 = 44$

$67 - 44 = 23$

Дію додавання перевіряють дією віднімання. Щоб перевірити дію додавання, потрібно від суми відняти один із доданків. Якщо дістали другий доданок, то обчислення виконано правильно.

2. Обчисли суми та перевір.

$42 + 56$

$24 + 12$

$51 + 43$

$35 + 33$

Зразок. $57 + 42 = 99$, $99 - 42 = 57$, $99 - 57 = 42$.

3. Тетянка й Софійка змагалися, хто довше простоїть на одній нозі. Коли стояла Тетянка, Софійка долічила до 15. А коли стояла Софійка, Тетянка долічила до 19. Хто довше простояв на одній нозі?

Позмагайтесь з друзями на перерві: хто довше простоїть на одній нозі.

4. Подивись у календарі:

- скільки днів у вересні;
- скільки вихідних днів у вересні;
- скільки робочих днів у вересні;
- який наступний місяць після вересня.

1. Що дістали, коли від суми відняли доданок?

$5 + 12 = 17$

$17 - 5 = 12$

$17 - 12 = 5$

2. Перевір дію додавання дією віднімання.

$53 + 45$

$32 + 48$

$31 + 36$

Зразок. $24 + 35 = 59$, $59 - 35 = 24$, $59 - 24 = 35$.

3. З кожного прикладу на обчислення суми склади два приклади на обчислення різниці.

$12 + 8 = 20$

$74 + 3 = 77$

$44 + 24 = 68$

4. Зранку Остап зловив у річці 4 карасі, а ввечері — 12 карасів. Скільки карасів зловив Остап за день?

5. У відрі в Остапа плавало 16 карасів. Котик виловив із відра 4 карасі. Скільки карасів залишилось у відрі?

6. $42 + 3 + 2$

$35 - 5 + 4$

$59 - 3 - 3$

$58 - 5 - 3$

$70 + 6 - 3$

$100 - 0 + 2$

7. Скільки копійок в 1 грн? Якими монетами можна набрати: 25 к.; 50 к.?

1. Розглянь числові вирази.

$38 - 15 = 23$

$23 + 15 = 38$

$38 - 23 = 15$

Дію віднімання перевіряють дією додавання.

Щоб перевірити дію віднімання, потрібно:

1) до різниці додати від'ємник. Якщо дістали зменшуване, то обчислення виконано правильно;

2) від зменшуваного відняти різницю. Якщо дістали від'ємник, то обчислення виконано правильно.

2. Обчисли різниці та перевір.

$65 - 30$

$83 - 12$

$74 - 42$

$51 - 21$

Зразок. $89 - 35 = 54$, $54 + 35 = 89$, $89 - 54 = 35$.

3. На городі вирости картопля, буряк і морква. Урожай склали у відра й відносили до льоху: 41 відро картоплі, 5 відер буряків і 4 відра моркви. Скільки всього відер овочів віднесли до льоху?

1. Знайди значення числових виразів.

$$\begin{array}{cccc} 47 - 14 & 32 + 23 & 75 - 34 & 56 + 12 \\ 24 + 53 & 46 - 14 & 15 + 61 & 18 - 6 \end{array}$$

2. Обчисли різниці та перевір правильність обчислень.

$$28 - 15 \quad 76 - 34 \quad 45 - 24 \quad 98 - 54$$

Зразок. $28 - 15 = 13$, $13 + 15 = 28$, $28 - 13 = 15$.

3. Склади та розв'яжи приклади.

Перший доданок 27, другий — 11. Знайти суму.

Зменшуване 34, від'ємник 13. Знайти різницю.

Доданок 25, сума 50. Знайти другий доданок.

Від'ємник 42, різниця 54. Знайти зменшуване.

4. За малюнком склади дві задачі: 1) на знаходження суми; 2) на знаходження різниці. Запиши розв'язання задач у зошиті.

5. Білка сиділа на ялинці й побачила під деревом 3 шишки. Білка перенесла їх по одній у дупло. У дуплі стало 7 шишок. Скільки шишок було в дуплі спочатку? Скільки разів довелося білці спускатися з дерева за шишками?

Одиниці довжини: сантиметр, дециметр, метр

- Скільки сантиметрів у одному дециметрі?
Скільки сантиметрів у одному метрі?
Скільки дециметрів у одному метрі?

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см}; \quad 1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

2. Запиши відповіді на запитання в зошиті.

- Скільки сантиметрів: у 1 дм; у 3 дм?
- Скільки дециметрів: у 70 см; у 40 см?
- Скільки сантиметрів у 1 м?
- Скільки дециметрів у 1 м?

Зразок. $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$.

3. Перевір себе.

Таблиці додавання й віднімання чисел 4 і 5

$1 + 4$	$5 - 4$	$1 + 5$	$6 - 5$
$2 + 4$	$6 - 4$	$2 + 5$	$7 - 5$
$3 + 4$	$7 - 4$	$3 + 5$	$8 - 5$
$4 + 4$	$8 - 4$	$4 + 5$	$9 - 5$
$5 + 4$	$9 - 4$	$5 + 5$	$10 - 5$
$6 + 4$	$10 - 4$		

4. Виміряйте разом з однокласниками довжину класу, ширину класу, ширину коридору. Запишіть у зошит.

Довжина класу м і см.

Ширина класу м і см.

Ширина коридору м і см.

- За запитаннями склади приклади, запиши їх та розв'яжи.
  - Як утворити число 87, якщо маємо число, що йому передує?
  - Скільки буде, якщо від числа 35 відняти одиниці?
  - Як утворити число 20 із числа, що йде за ним?
  - Скільки буде, якщо від числа 35 відняти десятки?

- У зоомагазині жило 6 черепах . Купили 2 черепахи. Скільки черепах залишилося в зоомагазині?

Розв'язання задачі:

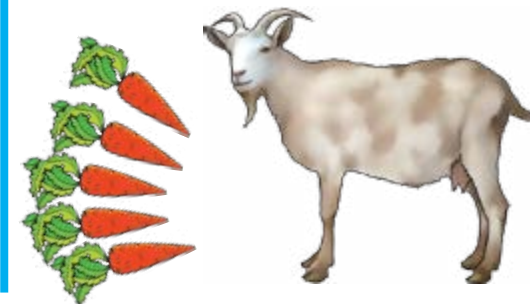
$$\square - \square = \square \text{ ч.}$$

Відповідь: $\square$ черепахи.

- Сергійко зірвав 18 слив , а Катруся — на 5 слив менше. Скільки слив зірвала Катруся?
- Кіт Кузя зловив 13 окунців і поклав їх у відерце. Хитре кошеня Мурчик тишком витягло з відерця 3 окунці. Скільки окунців залишилось у відерці?

- Дай відповіді на запитання письмово.
  - Скільки днів у тижні? *У тижні ... днів.*
  - Який сьогодні день тижня? *Сьогодні ... .*
  - Який по порядку цей день тижня? *Це ... день тижня.*
- Запиши у вигляді суми розрядних доданків кожне з чисел: 42; 57; 71; 89; 99; 34.
Зразок. $43 = 40 + 3$.
- Знайди значення числових виразів.
 $5 + 31 + 20$ $31 + 5 + 20$ $20 + 31 + 5$
- Розв'яжи приклади.
 $37 + 3$ $20 + 80$ $46 - 5$ $69 - 6$
 $56 - 6$ $47 - 20$ $73 + 4$ $84 + 5$
- За малюнками склади задачі на віднімання та додавання.

Запиши розв'язання задач у зошиті.

1. Назви всі числа: першого десятка; другого десятка; п'ятого десятка; сьомого десятка; дев'ятого десятка.

2. Склади та розв'яжи приклади.

До одинадцяти додай тридцять чотири.

Від сорока п'яти відними п'ятнадцять.

До двадцяти додай шістдесят три.

Від сімдесяти чотирьох відними чотири.

До п'яти додай три і відними вісім.

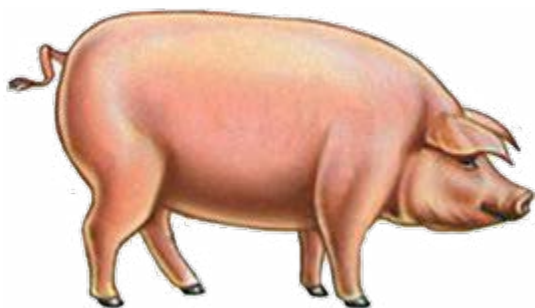
3. Оля купила 3 конверти з марками за 30 грн і кілька

без марок. Усього Оля заплатила за конверти

45 грн. Скільки гривень заплатила Оля за конверти без марок?

4. У свині чотири ноги, а в півня дві ноги.

Дай відповіді на запитання усно.

- Скільки ніг у свині й півня разом?
- Скільки очей у свині й півня разом?
- Скільки дзьобів у свині й півня?
- Скільки п'ятачків у свині й півня?

5. Порівняй пари чисел. Постав знаки $>$ $=$ $<$.

27 і 23, 45 і 61, 73 і 54, 35 і 35, 52 і 38, 68 і 94.

1. Як називають числа при додаванні та відніманні?

$$21 + 15 = 36$$

$$67 - 32 = 35$$

21 — доданок	67 — зменшуване
15 — доданок	32 — від'ємник
36 — сума	35 — різниця

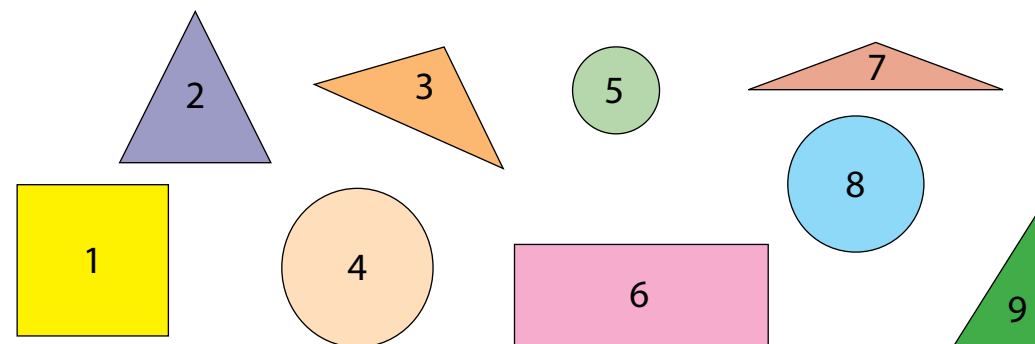
2. $27 + 3$ $10 + 30$ $47 - 5$ $68 - 6$
 $58 - 8$ $47 - 40$ $23 + 4$ $14 + 5$

3. На столі лежало 5 груш і 4 яблука. Скільки всього фруктів лежало на столі?

4. У Зіни було 25 олівців, а в Сашка — на 10 олівців менше. Скільки олівців було в Сашка? Скільки всього олівців було в Зіни й Сашка?

5. На городі росло 3 кущі помідорів, 4 кущі перцю і 2 кущі смородини. Скільки кущів овочів росло на городі? На скільки більше кущів овочів, ніж ягід, росло на городі?

6. Назви геометричні фігури.

Полічи, скільки: трикутників; прямокутників; кругів; квадратів.

1. Перевір себе.

Таблиці додавання й віднімання чисел 6 і 7

1 + 6	7 - 6	1 + 7	8 - 7
2 + 6	8 - 6	2 + 7	9 - 7
3 + 6	9 - 6	3 + 7	10 - 7
4 + 6	10 - 6		

2. Склади та розв'яжи приклади.

Перший доданок	34	16	61	35	72	26	54
Другий доданок	23	64	18	34	22	53	35
Сума	...	...	...	...	...	...	...

Зменшуване	36	78	43	94	25	87	32
Від'ємник	21	34	21	52	15	43	12
Різниця	...	...	...	...	...	...	...

3. Запиши пропущені числа.

27   30   53   56
 73 75   86   89   97 99

4. Знайди доданки.

$70 + \square = 100$ $\square + 50 = 100$ $20 + \square = 100$
 $\square + 25 = 75$ $43 + \square = 86$ $\square + 52 = 74$
 $18 + \square = 38$ $\square + 27 = 58$ $71 + \square = 86$

5. ● Назви всі дні тижня.
● Назви вихідні дні тижня.

1. Накресли в зошиті таблицю розрядів і запиши до неї такі числа: 32; 86; 41; 93; 54; 100; 18; 50; 64; 20; 8; 10; 78.

Сотні	Десятки	Одиниці

2. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Зменшуване 54, від'ємник 32. Знайти різницю.
Доданок 47, доданок 21. Знайти суму.
Перший доданок 74, другий — 26. Знайти суму.
Зменшуване 98, від'ємник 55. Знайти різницю.

3. Запиши у вигляді суми розрядних доданків кожне з чисел: 76; 39; 27; 52.

Зразок. $68 = 60 + 8$.

4. Як називаються числа в поданих рівностях?

$27 + 22 = 49$ $57 - 15 = 42$

5. Богданко й Сергійко доглядали кролів. Усіх кролів було 20. Богданко доглядав 12 сірих кролів, а Сергійко — решту білих кролів. Скільки було білих кролів?

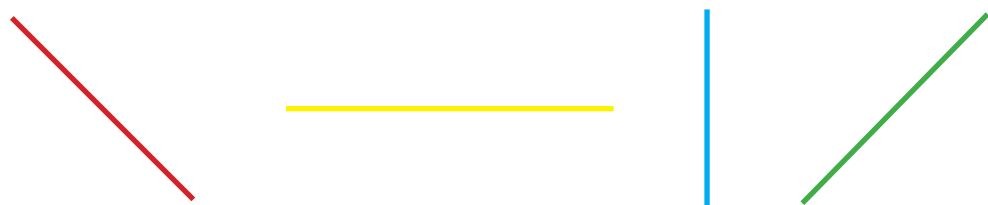
6. Яке сьогодні число? Який сьогодні день тижня? Скільки днів залишилося до кінця тижня?

Лінії

1. Пригадай, які лінії ти знаєш.

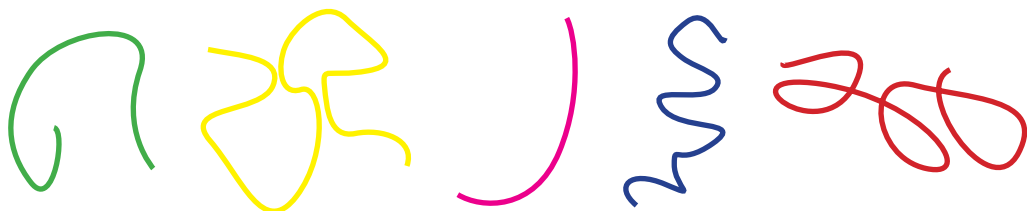
Лінії бувають *прямі, ламані й криві.*

Це — прямі лінії.

Це — ламані лінії.

Це — криві лінії.

2. Накреси 2 ламані лінії, 3 прямі лінії і 2 криві лінії.
Полічи, скільки всього ліній накреслено.
3. Накреси ламану лінію, нижче — пряму лінію, ще нижче — криву лінію.
  - Яка з ліній найдовша?
  - Яка з ліній найкоротша?

Вимірювання й відмірювання ліній

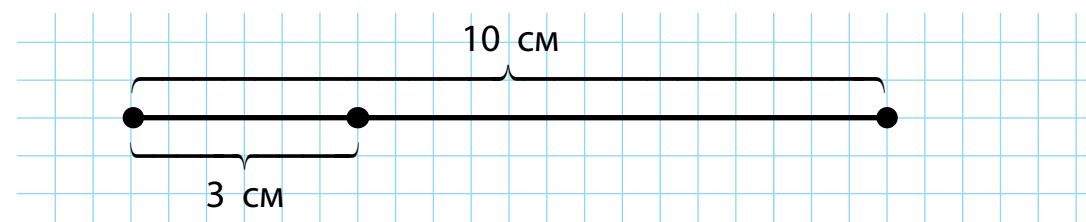

Ці прямі лінії різні за довжиною, і їх можна продовжувати в обидва боки без кінця. Щоб визначити довжину лінії, потрібно точками позначити її початок і кінець.

Вимірювані лінії називають *відрізками*. Відрізок завжди має початок і кінець.

1. Накреси в зошиті відрізок завдовжки 10 см. Відмірай на цьому відрізку 3 см і познач точкою.

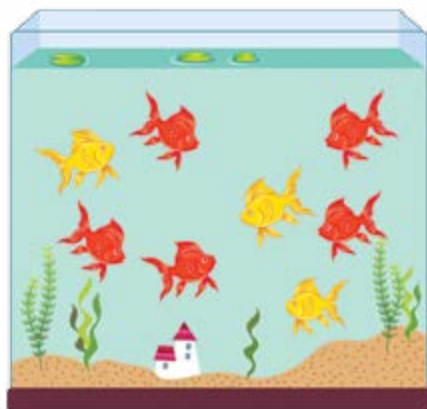
2. Відклади на прямій лінії відрізок завдовжки 2 см, а потім — ще 5 см. Скільки всього сантиметрів відкладено на прямій лінії?
3. В Олесі стрічка має довжину 10 дм, а в Зоряни стрічка на 3 дм коротша. Яка довжина стрічки в Зоряни?
4. Мама купила 12 м тканини. З 8 м вона пошила сукні для дочок, а з решти тканини пошила сукню для себе. Скільки тканини пішло на мамину сукню?

1. Склади задачі та розв'яжи їх.

Коробка цукерок — 78 грн.
Коробка печива — 36 грн.
На скільки дорожче — ?

Червоних рибок — 12.
Жовтих рибок — 8.
Разом — ?

2. $7 + 3 + 15$ $12 + 5 - 7$ $38 - 13 + 25$
 $49 - 14 - 23$ $73 + 6 - 50$ $98 - 43 - 55$

3. Накресли ламану лінію, що складається з відрізків завдовжки 2 см, 6 см, 4 см, 1 см.

4. У кожній парі чисел назви більше число.

38 і 35	47 і 64	17 і 19	88 і 86
76 і 56	16 і 12	36 і 28	67 і 47
8 і 12	14 і 34	43 і 47	78 і 54

5. Дай відповіді на запитання.

- Хто черговий у класі сьогодні?
- Хто був черговим у класі вчора?
- Хто буде черговим у класі завтра?

1. Склади задачу усно. Розв'язання запиши.

Було 6 ... , стало на 3 ... більше. Скільки ... ?

2. Запиши запитання й відповіді в зошиті.

Скільки сантиметрів в 1 дм?

Зразок. 1 дм = 10 см.

- Скільки сантиметрів в 3 дм?
- Скільки дециметрів в 1 м?
- Скільки сантиметрів в 7 дм?
- Скільки дециметрів в 40 см?
- Скільки сантиметрів в 1 м?
- Чому дорівнює 10 дм?

3. Чому в одних випадках ми пишемо «сантиметри, дециметри, метри», а в інших випадках пишемо скорочено «см, дц, м»?

4. Розв'яжи приклади.

$73 - 23$ $13 + 14$ $67 - 50$
 $25 + 25$ $44 - 21$ $14 + 15$

5. Добери доданок, щоб у сумі вийшло 20.

20	4	18	...	5	...	2	...
	16	...	7	...	13	...	9

6. Назви дітей свого класу в тому порядку, в якому вони шикуються на уроці фізкультури.

Першим(-ою) стоїть ... .

Другим(-ою) стоїть ... .

Третім(-ьою) стоїть ... .

1. Один мішок картоплі важить 35 кг, а мішечок цибулі — 15 кг. На скільки кілограмів мішок картоплі важчий за мішечок цибулі?

2. Перевір рівності, додаючи числа в іншому порядку.

$$2 + 3 + 4 = 9$$

$$4 + 1 + 5 = 10$$

$$3 + 6 + 4 = 13$$

3. Оля прочитала книжку за один тиждень, а Богдан прочитав книжку за 4 дні. За скільки днів прочитали свої книжки Оля й Богдан?

- 4*. Діти бігли наввипередки. Зоя прибігла до фінішу першою, Микола прибіг до фінішу четвертим, а Лариса прибігла до фінішу шостою, останньою. Скільки всього дітей бігло наввипередки?

5. Знайди суму й різницю чисел: 5 і 3; 36 і 24.

6. ● Скільки копійок в одній гривні?
● Назви купюри, які ти знаєш.

1. Самостійно добери доданки.

$$\square + \square = 27$$

$$\square + \square = 78$$

$$\square + \square = 87$$

$$\square + \square = 53$$

$$\square + \square = 49$$

$$\square + \square = 72$$

2. У Тоні було 3 монети по 5 к., а в Юрі — 2 монети по 10 к.

- Скільки копійок було в Тоні?
- Скільки копійок було в Юрі?
- У кого було більше копійок? На скільки більше?

3. Ліза купила велику шоколадку за 30 грн, Віра купила меншу шоколадку за 24 грн, а Леся купила маленьку шоколадку за 15 грн. Скільки всього грошей заплатили дівчата за шоколадки?

4. Самостійно добери зменшуване й від'ємник.

$$\square - \square = 32$$

$$\square - \square = 12$$

$$\square - \square = 4$$

$$\square - \square = 21$$

$$\square - \square = 30$$

$$\square - \square = 16$$

5. Запиши в сантиметрах.

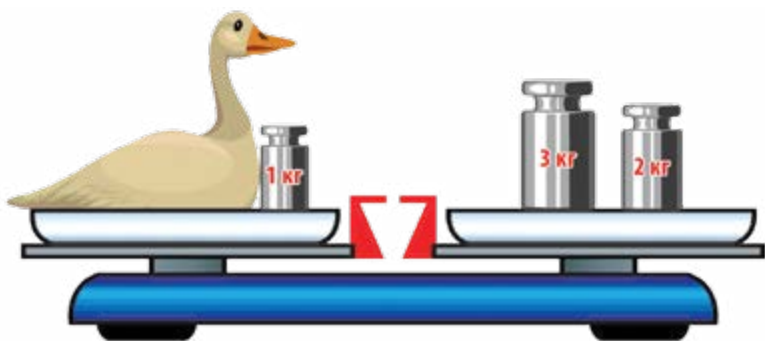
7 дм,

2 дм і 5 см,

4 дм і 9 см,

8 дм і 2 см.

1. Яка маса гуски?

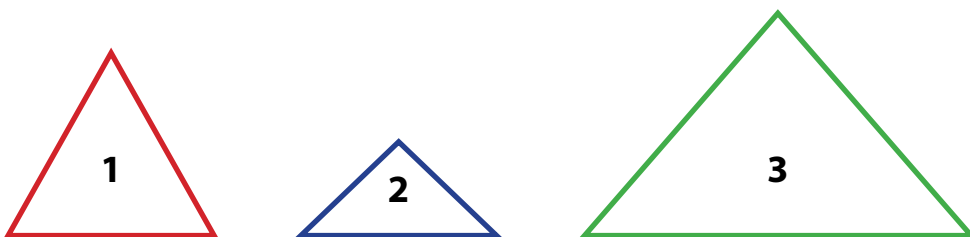

Запиши в зошиті коротке розв'язання задачі.

2. Знайди значення числових виразів.

$25 + 5$	$74 - 4$	$6 + 34$	$48 - 40$
$3 + 17$	$38 - 28$	$4 + 36$	$65 - 65$
$8 + 42$	$96 - 56$	$9 + 21$	$94 - 90$

3. Розглянь трикутники.

Дай відповіді на запитання та запиши в зошиті.

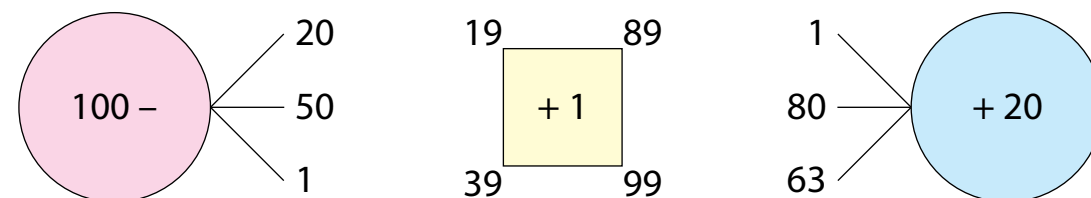
- Який трикутник найбільший?
Найбільший трикутник . . . .
- Який трикутник менший за найбільший трикутник?
Трикутник . . . менший за трикутник . . . .
- Який трикутник найменший?
Найменший трикутник . . . .

4. Запиши словами числа: 35; 24; 87; 91. Накресли в зошиті таблицю розрядів і запиши до неї ці числа.

1. Порівняй умови задач та їхнє розв'язання.

- 1 У першому ящику — 15 кг яблук, а в другому — на 5 кг яблук більше. Скільки кілограмів яблук у другому ящику?
- 2 У першому ящику — 15 кг яблук, а в другому — на 5 кг яблук менше. Скільки кілограмів яблук у другому ящику?

2. Обчисли усно.

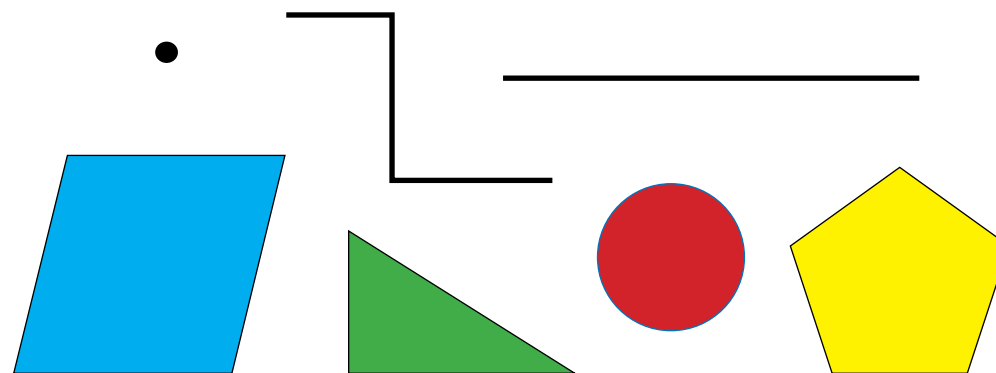

3. Склади задачі за короткими записами умов і розв'яжи їх.

Було — 23 л.
Відлили — 10 л.
Залишилося — ? л.

Було — 40 ящ.
Привезли — 12 ящ.
Стало — ? ящ.

4. Як називають зображені геометричні фігури?

Покажи сторони цих геометричних фігур.
У яких геометричних фігур немає сторін?

1. Надійка насипала зернятка на землю, і до неї прилетіло 14 горобців. Миколка насипав зернятка в годівницю, і до нього прилетіли синички. Синичок було на 12 менше, ніж горобців. Скільки всього пташок нагодували Надійка і Миколка?

2. Прочитай числа вголос, вимовляй правильно звуки, став правильно наголос.

Одинадцять, дванадцять, тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять, шістнадцять, сімнадцять, вісімнадцять, дев'ятнадцять, двадцять; двадцять шість, тридцять два, сорок вісім, п'ятдесят один, шістдесят три, шістдесят дев'ять, сімдесят сім, вісімдесят чотири, дев'яносто два, сто.

3. Склади й розв'яжи задачі за малюнками.

90 грн

На 50 грн
дешевша

25 грн

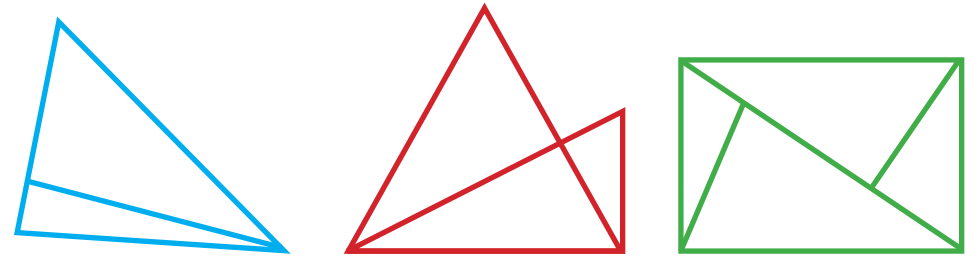
На 70 грн
дорожча

Якими купюрами можна заплатити за в'язану шапку?

4. Виміряй і порівняй ($> = <$) довжину відрізків.

1. Розглянь малюнки. Скажи, скільки трикутників ти бачиш на кожному малюнку.

2. Склади і розв'яжи задачу.

Було	Витратили	Залишилося
10 картоплин	на салат — 3 к. на борщ — 5 к. } ?	?

Розв'язання задачі:

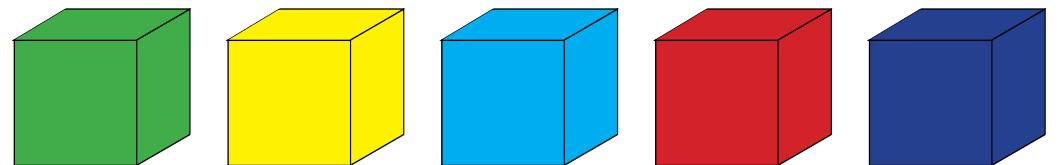
1. $\square + \square = \square$ к.

2. $\square - \square = \square$ к.

Відповідь. Залишилося $\square$ картоплини.

3. Дай відповіді на запитання.

- Котрим у ряду стоїть зелений кубик?
- Котрим у ряду стоїть жовтий кубик?
- Котрим у ряду стоїть голубий кубик?
- Котрим у ряду стоїть червоний кубик?
- Котрим у ряду стоїть синій кубик?

Зразок. Зелений кубик стоїть першим у ряду.

1. Склади за малюнком і розв'яжи задачі з запитаннями: «На скільки більше ...?»; «Скільки всього ...?»

2. Запиши числові вирази та обчисли їхні значення.

68 мінус 18	Знайти суму чисел 22 і 13
35 плюс 5	Знайти різницю чисел 54 і 4
До 7 додати 3	8 зменшити на 3
Від 47 відняти 40	40 збільшити на 7

3. Обчисли усно. Запиши приклади, в яких зменшуване 7.

$$\begin{array}{ccccc} 7 - 2 & 10 - 3 & 7 - 5 & 8 - 7 & 7 - 3 \\ 7 + 3 & 10 - 7 & 7 - 0 & 1 + 7 & 3 + 4 \end{array}$$

4. У залі музею на стіні висіло 12 картин. Потім туди повісили ще 4 картини. Скільки всього картин висить на стіні?
5. Коли на полицю поставили ще 6 книжок, їх стало 20. Скільки книжок стояло на полиці спочатку?
6. Накресли відрізок, на 2 см коротший за поданий відрізок.

Способи додавання й віднімання двоцифрових чисел

1. Запиши числа у вигляді суми розрядних доданків.

$$94 \quad 32 \quad 75 \quad 28 \quad 79 \quad 46$$

Зразок. $57 = 50 + 7$.

2. Розглянь способи додавання й віднімання двоцифрових чисел.

$$\begin{array}{r} 43 + 12 = 55 \\ \hline 40 + 10 = 50 \quad 43 + 10 = 53 \\ 3 + 2 = 5 \quad 53 + 2 = 55 \\ 50 + 5 = 55 \end{array} \quad \begin{array}{r} 68 - 23 = 45 \\ \hline 60 - 20 = 40 \quad 68 - 20 = 48 \\ 8 - 3 = 5 \quad 48 - 3 = 45 \\ 40 + 5 = 45 \end{array}$$

3. Запиши розв'язання різними способами.

$$63 + 15 \quad 54 - 21 \quad 36 + 34 \quad 77 - 25$$

4. Розглянь малюнок і дай відповіді на запитання.

- Скільки літрів води вміщують разом: банка й каstrуля; відро й чайник; пляшка, банка й каstrуля; два відра й банка; каstrуля й дві пляшки?
- На скільки більше літрів води вміщає: каstrуля, ніж чайник; банка, ніж пляшка; відро, ніж каstrуля; каstrуля, ніж два чайники?

1. Чорний олівець має довжину 20 см, а зелений — 15 см. На скільки сантиметрів чорний олівець довший за зелений?
2. У класі 20 учнів. Після уроків 5 учнів пішли додому самі, ще 6 пішли з батьками, а решта учнів чекали на батьків до вечора. Скільки учнів пішли додому ввечері?

Розв'язання задачі:

1. $\square + \square = \square$ уч.

2. $\square - \square = \square$ уч.

Відповідь. Увечері пішли додому $\square$ учнів.

3. Постав знаки $> = <$.

20 $\square$ 50	60 $\square$ 40	36 $\square$ 58	61 $\square$ 44	32 $\square$ 32
60 $\square$ 54	83 $\square$ 78	29 $\square$ 31	50 $\square$ 50	77 $\square$ 66

4. Знайди значення числових виразів.

42 + 18	74 + 26	85 - 25	48 - 18
65 + 15	51 + 19	59 - 29	94 - 34
29 + 11	57 - 27	63 + 17	55 + 15
79 + 11	95 - 65	47 + 13	60 - 12

5. Запиши в дециметрах.

50 см   24 см   60 см   38 см   12 см

6. Дай відповіді на запитання.

- О котрій годині ранку ти прокидаєшся?
- О котрій годині починаються уроки?
- О котрій годині закінчуються уроки?
- О котрій годині ти обідаєш?
- О котрій годині ти лягаєш спати?

1. Тарас і Богдан разом відвідують басейн щопонеділка й щоп'ятниці. Тарас іще ходить до басейну сам щосереди й щосуботи, а Богдан — щовівторка й щонеділі.

Дай відповіді на запитання до задачі.

- У які дні тижня ходить у басейн Тарас?
  - Скільки разів на тиждень ходить у басейн Тарас?
  - У які дні тижня ходить у басейн Богдан?
  - Скільки всього разів на тиждень ходить у басейн Богдан?
  - У який день тижня ніхто з хлопців не буває в басейні?
2.
    - Назви частини доби.
    - Скільки годин у добі?
    - Котру годину показує кожен годинник?

3.
  - Який сьогодні день тижня?
  - Який день буде завтра?
  - Який день був учора?
  - Скільки днів залишилося до вихідних?
4.
  - Назви пори року.
  - Запиши назви: зимових місяців; весняних місяців; літніх місяців; осінніх місяців.
  - Полічи, скільки всього назв місяців ти записав(-ла).

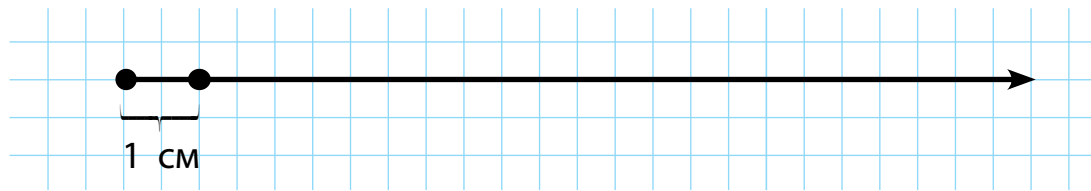

1. Знайди значення числових виразів.

$$\begin{array}{cccc} 15 + 23 & 68 - 32 & 8 + 42 & 56 - 16 \\ 37 - 12 & 24 + 16 & 91 - 50 & 13 + 42 \end{array}$$

2. Накресли в зошиті числовий промінь (за одиницю візьми 1 см) і познач на ньому:

- найменше одноцифрове число;
- найбільше одноцифрове число;
- число, більше від 3 на 4;
- найменше двоцифрове число.

3. Діти гралися. У Дениса було 3 машинки, у Гліба — 4 машинки, а у Віри — 2 ляльки. Скільки всього машинок було в дітей? Скільки всього іграшок було в дітей?

4. Зошитів у лінійку — 12, а в клітинку — на 3 більше. Скільки всього зошитів?

$$\left. \begin{array}{l} \text{У лінійку — } 12 \\ \text{У клітинку — на } 3 \text{ більше, ніж } \end{array} \right\} ?$$

5. У парку посадили 14 тополь і 15 каштанів. Скільки всього дерев посадили в парку?

6. У Сергія в альбомі 24 марки. Він поклав в альбом іще стільки ж. Скільки марок стало в альбомі Сергія?

1. Склади задачі за короткими записами умов. Розв'язання запиши.

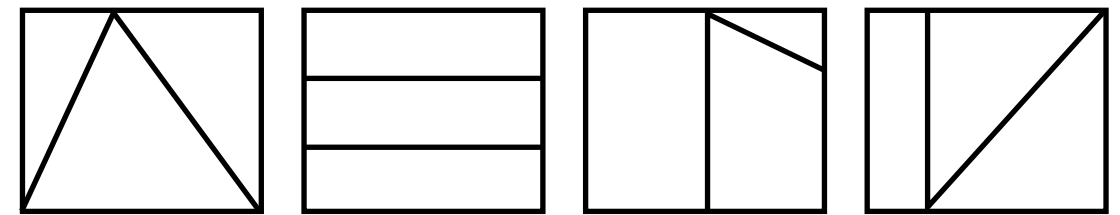
1

$$\begin{array}{l} \text{Було — } 14 \\ \text{З'їли — } 3 \\ \text{Залишилося — ?} \end{array}$$

2

$$\begin{array}{l} \text{Було — } 12 \\ \text{Принесли ще } 15 \\ \text{Стало — ?} \end{array}$$

2. Розглянь, як двома відрізками поділено чотирикутники. Які фігури утворилися?

Як іще можна провести по 2 відрізки в кожному чотирикутнику, щоб утворились інші фігури?

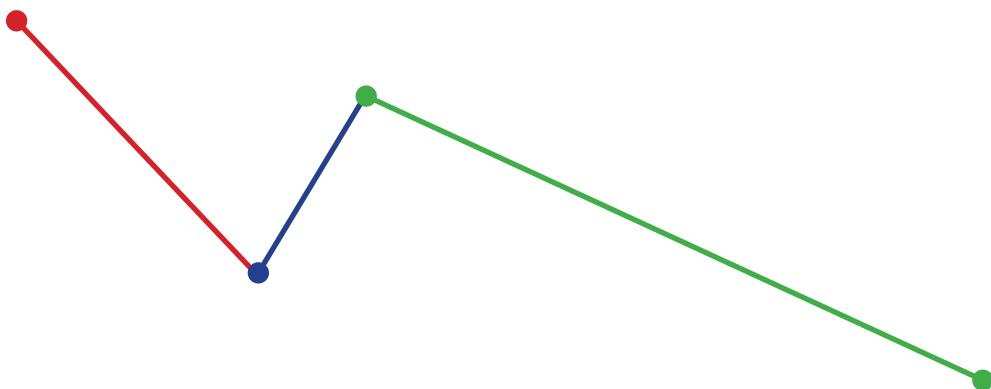
3. В акваріумі плавало 7 гупій і 3 скалярії. Діти випустили в акваріум іще 4 меченосці. Скільки рибок стало в акваріумі?

4. Таня заплатила за зубну пасту 18 грн, а за дитяче мило — на 7 грн менше. Скільки всього гривень заплатила Таня за зубну пасту й дитяче мило?

1. Зі скількох відрізків складається ламана лінія?

- Виміряй довжину відрізків.
- Яка довжина найдовшого і найкоротшого відрізків?
- Яка загальна довжина ламаної лінії?

2. Знайди значення числових виразів і постав між ними знаки $>$ $=$ $<$.

$$14 + 41 \quad \text{і} \quad 73 - 12 \qquad 34 + 26 \quad \text{і} \quad 75 - 45$$

$$80 - 35 \quad \text{і} \quad 32 + 13 \qquad 68 - 14 \quad \text{і} \quad 18 + 31$$

3. Перетвори.

Зразок. 1 м = 10 дм; 1 дм = 10 см.

$$3 \text{ дм} = \square \text{ см}; \quad 8 \text{ дм} = \square \text{ см}; \quad 100 \text{ см} = \square \text{ м} = \square \text{ дм};$$

$$5 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}; \quad 47 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}; \quad 1 \text{ м} = \square \text{ дм}.$$

4. Виміряй удома довжину, висоту й ширину стола. Результати вимірів запиши в зошиті.

Зразок. Ширина стола — ... см, ...

5*. Накреси в зошиті відрізок завдовжки 12 см.

Потім накреси ламану лінію завдовжки 12 см.

Запиши довжину кожного відрізка ламаної лінії.

Знаходження невідомого числа

1. Розглянь розв'язання прикладів із невідомим доданком.

$$\begin{array}{l} \square + 10 = 30 \\ x + 10 = 30 \\ x = 30 - 10 = 20 \\ x = 20 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 5 + \square = 25 \\ 5 + x = 25 \\ x = 25 - 5 = 20 \\ x = 20 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 31 + \square = 73 \\ 31 + x = 73 \\ x = 73 - 31 = 42 \\ x = 42 \end{array}$$

Невідоме число можна позначати буквою x (ікс).

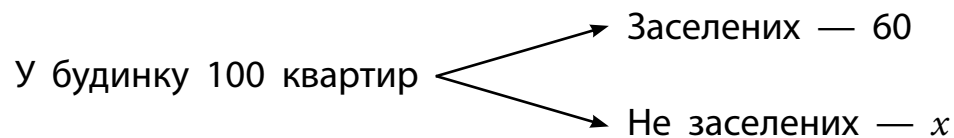
2. Розглянь розв'язання прикладів із невідомим зменшуваним.

$$\begin{array}{l} \square - 12 = 20 \\ x - 12 = 20 \\ x = 20 + 12 = 32 \\ x = 32 \end{array} \qquad \begin{array}{l} \square - 7 = 30 \\ x - 7 = 30 \\ x = 30 + 7 = 37 \\ x = 37 \end{array} \qquad \begin{array}{l} \square - 41 = 13 \\ x - 41 = 13 \\ x = 13 + 41 = 54 \\ x = 54 \end{array}$$

3. Розглянь розв'язання прикладів із невідомим від'ємником.

$$\begin{array}{l} 42 - \square = 20 \\ 42 - x = 20 \\ x = 42 - 20 = 22 \\ x = 22 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 68 - \square = 18 \\ 68 - x = 18 \\ x = 68 - 18 = 50 \\ x = 50 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 34 - \square = 24 \\ 34 - x = 24 \\ x = 34 - 24 = 10 \\ x = 10 \end{array}$$

4. Склади та розв'яжи задачу за схемою.

5. Знайди невідоме число.

$$\begin{array}{l} 36 + x = 58 \\ 74 - x = 34 \end{array} \qquad \begin{array}{l} x + 23 = 45 \\ x - 15 = 23 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 99 - x = 64 \\ 21 + x = 53 \end{array} \qquad \begin{array}{l} x - 14 = 32 \\ x + 35 = 70 \end{array}$$

- Черговий приніс до їдальні 48 маленьких ложечок, а великих ложок — на 12 більше. Скільки великих ложок приніс черговий?
- Скажи, у якому по порядку вагончику їде ведмедик, у якому — лисичка, у якому — півник, у якому — жабеня, у якому — зайчик.

- Знайди невідомий доданок.

$12 + x = 37$	$x + 23 = 54$	$62 + x = 85$	$x + 36 = 79$
$54 + x = 74$	$x + 15 = 45$	$21 + x = 36$	$x + 47 = 58$
$23 + x = 55$	$x + 36 = 76$	$44 + x = 58$	$x + 18 = 59$

- Знайди невідомий від'ємник.

$76 - x = 44$	$36 - x = 12$	$78 - x = 56$	$29 - x = 15$
$34 - x = 23$	$87 - x = 43$	$39 - x = 25$	$83 - x = 31$

- Знайди невідоме зменшуване.

$x - 20 = 54$	$x - 42 = 35$	$x - 14 = 54$	$x - 23 = 45$
$x - 53 = 27$	$x - 24 = 30$	$x - 42 = 25$	$x - 15 = 72$

- У понеділок Люба запитала маму: «Коли в тебе почнеться відпустка?» «Через тиждень», — відповіла мама. «Це знову буде понеділок?» — запитала Люба. Поміркуй, що відповіла мама Любі: так чи ні.

ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

$$\begin{array}{r} 8 + 4 = 12 \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 2 \quad 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 4 = 11 \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 3 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 + 7 = 12 \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 5 \quad 2 \end{array}$$

- Розглянь розв'язання прикладів. Обчисли суми.

$$9 + 1 + 1 = 11$$

$$8 + 2 + 1$$

$$9 + 1 + 2$$

$$10 + 1 = 11$$

$$10 + 1$$

$$10 + 2$$

$$9 + 2 = 11$$

$$8 + 3$$

$$9 + 3$$

$$8 + 2 + 2$$

$$9 + 1 + 4$$

$$8 + 2 + 3$$

$$10 + 2$$

$$10 + 4$$

$$10 + 3$$

$$8 + 4$$

$$9 + 5$$

$$8 + 5$$

- У кошику Олесі було 8 груш, а в кошику Данилка — на 4 груші більше. Скільки груш було в кошику Данилка?

- Обчисли суми.

$$7 + 4 = 7 + 3 + 1$$

$$8 + 5 = 8 + 2 + 3$$

$$6 + 7 = 6 + 4 + 3$$

$$5 + 7 = 5 + 5 + 2$$

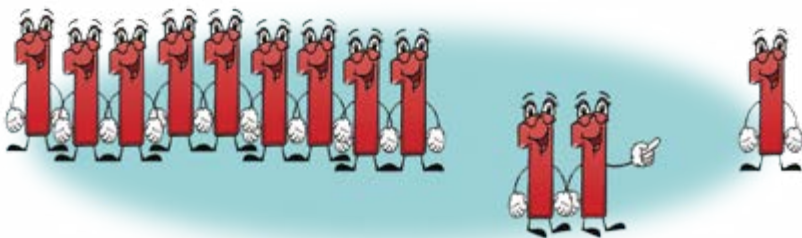
1. Ілля розв'язав 8 задач, а Оленка — на 4 задачі більше. Скільки задач розв'язала Оленка?

- 1*. Водій Роман залив у бак автомобіля 4 л бензину й заплатив за нього 100 грн. Водій Дмитро залив у бак автомобіля 3 л бензину й заплатив за нього 75 грн. На скільки більше літрів бензину залив у бак водій Роман? На скільки менше гривень заплатив за бензин водій Дмитро?

$$12 - 3 = 9$$

$$\begin{array}{r} 12 - 3 = 9 \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 6 = 7 \\ \swarrow \searrow \\ 3 \quad 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 - 5 = 6 \\ \swarrow \searrow \\ 1 \quad 4 \end{array}$$

2. Розглянь розв'язання прикладів. Обчисли різниці.

$$14 - 4 - 2 = 8$$

$$11 - 1 - 1 = 9$$

$$15 - 5 - 2 = 8$$

$$10 - 2 = 8$$

$$10 - 1$$

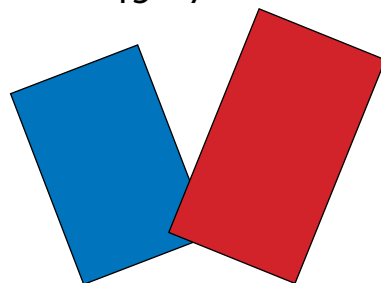
$$10 - 2$$

$$14 - 6 = 8$$

$$11 - 2$$

$$15 - 7$$

3. У Сашка був аркуш синього паперу завдовжки 9 см, а в Наталки — аркуш червоного паперу, на 3 см довший. Якої довжини був аркуш червоного паперу в Наталки?

4. Знайди значення числових виразів.

$$9 + 3$$

$$8 + 4$$

$$6 + 5$$

$$7 + 4$$

$$5 + 6$$

$$11 - 2$$

$$13 - 4$$

$$13 - 5$$

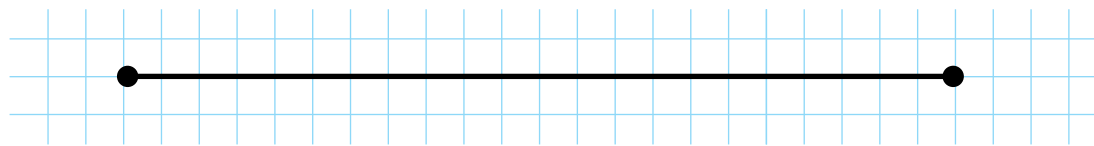
$$15 - 6$$

$$20 - 11$$

- 2*. Зібрались якось разом свиня, вівця, курка й вуж і стали лічити. Свиня й каже: «У нас на всіх 8 ніг». Курка каже: «Ні, у нас на всіх 6 ніг». А вівця з вужем промовчали. Полічи, скільки в свині, вівці, курки й вужа ніг.

1. Накресли відрізок, на 2 см коротший за поданий відрізок.

2. Встав потрібні числа.

$$10 = 8 + \square \quad 10 = 6 + \square \quad 10 = 7 + \square \quad 10 = 9 + \square$$

$$15 - \square = 10 \quad 16 - \square = 10 \quad 11 - \square = 10 \quad 19 - \square = 10$$

3. На тарілку поклали 3 коржиків, їх стало 10. Скільки коржиків було на тарілці спочатку?

* Склади та розв'яжи обернену задачу.

4. Тато купив 11 кг картоплі, а моркви — на 7 кг менше. Скільки кілограмів моркви купив тато?

5. На пошиття сукні для Уляни пішло 2 м 30 см тканини, а на пошиття спідниці — 1 м 10 см. На скільки менше тканини пішло на пошиття спідниці?

- 6*. Корова випиває 2 відра води. У відрі 10 л води. Коза випиває 5 л води. Скільки літрів води випивають корова й коза разом?

7. Склади задачу за малюнком і розв'яжи її.

1. Галинка робила домашнє завдання 2 год, а Лариса — на 1 год довше. Скільки часу робила домашнє завдання Лариса? Скільки часу витратили на домашнє завдання обидві дівчинки?

2. $11 - 2 + 1$ $10 - 1 + 3$ $12 - 3 - 2$ $5 + 4 + 2$
 $12 - 3 - 4$ $13 + 3 + 2$ $18 - 5 + 1$ $4 + 7 - 3$

3. Дівчинка називала частини доби. Вона назвала: ранок, вечір, ніч. А яку частину доби дівчинка забула назвати?

4. Розв'яжи усно. Випиши вирази зі значенням 9.

$13 - 4$ $11 - 2$ $9 + 3 - 4$ $8 + 4 - 3$
 $12 - 3$ $11 - 3$ $7 + 4 - 2$ $10 - 3 + 4$

5. У Тані було 10 зошитів у клітинку і 10 зошитів у лінійку. Вона купила ще 5 зошитів у клітинку. Скільки всіх зошитів стало в Тані?

Розв'яжи задачу кількома способами.

Розв'язання задачі:

1-й спосіб

1. $\square + \square = \square$ з.
 2. $\square + \square = \square$ з.

2-й спосіб

$\square + \square + \square = \square$ з.

6. У гаражі було 9 вантажних автомобілів і 15 легкових. Уранці 3 вантажні автомобілі поїхали на поле за овочами. Скільки автомобілів залишилося в гаражі?

Букви латинського алфавіту

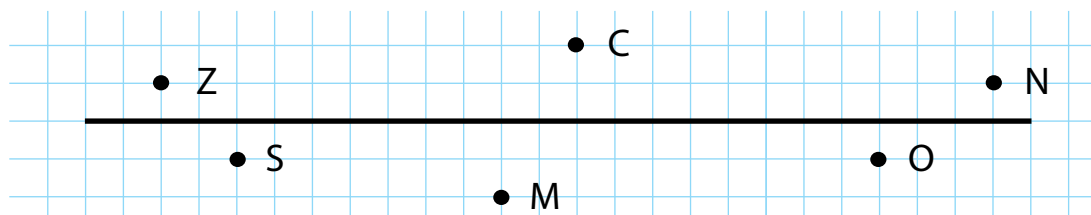
Числа, величини, геометричні фігури в математиці позначають буквами латинського алфавіту.

1. Прочитай назви букв, що вживаються найчастіше.

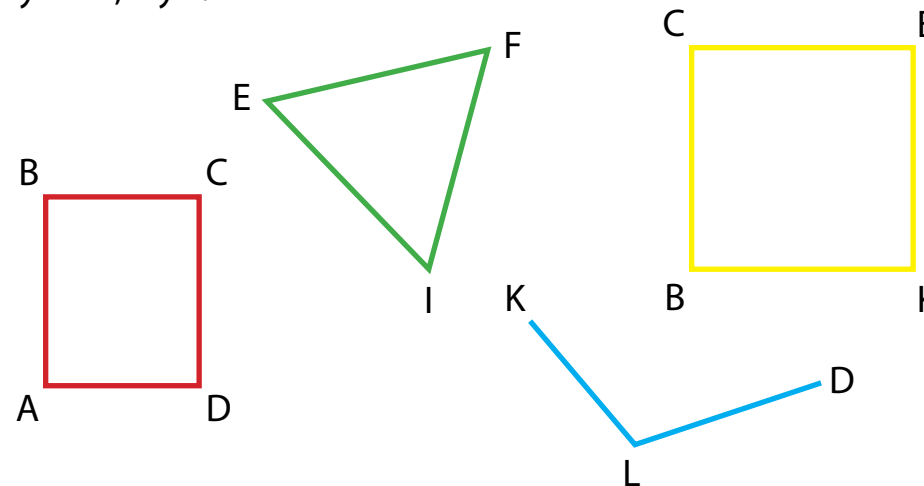
Друковані букви	Назва букви	Рукописні букви
A a	а	<i>A a</i>
B b	бе	<i>B b</i>
C c	це	<i>C c</i>
D d	де	<i>D d</i>
E e	е	<i>E e</i>
F f	еф	<i>F f</i>
I i	і	<i>I i</i>
K k	ка	<i>K k</i>
L l	ель	<i>L l</i>

Вивчи назви цих букв напам'ять.

2. Точки на кресленнях позначають великими буквами латинського алфавіту. Назви точки, які лежать: вище від прямої лінії; нижче від прямої лінії.

1. Назви буквами латинського алфавіту: прямокутники, трикутник, кут.

2. Прочитай і запам'ятай назви інших букв латинського алфавіту.

Друковані букви	Назва букви	Рукописні букви
M m	ем	<i>M m</i>
N n	ен	<i>N n</i>
O o	о	<i>O o</i>
P p	пе	<i>P p</i>
S s	ес	<i>S s</i>
T t	те	<i>T t</i>
X x	ікс	<i>X x</i>
Y y	ігрек	<i>Y y</i>
Z z	зет	<i>Z z</i>

3. Накресли відрізок NS, довший за відрізок KM.

1. Накресли в зошиті великий квадрат, менший квадрат і найменший квадрат. Познач ці квадрати буквами латинського алфавіту.

Полічи, скільком клітинкам дорівнює сторона кожного квадрата.

2. Склади й розв'яжи приклади.

	-2
10	...
11	...
9	...

	+4
6	...
7	...
10	...

	-3
13	...
11	...
7	...

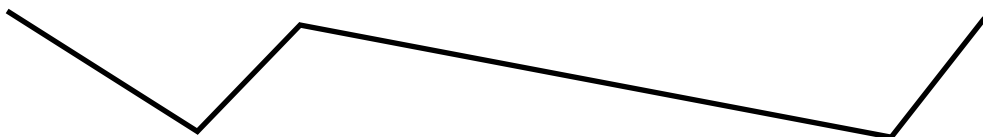
3. Знайди значення числових виразів.

$12 - 5$	$8 + 3$	$4 + 5 + 3$	$13 - 3 - 6$
$24 + 4$	$5 + 7$	$6 + 4 + 8$	$19 - 8 - 3$

4. Довжина зеленої гусені 8 см. Довжина коричневої гусені 5 см. На скільки сантиметрів зелена гусень довша за коричневу?

5. Познач ламану лінію латинськими буквами.

Вимірй відрізки ламаної лінії і запиши їхні розміри.

Зразок. $KO = 3$ см.

Позначення одного з доданків буквою

- 1*.

$8 + 1$
$8 + 2$
$8 + 3$
$8 + 4$

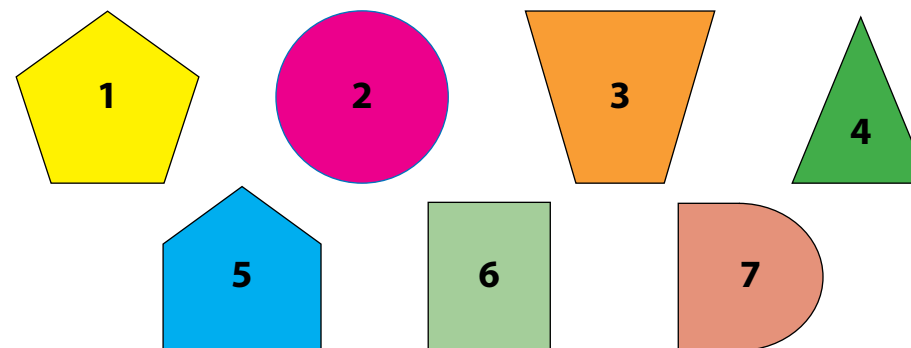
 Розглянь вирази. Який доданок сталий (не змінюється)? Який доданок змінюється? Позначимо другий доданок буквою a . Складемо вираз: $8 + a$. Якщо $a = 1$, то $8 + a = 8 + 1 = 9$.

2. Знайди суму $8 + a$, якщо: $a = 2$; $a = 3$; $a = 4$.
Знайди суму $7 + a$, якщо: $a = 3$; $a = 4$; $a = 5$.

$23 + 56 - 34$	$28 - 13 + 43$	$57 - 27 + 31$
$84 - 31 + 12$	$45 + 43 - 52$	$24 + 35 - 46$

4. Знайди різницю $15 - a$, якщо: $a = 2$; $a = 3$; $a = 5$.

5. Які фігури не є багатокутниками?

Запиши номери багатокутників.

Запиши номери фігур, які не є багатокутниками.

6. Знайди різницю $67 - a$, якщо: $a = 4$; $a = 40$; $a = 25$.

7. Знайди невідомий доданок.

$12 + x = 34$	$x + 10 = 50$	$32 + x = 52$
$33 + x = 36$	$x + 15 = 70$	$24 + x = 28$

1*. Розв'яжи і порівняй задачі.

- 1 На першій полиці стояло 15 книжок. На другій полиці стояло на 7 книжок менше. Скільки книжок стояло на другій полиці?
- 2 На першій полиці стояло 15 книжок. Із другої полиці читачі взяли кілька книжок, і їх стало на 7 менше, ніж на першій. Скільки книжок залишилося на другій полиці?
- 3 На першій полиці стояло 15 книжок. На другій полиці — на 7 книжок більше, ніж на першій. Скільки книжок на другій полиці?
- 4 На першій полиці стояло 15 книжок. На другій полиці — 7 книжок. Скільки всього книжок на полицях?
- 5 На першій полиці стояло 15 книжок. На другій полиці — 7 книжок. На скільки більше книжок на першій полиці, ніж на другій?

2. На відрізку KL відклади відрізки: $CD = 3$ см, $AT = 7$ см. На скільки сантиметрів відрізок AT довший за відрізок CD?

3. $14 + 17$ $56 - 17$ $34 + 8 - 13$
 $35 - 26$ $42 + 26$ $78 - 16 + 7$

4. Склади задачу за таблицею та розв'яжи її.

Було	Втекло	Залишилося
		?

Одиниці часу

В одній годині 60 хвилин (1 год = 60 хв).
Доба — це ранок, день, вечір, ніч.
В одній добі 24 години (1 доба = 24 год).

1. Скажи, скільки хвилин в одній годині.

Мала стрілка годинника показує години.
Велика стрілка годинника показує хвилини.
Кожна поділка на годиннику дорівнює 1 хв.
Кожний проміжок між цифрами дорівнює 5 хв.

2. Покажи, як мають стояти стрілки на годиннику, щоб він показував: 3 год 20 хв; 5 год 30 хв.

3. Перетвори.

$1 \text{ год } 10 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$
 $80 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$

$1 \text{ год } 30 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$
 $95 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$

4. Говори правильно.

Полудень — 12 (дванадцята) година.
 Північ — 24 (двадцять четверта) година.

Для визначення часу після 12 год дня до кожної години додають іще 12 год. Коли кажуть: «Зараз перша година дня» або «Зараз тринадцята година», це означає: $1 + 12 \text{ год} = 13 \text{ год}$.

1. Визнач час за годинниками.

9 год
(ранок)

21 год
(вечір)

3 год
(ніч)

15 год
(день)

2. Діти пішли на екскурсію о 10 год, а повернулися до школи о 14 год. Скільки часу тривала екскурсія? Покажи це на годиннику.

3. Склади та розв'яжи приклади.

a	$7 + a$	$11 - a$
10	...	...
6	...	...

a	$12 - a$	$23 - a$
9	...	...
4	...	...

4. Урок триває 45 хв, а велика перерва — 20 хв. На скільки довше триває урок, ніж велика перерва?

5. Дай відповіді на запитання.

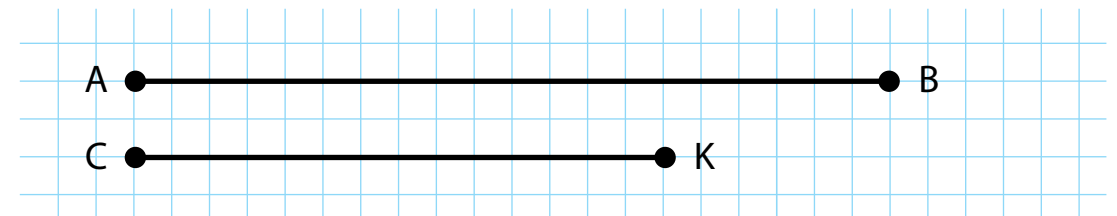
- Скільки часу тривають 2 уроки?
- Скільки часу тривають 2 уроки й мала перерва (10 хв)?

6. Знайди невідомий від'ємник: $45 - x = 25$; $69 - x = 36$.

1. $8 + 4 - 7$ $14 - 6 - 3$ $6 + 7 - 4$ $15 - 7 + 3$
 $9 + 6 - 7$ $10 + 6 - 7$ $7 + 7 - 5$ $5 + 7 - 4$

2. Запиши число 12 у вигляді сум або різниць різних чисел (не менш як чотирьох).

3. Порівняй довжини відрізків.

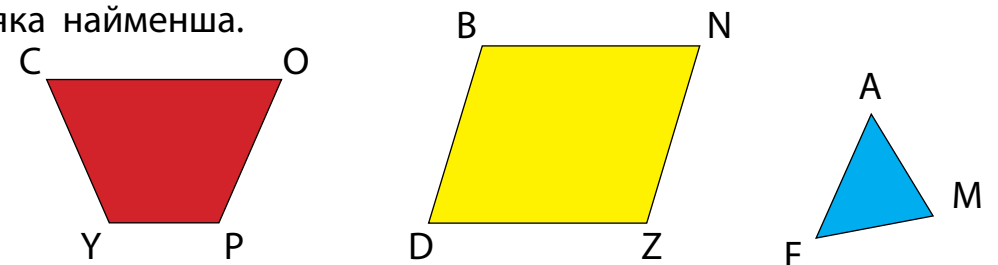
4. 1 кг торта коштує 100 грн, а 1 кг печива коштує 35 грн. На скільки більше коштує 1 кг торта, ніж 1 кг печива?

5. За 1 кг картоплі бабуся заплатила 6 грн, а за 1 кг моркви — 9 грн. Скільки гривень бабуся заплатила за овочі?

6. 1 кг курятини коштує 55 грн, а 1 кг свинини коштує 87 грн. На скільки гривень курятина дешевша за свинину?

7. Оля принесла до дитячого садка 5 ялинкових шишок, Олег приніс 8 жолудів. На скільки більше було жолудів, ніж шишок?

8. Напиши, яка геометрична фігура найбільша, яка менша і яка найменша.

Зразок. Чотирикутник YCOP менший за ...

1*. Накресли трикутник і поділи його двома відрізками на три трикутники.

2. Продовж ряди чисел: 2, 4, 6, ...; 3, 6, 9, ...

3. У Андрія було 4 цукерки, а в Галинки — 6 цукерок. На скільки більше цукерок було в Галинки, ніж в Андрія?

* Склади обернену задачу з запитанням: «На скільки менше ...?»

4. Обчисли усно. Впиши вирази зі значенням 7.

$28 - 7$ $13 + 24$ $7 + 32$ $49 - 7$
 $60 - 3$ $3 + 15$ $38 - 31$ $10 - 3$

5. Накресли прямокутник. Поділи його двома лініями так, щоб дістати 3 трикутники.

6. Наталка зірвала в садочку 10 квіток. З 5 квіток вона зробила букет і подарувала його подрузі. Скільки квіток залишилося в Наталки?

7. Накресли п'ятикутник і познач його буквами.

8. Склади та розв'яжи приклади.

Доданок 4, сума 27. Знайти другий доданок.
 Зменшуване 58, різниця 23. Знайти від'ємник.
 Від'ємник 31, різниця 14. Знайти зменшуване.
 Другий доданок 25, сума 58. Знайти перший доданок.
 Різниця 54, зменшуване 87. Знайти від'ємник.

1. Розглянь таблицю додавання й віднімання чисел. Поясни, як за таблицею знайти суму й різницю двох чисел.

+	+1	+2	+3	+4	+5	+6	+7	+8	+9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
-	-1	-2	-3	-4	-5	-6	-7	-8	-9

$6 + 7 = 13$

$8 - 5 = 3$

* Знайди за таблицею суму чисел: 3 і 5; 8 і 7.

* Знайди за таблицею різницю чисел: 9 і 4; 7 і 5.

2. Скажи, у якому по порядку вагончику їде кішечка, у якому — порося, у якому — їжачок, у якому — білочка, у якому — собачка.

Задачі на дві дії

1. На одному підвіконні стояло 4 вазони, а на другому — на 3 вазони більше. Скільки вазонів стояло на двох підвіконнях?

Схема

На першому підвіконні — 4 в. ← } ?
 На другому підвіконні — на 3 в. більше, ніж —

2. На городі росло 5 кущів червоних помідорів і 2 кущі жовтих помідорів. Посадили ще 2 кущі жовтих помідорів. Скільки кущів помідорів росте на городі? Розв'яжи задачу двома способами: на дві дії і на одну дію.
3. На дитячому майданчику гралися 6 хлопчиків і 5 дівчаток. Потім додому пішли 3 хлопчики. Скільки дітей залишилося гратися на дитячому майданчику?
4. У парку росло 17 ялинок і 12 берізок, а кленів — на 8 менше, ніж берізок і ялинок разом. Скільки кленів росло в парку?

Схема

Ялинок — 17 } ← } ?
 Берізок — 12 }
 Кленів — ? — на 8 менше, ніж —

5. Знайди різницю $27 - a$, якщо: $a = 4$; $a = 14$; $a = 18$.
 Знайди суму $15 + a$, якщо: $a = 5$; $a = 23$; $a = 17$.

Вирази з дужками.

Додавання числа до суми й суми до числа

$$6 + (4 + 2) = (6 + 4) + 2 = 10 + 2 = 12$$

1. Обчисли за зразком.

$$8 + (2 + 1) = (8 + 2) + 1 = 10 + 1 = 11$$

$$7 + (3 + 2) = (7 + 3) + 2 = 10 + 2 = 12$$

$$7 + (3 + 1) = (7 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$6 + (4 + 3) = (6 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$8 + (2 + 5) = (8 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$5 + (4 + 5) = (5 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$9 + (5 + 1) = (9 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

Додавати число до суми й суму до числа можна різними способами. Потрібно вибирати найзручніший спосіб.

2. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До числа 26 додати суму чисел 4 і 8.

До числа 53 додати суму чисел 17 і 9.

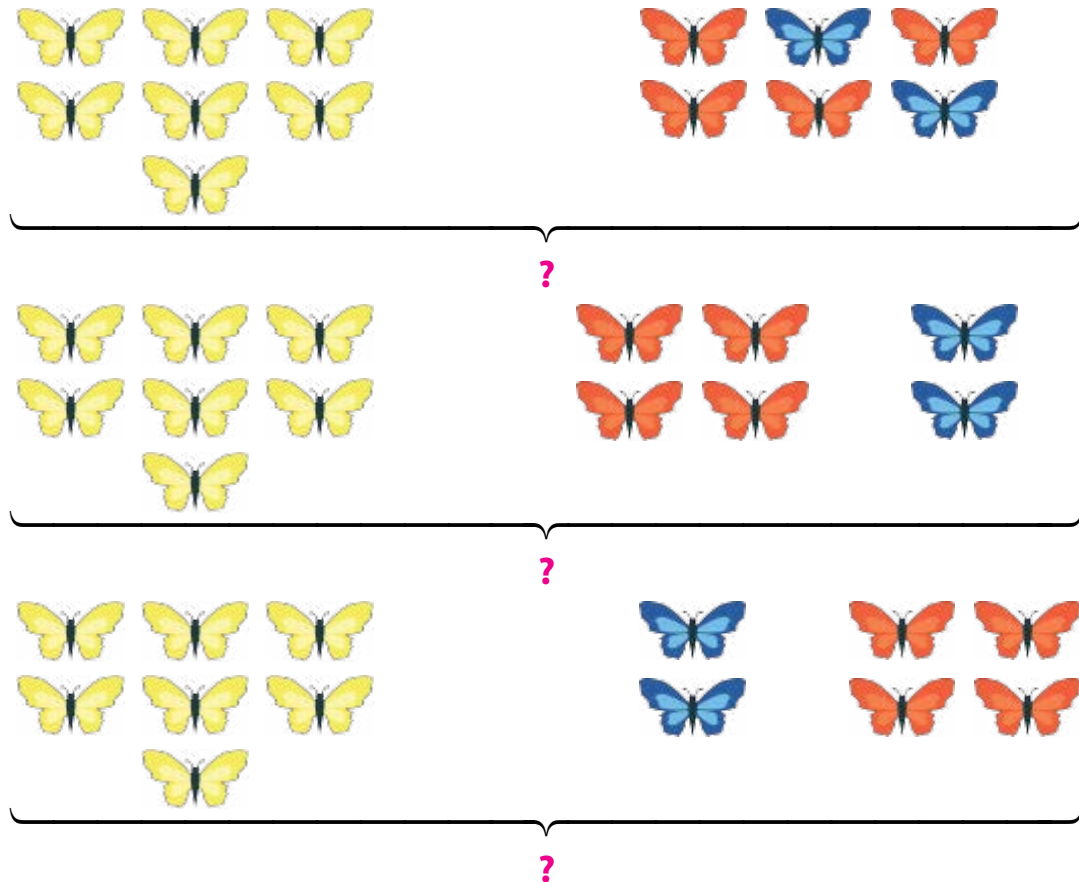
До числа 34 додати суму чисел 6 і 20.

До числа 23 додати суму чисел 27 і 18.

3. $6 + (4 + 8)$ $32 + (18 + 27)$
 $3 + (7 + 5)$ $25 + (11 + 15)$
 $9 + (1 + 6)$ $48 + (19 + 12)$

1. $24 + (18 + 36)$ $48 + (22 + 25)$ $35 + (47 + 13)$

2. Розглянь малюнки й поясни, як до числа 7 додати 4 і 2.

$$7 + (4 + 2) = 7 + 6 = 13$$

$$7 + (4 + 2) = 7 + 4 + 2 = 11 + 2 = 13$$

$$7 + (4 + 2) = 7 + 2 + 4 = 9 + 4 = 13$$

Щоб до числа додати суму чисел, можна послідовно додати до числа кожний доданок.

3. Обчисли зручним способом.

$8 + (48 + 25)$

$56 + (14 + 17)$

$21 + (35 + 9)$

4. На шкалі лінійки відклади 6 см + 4 см і знайди суму.

1. У Віти було 6 шоколадних цукерок і 5 карамельок. Вона пригостила цукерками подругу: дала їй 3 шоколадні цукерки і 2 карамельки. Скільки всього цукерок залишилось у Віти?

2. Знайди значення числових виразів.

$27 - (3 + 7)$

$33 - (9 + 3)$

$48 - (4 + 8)$

$55 - (9 + 5)$

$34 - (7 + 4)$

$51 - (7 + 1)$

$68 - (8 + 3)$

$75 - (7 + 5)$

У виразах із дужками спочатку виконують дію над числами, що в дужках.

3. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До числа 24 додати суму чисел 7 і 8.

Від числа 56 відняти суму чисел 12 і 6.

До числа 37 додати різницю чисел 53 і 24.

Від числа 48 відняти різницю чисел 26 і 18.

Якщо до числа (10) треба додати різницю чисел (8 і 4), то це можна записати так: $10 + (8 - 4)$.

Якщо треба додати чи відняти суму або різницю чисел, то її записують у дужках.

4. Розв'яжи приклади.

$31 + (28 - 12)$

$15 - (7 + 4)$

$42 + (23 - 18)$

$54 - (11 + 32)$

$26 + (8 - 5)$

$84 - (36 + 23)$

$(46 + 24) - 37$

$(73 - 28) - 19$

$(37 + 26) - 41$

$(74 - 28) + 11$

$(42 + 48) - 56$

$(98 - 64) - 15$

$$(3 + 2) + 7 = (7 + 3) + 2 = 10 + 2 = 12$$

1. Обчисли за зразком.

$$(8 + 4) + 6 = (6 + 4) + 8 = 10 + 8 = 18$$

$$(3 + 2) + 8 = (8 + 2) + 3 = 10 + 3 = 13$$

$$(4 + 3) + 6 = (6 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$(2 + 5) + 8 = (8 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$(4 + 5) + 5 = (5 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$(5 + 1) + 9 = (9 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

2. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До суми чисел 4 і 12 додати число 26.

До суми чисел 7 і 28 додати число 32.

До суми чисел 18 і 20 додати число 42.

До суми чисел 16 і 4 додати число 36.

До суми чисел 17 і 14 додати число 23.

3. Дві подружки знайшли в лісі 18 білих грибів. Спочатку Зоя знайшла 5 грибів, а потім — ще 4 гриби. Скільки грибів знайшла її подружка?

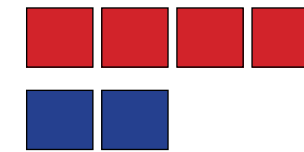
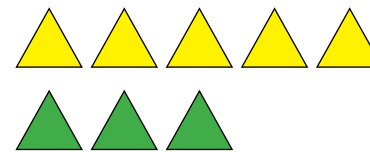
Розв'яжи задачу двома способами.

4. Розв'яжи приклади.

$8 + (6 + 12)$	$17 + (23 + 25)$	$(16 + 23) + 17$	$(8 + 32) + 21$
$27 + (13 + 9)$	$49 + (31 + 20)$	$(31 + 10) + 29$	$(6 + 17) + 33$

Додавання суми до суми

$$5 + 3 = 8$$

$$4 + 2 = 6$$

$$8 + 6 = 14$$

$$(5 + 3) + (4 + 2) = 14$$

1. $(7 + 2) + (8 + 3)$

$$(6 + 2) + (4 + 8)$$

$$(5 + 4) + (6 + 3)$$

$$(35 + 4) + (5 + 6)$$

$$(26 + 7) + (4 + 3)$$

$$(9 + 2) + (18 + 1)$$

Додавати суму до суми можна різними способами. Потрібно вибирати найзручніший спосіб.

2. Знайди значення числових виразів.

$$(16 + 12) + (18 + 24)$$

$$(60 + 5) + (15 + 10)$$

$$(25 + 8) + (5 + 12)$$

$$(29 + 6) + (1 + 14)$$

$$(20 + 9) + (20 + 1)$$

$$(30 + 3) + (20 + 7)$$

Від перестановки доданків сума не змінюється.

3. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До суми чисел 6 і 41 додати суму чисел 14 і 8.

До суми чисел 12 і 34 додати суму чисел 6 і 13.

До суми чисел 24 і 26 додати суму чисел 32 і 18.

4. Розв'яжи приклади.

$$(21 + 17) + (13 + 26)$$

$$(18 + 14) + (34 + 26)$$

$$(42 + 8) + (12 + 23)$$

$$(26 + 14) + (37 + 13)$$

Віднімання суми від числа й числа від суми

1. Уважно розглянь розв'язання прикладів.

$$12 - (7 + 3) = 12 - 10 = 2$$

$$(6 + 4) - 8 = 10 - 8 = 2$$

Якщо суму чисел 7 і 3 потрібно відняти від числа 12, то це можна записати так: $12 - (7 + 3)$.

Якщо число 8 потрібно відняти від суми чисел 6 і 4, то це можна записати так: $(6 + 4) - 8$.

2. Від рулону целофану завдовжки 25 м відрізали спочатку 5 м, а потім — іще 7 м. Скільки метрів целофану залишилося в рулоні?

Розв'язання задачі:

1-й спосіб

$$1. \square + \square = \square \text{ м}$$

$$2. \square - \square = \square \text{ м}$$

2-й спосіб

$$\square - (\square + \square) = \square \text{ м}$$

Відповідь. У рулоні залишилося $\square$ м целофану.

3. Обчисли різними способами.

$$12 - (6 + 2)$$

$$26 - (4 + 10)$$

$$45 - (15 + 6)$$

Щоб відняти суму чисел від числа, можна послідовно віднімати від числа кожен доданок.

4. Обчисли зручним способом.

$$78 - (23 + 15)$$

$$54 - (13 + 12)$$

$$86 - (34 + 22)$$

$$24 + (54 - 21)$$

$$53 + (73 - 34)$$

$$36 + (47 - 19)$$

1. Розглянь малюнки й поясни, як від числа 6 або суми чисел $(3 + 3)$ відняти число 2.

$$(3 + 3) - 2 = 6 - 2 = 4$$

$$(3 + 3) - 2 = (3 - 2) + 3 = 4$$

$$(3 + 3) - 2 = 3 + (3 - 2) = 4$$

2. Знайди значення числових виразів різними способами.

$$(36 + 23) - 14$$

$$(17 + 45) - 21$$

$$(45 + 55) - 91$$

Щоб відняти число від суми чисел, можна відняти число від одного доданка й додати різницю до другого доданка.

3. Обчисли різними способами й поясни.

$$18 + 12$$

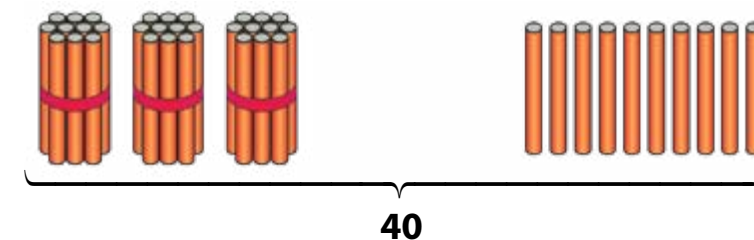
$$35 - 15$$

$$27 + 34$$

$$64 - 28$$

4. Розглянь вираз і малюнок та прочитай пояснення.

$$40 - 8 = 32$$

Від числа 40 відняти 8. 40 — це 4 десятки.

Візьмемо 1 десяток. Це 10 одиниць.

Від 10 віднімемо 8, залишиться 2 одиниці.

До 3 десятків додати 2 одиниці, буде 32.

Яку властивість використали?

Віднімання суми від суми, різниці від суми, суми від різниці

$$(9 + 6) - (3 + 4) = 15 - 7 = 8$$

$$(9 + 6) - (3 + 4) = (9 - 3) + (6 - 4) = 6 + 2 = 8$$

$$(9 + 6) - (3 + 4) = (9 - 4) + (6 - 3) = 5 + 3 = 8$$

**Віднімати суму від суми можна різними способами.
Потрібно вибрати найзручніший спосіб.**

1. Розв'яжи приклади.

$$(15 + 12) - (10 + 6)$$

$$(30 + 16) - (5 + 3)$$

$$(27 + 12) - (10 + 2)$$

$$(42 + 4) - (12 + 6)$$

$$(35 + 20) - (15 + 6)$$

$$(17 + 10) - (17 + 1)$$

2. $(47 + 14) - (20 - 6)$

$$(38 + 16) - (15 - 8)$$

$$(27 + 32) - (30 - 2)$$

$$(32 + 14) - (12 - 6)$$

$$(45 + 20) - (25 - 7)$$

$$(17 + 55) - (37 + 5)$$

3. $(65 - 27) - (11 + 9)$

$$(87 - 26) - (21 + 13)$$

$$(48 - 12) - (18 + 12)$$

$$(42 - 10) - (12 + 6)$$

$$(75 - 20) - (15 + 12)$$

$$(90 - 40) - (27 + 14)$$

4. За ляльку в магазині заплатили 54 грн, а мавпочка коштувала на 24 грн менше. Скільки всього грошей заплатили за іграшки? Розв'яжи задачу на одну дію.

1. Кролям у клітку поклали 12 морквин. Кролі з'їли спочатку 6 морквин, а потім іще 2 морквини. Скільки морквин залишилося в клітці у кролів? Розв'яжи задачу двома способами.

2. 3 прикладів на додавання складі по два приклади на віднімання.

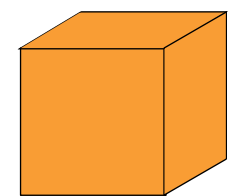
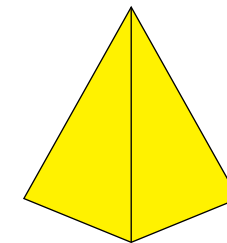
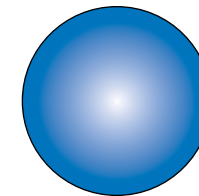
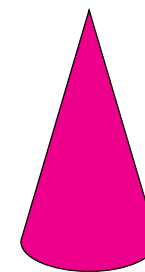
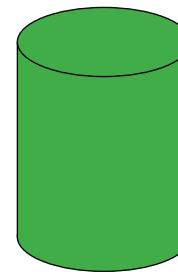
$$14 + 12$$

$$28 + 11$$

$$22 + 8$$

$$7 + 8$$

3. Назви зображені геометричні фігури. На які плоскі геометричні фігури вони схожі?

4. Скільки можна записати двоцифрових чисел з цифрою 7?

5. Прочитай вирази по-різному.

$$26 + 15$$

$$43 + 21$$

$$34 - 26$$

$$68 - 53$$

додати
плюс
збільшити
сума

відняти
мінус
зменшити
різниця

6. Знайди суму $34 + a$, якщо: $a = 18$; $a = 27$; $a = 43$.

1. На птахофермі вранці зібрали 90 лотків яєць, а вдень — на 1 лоток яєць менше. 30 лотків яєць, що зібрали вдень, залишили, а решту відвезли до магазину. Скільки лотків яєць, із тих що зібрали вдень, відвезли до магазину?

- Уважно прочитай задачу. Подумай, про що в ній ідеться.
- Прочитай задачу частинами. Подумай, про що ідеться в кожній частині.
- Розв'яжи задачу.

План розв'язування

1. Скільки лотків яєць зібрали вдень?
2. Скільки лотків яєць, із тих що зібрали вдень, відвезли до магазину?

2. Знайди, чому дорівнює x .

$x + 5 = 20$	$8 + x = 18$	$x - 15 = 45$	$x - 42 = 15$
$x + 16 = 40$	$70 + x = 83$	$x - 36 = 28$	$x - 20 = 45$
$x + 8 = 23$	$12 + x = 17$	$x - 18 = 43$	$x - 18 = 36$
$x + 31 = 54$	$30 + x = 47$	$x - 32 = 64$	$x - 33 = 67$

3. Зменш суми чисел на 28.

$$(48 + 12) - 28 \quad (28 + 22) - 28 \quad (40 + 8) - 28$$

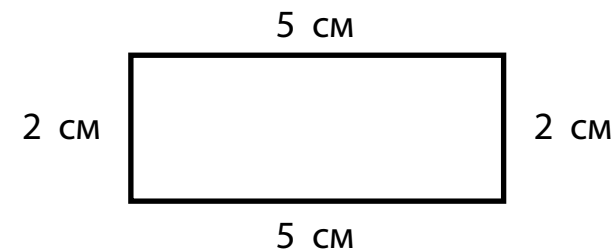
4. • Скільки копійок в 1 грн?
• Якими монетами можна розмінати 50 к.?

5. Збільш суми чисел на 10.

$$(26 + 14) + 10 \quad (45 + 15) + 10$$

6. Маса залізних дверей 75 кг. Маса дерев'яних дверей 30 кг. На скільки більша маса залізних дверей, ніж дерев'яних?

Периметр багатокутника

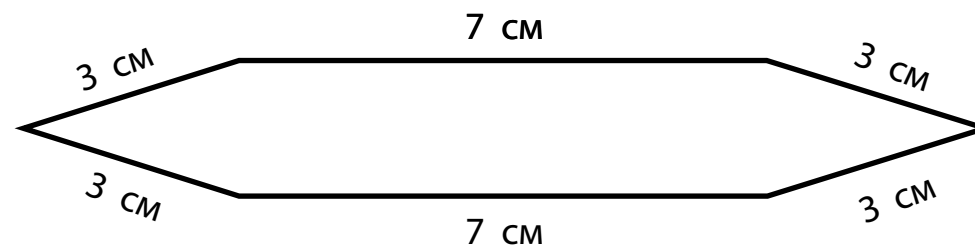

$$2 \text{ см} + 2 \text{ см} + 5 \text{ см} + 5 \text{ см} = 14 \text{ см}$$

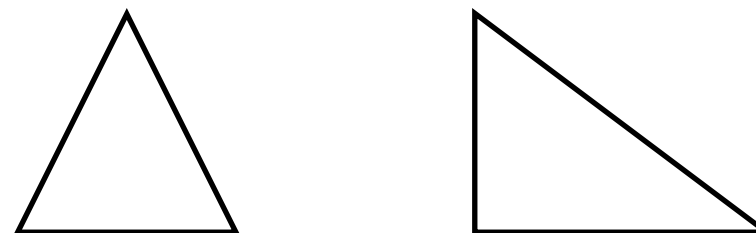
Периметр цього прямокутника (багатокутника) 14 см.

Периметром багатокутника називають суму всіх його сторін.

1. Обчисли периметр шестикутника (багатокутника).

2. Як називають багатокутник, у якого всі сторони рівні? Накресли багатокутник зі стороною 3 см. Який периметр цього багатокутника?
3. Накресли багатокутник, у якого протилежні сторони дорівнюють 4 см і 2 см. Обчисли периметр цього багатокутника.
4. Виміряй сторони трикутників і обчисли їхні периметри.

1. Знайди значення числових виразів.

$4 + 9 - 7$

$36 - 12 + 5$

$48 + 14 - 32$

$18 - 11 + 6$

$24 + 36 - 51$

$75 - 22 + 14$

2. У саду збирали врожай яблук. Дядько Василь зібрав 14 корзин яблук, дядько Петро зібрав 16 корзин яблук, а Мишко з Марічкою збрали на 12 корзин менше, ніж дядько Василь і дядько Петро разом. Скільки корзин яблук збрали Мишко з Марічкою?

3. З риболовлі Юрко приніс 8 карасів, Олег приніс 5 плотвичок, а малий Славко приніс 2 жаби. Мама посмажила 10 рибин. Скільки рибин залишилося?

4. До числа 3 додали число 2, а потім — іще число 6. На скільки збільшилося число 3?

5*. Різницю яких чисел треба додати до числа 7, щоб дістати 7?

6. Обчисли периметр багатокутника зі сторонами: 5 см, 7 см, 3 см, 4 см; 4 см, 7 см, 6 см.

7. Знайди різницю $27 - a$, якщо: $a = 12$; $a = 9$; $a = 15$.

1*. Добери числа, щоб рівності були правильними.

$\square - 12 = 78 - 23$

$16 + 8 = \square + 14$

$28 + 43 = \square + 36$

$99 - 45 = \square - 32$

2. У середній групі дитячого садка — 21 дитина, а в старшій групі — на 3 дитини менше. Скільки дітей у середній і старшій групах дитячого садка разом?

3. В Олесі було 12 різнокольорових олівців, а в Галинки — на 6 олівців більше. Скільки різнокольорових олівців було в обох дівчаток разом?

4. Перетвори.

$65 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$

$95 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$

$1 \text{ год } 15 \text{ хв} = \square \text{ хв}$

$100 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$

5. Перетвори.

$10 \text{ дм} = \square \text{ м}$

$3 \text{ м} = \square \text{ дм}$

$60 \text{ см} = \square \text{ дм}$

$4 \text{ дм} = \square \text{ см}$

$100 \text{ см} = \square \text{ дм}$

$30 \text{ см} = \square \text{ дм}$

$2 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

$8 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см}$

6. Купили 20 гудзиків. 7 гудзиків пришили на блузку, а 4 гудзики — на жилет. Скільки гудзиків залишилося?

7. У стайні стояло 14 коней. На прогулянку вивели 4 коней, а потім іще 5 коней. Скільки коней залишилося в стайні? Розв'яжи задачу кількома способами.

1. Знайди різницю $87 - a$, якщо: $a = 39$; $a = 27$; $a = 87$.

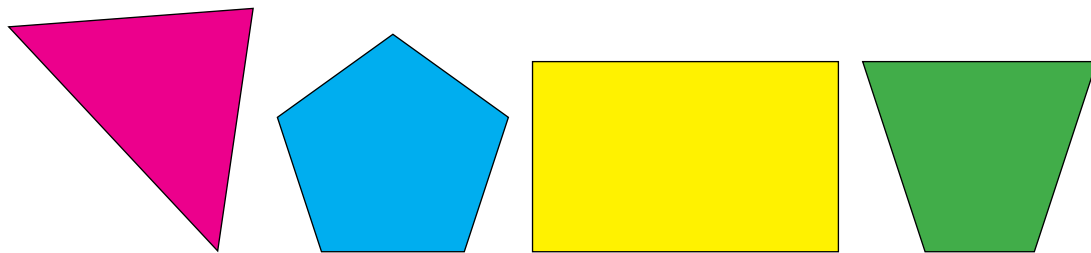
2. Із ферми забрали 7 бідонів із молоком. Залишилося ще 8 бідонів із молоком і 3 порожні бідони. Скільки всього бідонів було на фермі спочатку? На скільки більше було бідонів із молоком, ніж порожніх?

3. Розв'яжи приклади.

$76 - 54 + 32$	$18 + 35 - 23$	$(24 + 35) - (86 - 37)$
$17 + 63 - 45$	$86 - 34 + 25$	$(14 + 23) + (28 + 31)$
$57 - 45 + 21$	$32 + 37 - 48$	$(79 - 54) + (67 - 42)$

4. Познач геометричні фігури буквами латинського алфавіту. Запиши назви геометричних фігур у зошиті.

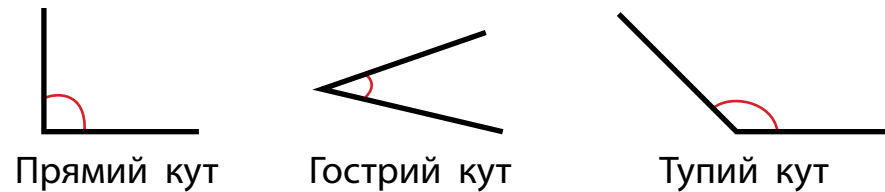
Зразок. Чотирикутник ABCD, ...

5. Виконай вправу.

$22 = 20 + 2$	$60 = 62 - 2$	$40 + \square = 47$	$60 - \square = 51$
$74 = \square + \square$	$27 = \square - \square$	$50 + \square = 59$	$25 - \square = 20$
$65 = \square + \square$	$73 = \square - \square$	$85 + \square = 90$	$49 - \square = 43$
$36 = \square + \square$	$99 = \square - \square$	$24 + \square = 36$	$97 - \square = 80$

Кути

У косинця один кут *прямий*, а два інші — *непрямі*.

Кут, менший від прямого кута, називають *гострим кутом*. Кут, більший від прямого кута, називають *тупим кутом*.

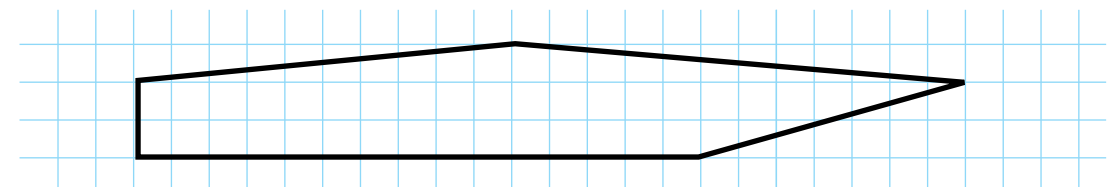
Кути можна позначати буквами латинського алфавіту.

Зразок. $\angle ABC$ — тупий кут; $\angle MKE$ — гострий кут.

Кут у математиці позначають знаком $\sphericalangle$.

- Як ти думаєш, чому $\angle ABC$ називають тупим кутом?
  - Чому $\angle MKE$ називають гострим кутом?
- Накресли такий самий п'ятикутник у зошиті й познач буквами.

За допомогою косинця знайди в цього п'ятикутника прямий кут, тупі кути, гострий кут. Випиши їх у зошит.

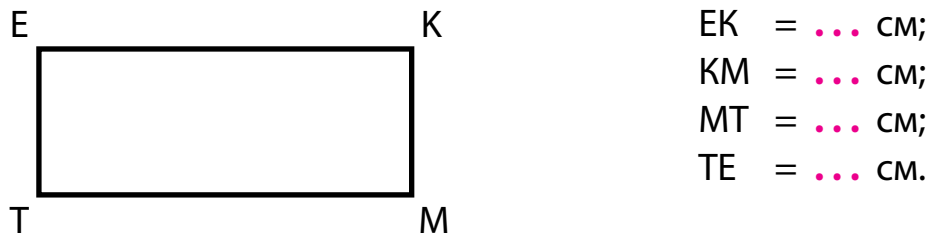
Властивості прямокутника, квадрата

1. Скільки прямих кутів у кожного чотирикутника?

Чотирикутник, у якого всі кути прямі, називають *прямокутником*.

2. Вимірай і запиши довжину кожної сторони прямокутника.

Протилежні сторони прямокутника рівні.

Знайди периметр (суму всіх сторін) прямокутника.

3. Вимірай і запиши довжину кожної сторони прямокутника.

Прямокутник, у якого всі сторони рівні, називають *квадратом*.

Знайди периметр (суму всіх сторін) квадрата.

1. Постав знаки $> = <$.

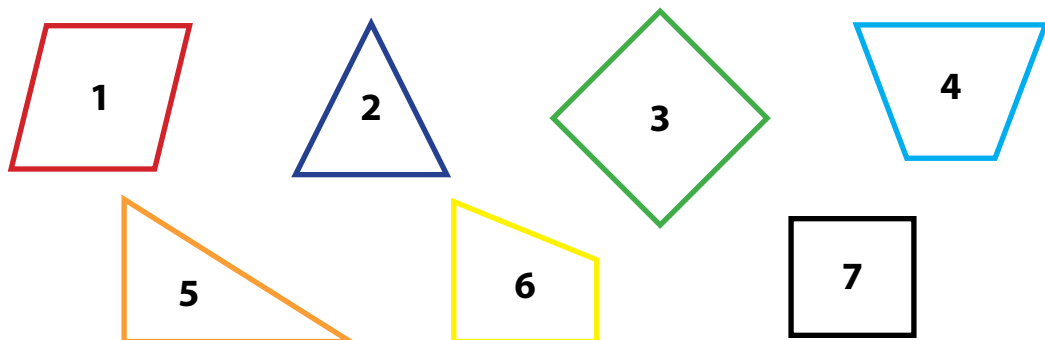
4 дм $\square$ 38 см 75 см $\square$ 8 дм 47 дм $\square$ 37 дм
 46 см $\square$ 5 дм 7 дм $\square$ 1 м 60 см $\square$ 6 дм

2. Накресли в зошиті прямокутник і познач його буквами. Запиши, чому дорівнює кожна протилежна сторона прямокутника. Обчисли периметр прямокутника.
3. Щоб помити свого собаку Рекса, Роман витратив 25 л води. Його сусід Діма на миття свого собаки Біма витратив на 12 л води менше. Скільки літрів води витратили хлопці на миття своїх собак?

4. Юля купила святкову листівку за 5 грн 35 к. Яна купила листівку на 2 грн 23 к. дешевше. Скільки грошей витратили дівчата на листівки?
5. Розглянь календар. Згадай, скільки місяців у році. Назви місяці, які мають 30 днів. Назви місяці, які мають 31 день. Подивись, скільки днів у лютому. Чи завжди в лютому однакова кількість днів?
6. Знайди значення виразів, якщо $a = 8$, $a = 21$, $a = 42$.
- $13 + a$ $63 - a$ $51 + a$ $92 - a$

1. Запиши окремо цифри, якими позначено: прямокутники; трикутники; чотирикутники. Накресли прямокутник ABCD і трикутник EKM.

2. $18 + (46 - 34)$ $75 - (33 + 17)$ $47 + (73 - 54)$
 $39 - (14 + 23)$ $28 + (64 - 45)$ $83 - (47 + 21)$

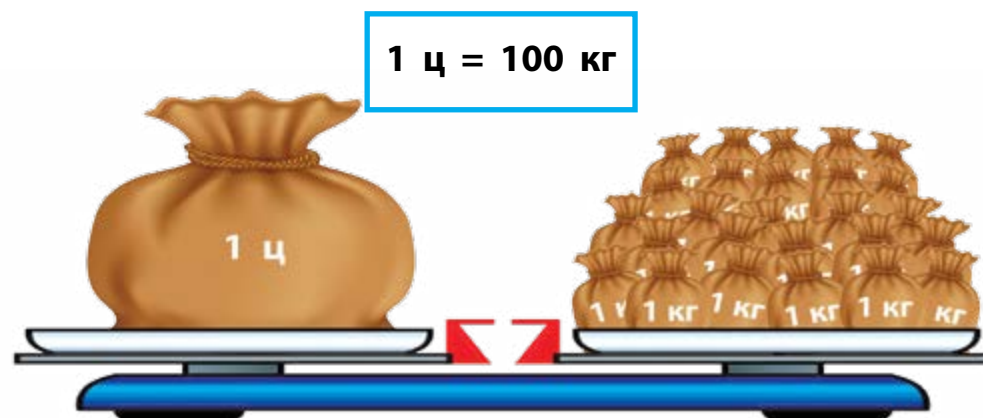
3. Накресли три відрізки: перший — завдовжки 7 см, другий — на 3 см коротший за перший, а третій — на 5 см довший за другий. На скільки сантиметрів третій відрізок довший за перший?

4. Маса індика 9 кг. Маса вівці на 30 кг більша від маси індики, а маса свині на 60 кг більша, ніж маса вівці. Яка маса свині?

5. В Оксани було 30 грн. Вона купила тістечко за 12 грн і пиріжок, на 6 грн дешевший, ніж тістечко. Скільки грошей залишилося в Оксани?
6. Накресли квадрат зі стороною 4 см. Обчисли периметр квадрата.

Одиниці маси: кілограм, центнер

1. У вантажівку вмістилося 30 ц яблук. Нею привезли до магазину 15 ц яблук і до школи — 3 ц яблук. Решту яблук відвезли на консервний завод. Скільки центнерів яблук відвезли на консервний завод?

2. Знайди прямокутники, у яких усі сторони рівні. Знайди прямокутники, у яких протилежні сторони рівні.

3. Склади і розв'яжи задачу.

Було	Відвезли	Залишилося
	у дитячий садок — 20 кг у школу — 60 кг	?

Усне додавання й віднімання двоцифрових чисел із переходом через розряд

1. Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа: 25; 37; 78; 83; 96.

2. Обчисли, застосовуючи переставну властивість дії додавання.

$40 + 7 + 20$

$12 + 30 + 8 + 17$

$20 + 4 + 36$

3. Усно розв'яжи приклади з поясненням за зразком.

$37 + 48$

$24 + 36$

$56 + 28$

$39 + 43$

$$\begin{array}{r} 37 \\ \swarrow \searrow \\ 30 + 7 \end{array} + \begin{array}{r} 48 \\ \swarrow \searrow \\ 40 + 8 \end{array} = \square$$

$30 + 40 = 70$

$7 + 8 = 15$

$70 + 15 = 85$

4. Знайди суму $43 + a$, якщо: $a = 20$; $a = 18$.

5. Розглянь розв'язання і поясни.

$26 + 39 = 20 + 6 + 30 + 9 = 20 + 30 + 6 + 9 = 65$

6. Збільш на 15:

20	37	14	61	56	83
----	----	----	----	----	----

Зменш на 24:

48	29	67	84	32	95
----	----	----	----	----	----

7. Накресли за допомогою косинця прямий, гострий і тупий кути. Познач їх буквами латинського алфавіту і запиши в зошиті.

8. Накресли квадрат і познач його буквами. Запиши, чому дорівнює кожна сторона квадрата. Чому дорівнює периметр квадрата?

1. Перевір правильність обчислень.

$46 + 33 = 79$

$83 + 15 = 98$

$37 + 26 = 63$

2. Дівчинка восени засушила 5 дубових листочків і 8 кленових. Березових листочків вона засушила стільки, скільки дубових і кленових разом. Скільки всього листочків засушила дівчинка?

3. У гаражі стояло 12 легкових машин, а вантажівок — на 7 менше. Скільки всього машин стояло в гаражі?

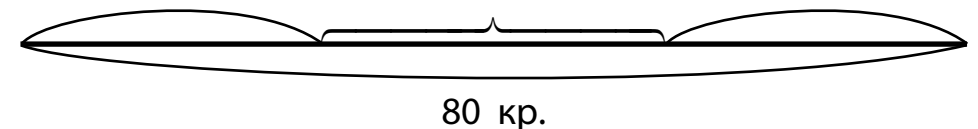
4. Відстань між хлопчиком і дівчинкою 80 кроків. Яка відстань буде між ними, якщо кожен зробить назустріч одне одному 25 кроків?

25 кр.

25 кр.

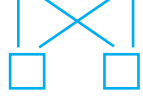
5. У двох пакетах — по 20 цукерок у кожному, а в третьому — стільки, скільки у двох пакетах разом. Скільки всього цукерок у трьох пакетах?

6*. Побудуй прямокутник, ширина якого 4 см, а довжина — 8 см. Проведи в ньому відрізок так, щоб утворилося два квадрати. Знайди периметр одного квадрата. Знайди суму периметрів двох квадратів.

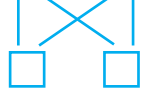

1. Розв'яжи приклади.

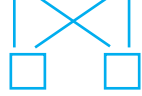
$$54 + 23 = \square$$

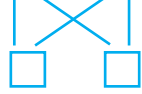
$$37 + 25 = \square$$

$$78 - 35 = \square$$

$$68 - 42 = \square$$

2. Корова важить 3 ц 17 кг, а свиня важить 1 ц 56 кг. Скільки важать свиня і корова разом? На скільки менше важить свиня, ніж корова?

3. Рамка для фото має висоту 15 см і ширину 10 см. Висота іншої рамки 20 см, а ширина — 15 см.

- Яка рамка вища? Яка ширша?
- Обчисли периметр кожної рамки.

4. Склади і розв'яжи приклади.

61	42	33	54	75	86	17	28
----	----	----	----	----	----	----	----

- 9

91	73	64	45	56	37	28	19
----	----	----	----	----	----	----	----

+ 9

63	45	35	57	78	89	20	31
----	----	----	----	----	----	----	----

- 8

92	75	68	49	57	33	24	18
----	----	----	----	----	----	----	----

+ 8

5. Установи закономірність. Яка фігура зайва?

1*. Побудуй квадрат зі стороною 3 см. Обчисли його периметр. Побудуй прямокутник, периметр якого дорівнює периметру квадрата.

2. Обчисли різниці й постав знаки $>$ $=$ $<$.

$30 - 5 \square 25$

$99 - 4 \square 97$

$54 - 3 \square 50$

$80 - 7 \square 72$

$40 - 3 \square 48$

$100 - 4 \square 96$

3. Назви числа, на 5 менші від поданих.

35	60	87	48	70	96	67	39	100	55
----	----	----	----	----	----	----	----	-----	----

4. За допомогою шкали лінійки знайди значення виразів.

$15 - 4$

$27 - 5$

$8 + 4$

$18 - 3$

$24 + 6$

$30 - 8$

$17 + 2$

$15 - 7$

$17 + 8$

$28 - 9$

5. Білочка на зиму зібрала 20 горішків, їжачок зібрав яблук на 15 менше, ніж білочка горішків. Зайчик зібрав морквин на 7 більше, ніж їжачок яблук. Скільки морквин зібрав зайчик?

6. За шарф для Юри заплатили 65 грн. За рукавички для Віри заплатили на 33 грн менше. Скільки всього гривень заплатили за шарф і рукавички?

7. У саду росте 2 яблуні, 3 сливи, а вишень стільки, скільки яблунь і слив разом. Скільки вишень росте в саду?

1. За записами поясни, як знайшли різницю.

$$34 - 8 = 26$$

$$\begin{array}{r} 34 \\ \underline{-8} \\ 26 \end{array}$$

20 14

$$14 - 8 = 6$$

$$20 + 6 = 26$$

$$34 - 8 = 26$$

$$\begin{array}{r} 34 \\ \underline{-8} \\ 26 \end{array}$$

4 4

$$34 - 4 = 30$$

$$30 - 4 = 26$$

2. Робітник за одну зміну зробив 14 стільців, а за другу зміну зробив столів на 8 менше, ніж стільців. Скільки стільців і столів зробив робітник за 2 зміни?
3. Ігор щодня починає робити зарядку о 7 год і закінчує її о 7 год 15 хв. Його сестра Аліна починає робити зарядку о 7 год 30 хв, а закінчує її о 7 год 45 хв. Скільки часу витрачає на зарядку кожен із дітей? Скільки часу витрачають на зарядку Юрко й Аліна разом?

4. Подумай і дай відповідь на запитання.

Місткість бідона 5 л. У бідон налили 3 л молока. Скільки літрів молока ще можна долити в бідон?

Самостійно склади схожу задачу і розв'яжи її.

МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ ЧИСЕЛ

Таблиця множення на 2

$2 + 2 = 4$

$2 + 2 + 2 = 6$

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 20$

$2 \cdot 2 = 4$

$2 \cdot 3 = 6$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 \cdot 5 = 10$

$2 \cdot 6 = 12$

$2 \cdot 7 = 14$

$2 \cdot 8 = 16$

$2 \cdot 9 = 18$

$2 \cdot 10 = 20$

Додавання однакових доданків називають множенням.

Суму однакових доданків $2 + 2 + 2$ можна записати так: $2 \cdot 3 = 6$.

Крапка ($\cdot$) — знак множення.

Вираз $2 \cdot 5 = 10$ правильно читати так: «Два помножити на п'ять дорівнює десять», або «Взяти по два п'ять разів дорівнює десять».

1. Прочитай самостійно.

$2 \cdot 3 = 6$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 \cdot 5 = 10$

$2 \cdot 6 = 12$

2. Заміни множення додаванням.

Зразок. $2 \cdot 3 = 2 + 2 + 2$.

$2 \cdot 2$

$2 \cdot 5$

$2 \cdot 7$

$2 \cdot 9$

$2 \cdot 4$

$2 \cdot 6$

$2 \cdot 8$

$2 \cdot 10$

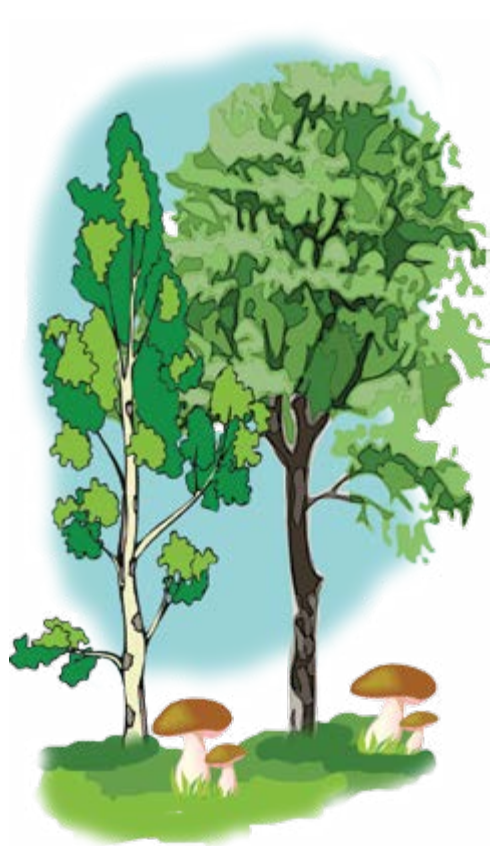
- Зроби в зошиті малюнок до задачі й розв'яжи її.
У Гліба 5 монет по 2 к. Скільки копійок у Гліба?
- Валя й Ніна зрізали в саду по 5 троянд. Скільки всього троянд зрізали дівчата?

Схема

Дівчат — 2
У кожної — 5 троянд } ?

Запиши розв'язання задачі дією множення.

- Учні класу вишикувалися парами (по 2). Вийшло 2 ряди по 5 пар у кожному ряді. Скільки учнів у класі?
- Склади й запиши числові вирази до малюнків.

Назви чисел при множенні

- Запам'ятай назви чисел при множенні.

**Числа, які множаться, називають множниками.
Число, яке дістають при множенні,
називають добутком.**

Вираз $7 \cdot 2$ називають добутком чисел 7 і 2.

- Щодня протягом робочого тижня Оля вишивала на серветці по 2 квітки. Скільки робочих днів у тижні? Скільки квіток вишила Оля за робочий тиждень?

- Дівчинка намалювала небо, а на ньому 2 зірочки. У кожній зірочці було по 5 промінців. Скільки всього промінців було в зірочок?

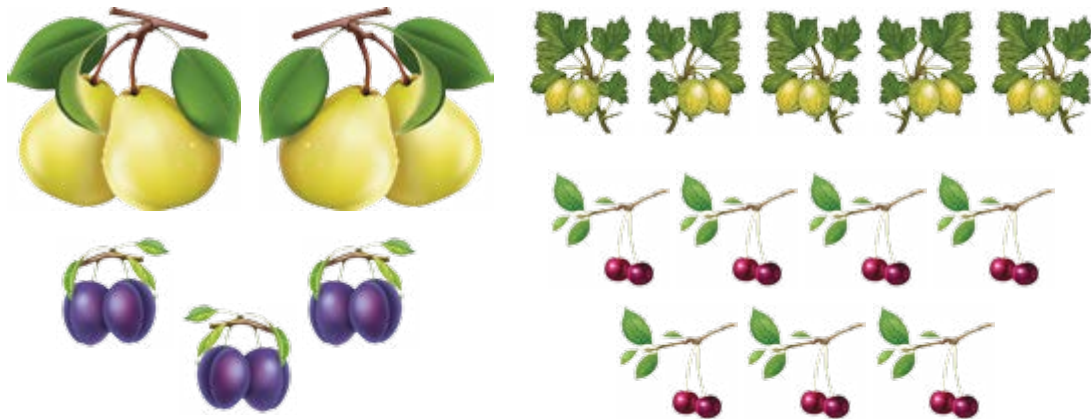
- У вихідні дні минулого тижня мама садила в садочку по 2 жоржини. Скільки вихідних днів у тижні? Скільки всього жоржин посадила мама?

Розв'яжи задачу двома способами: способом додавання і способом множення.

1. Склади приклади за малюнками, запиши їх у зошиті й розв'яжи.

2. Постав потрібні знаки $>$ $=$ $<$.

$$2 \cdot 5 \square 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 \cdot 3 \square 2 + 2 + 2$$

$$2 \cdot 4 \square 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 \cdot 7 \square 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

3. Запиши в зошиті числові вирази.

2 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	4	6	8	10	12	14	16	18	20

4. У класі 6 парт. За кожною партою сидять 2 учні. Скільки учнів у класі?
5. Четверо хлопчиків купили собі по 2 пиріжки. Скільки всього пиріжків купили хлопчики?
- 6*. Побудуй трикутник із прямим кутом і сторонами 3 см і 4 см. Виміряй довжину третьої сторони і знайди периметр трикутника.

1. Зроби короткий запис числових виразів.

Зразок. $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 34 = 2 \cdot 6 + 34 = 46$.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 53$$

$$2 + 2 + 2 + 48$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 63$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 47$$

2. Розглянь вирази й поясни обчислення.

$$2 \cdot 5 + 8 = 18$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

$$10 + 8 = 18$$

$$2 \cdot 7 + 23 = 37$$

$$2 \cdot 7 = 14$$

$$14 + 23 = 37$$

3. Розв'яжи приклади. Поясни розв'язання.

$$2 \cdot 4 + 11$$

$$2 \cdot 8 + 26$$

$$2 \cdot 9 - 7$$

$$2 \cdot 5 - 6$$

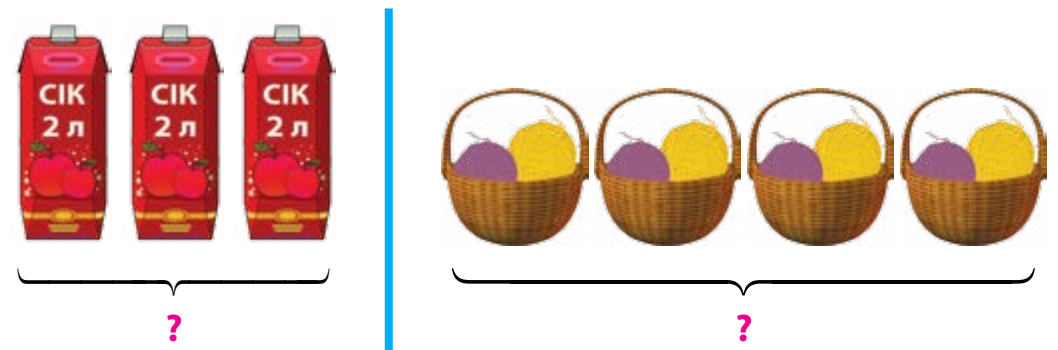
$$2 \cdot 9 - 14$$

$$2 \cdot 6 - 4$$

$$2 \cdot 3 + 45$$

$$(2 \cdot 3) \cdot 2$$

4. Склади задачі за малюнками й розв'яжи їх.

5. 10 учнів взяли в бібліотеці по 2 книжки кожен. Скільки книжок узяти учні в бібліотеці?

Розв'яжи задачу двома способами.

1. 10 цукерок розклали на 5 блюдець, порівну на кожне. Скільки цукерок на кожному блюдці?

Розкласти порівну — означає поділити на однакові (рівні) частини.

Розв'язання:

$$10 : 5 = 2 \text{ ц.}$$

Відповідь: 2 цукерки.

Дві крапки (:) — знак ділення.

Вираз $10 : 5 = 2$ читають так:
«Десять поділити на п'ять дорівнює два».

2. Виміряй довжину стрічки та її частин. Склади задачу на ділення.

3. Два хлопчики поділили між собою порівну 6 олівців. Скільки олівців у кожного хлопчика?
4. Накресли відрізок завдовжки 10 см і поділи його на 2 рівні частини.
Накресли відрізок завдовжки 14 см і поділи його на 2 рівні частини.

Зв'язок між діями множення й ділення

1. Прочитай рівності.

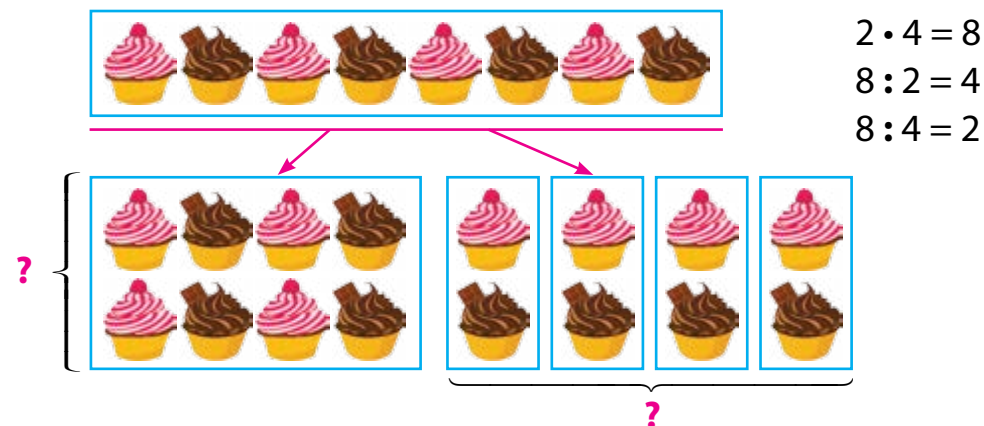
$$8 : 2 = 4$$

$$10 : 2 = 5$$

$$14 : 2 = 7$$

$$40 : 2 = 20$$

2. Поясни, до яких малюнків складено числові вирази.

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$8 : 2 = 4$$

$$8 : 4 = 2$$

Із кожного прикладу на множення двох різних множників можна скласти два приклади на ділення. Якщо добуток поділити на один із множників, то дістанемо другий множник.

3. Із кожного прикладу на множення склади два приклади на ділення. Прочитай їх.

Зразок. $2 \cdot 7 = 14$, $14 : 2 = 7$, $14 : 7 = 2$.

$$4 \cdot 2$$

$$2 \cdot 6$$

$$9 \cdot 2$$

4. $34 - (3 \cdot 2)$ $(9 \cdot 2) - 11$ $27 + (8 : 2)$
 $(5 \cdot 2) + 30$ $(63 - 43) : 2$ $(6 : 2) + 68$

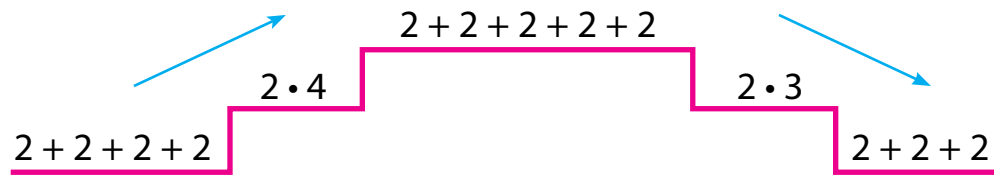
5. Порівняй вирази. Подумай, який між ними зв'язок.

$$7 \cdot 2 = 14$$

$$14 : 2 = 7$$

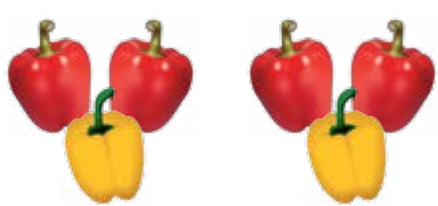
$$14 : 7 = 2$$

1. Обчисли усно.

2. Маса гуски 5 кг. Скільки важать 2 гуски?
Запиши розв'язання додаванням і множенням.

3. Розглянь уважно малюнки й числові вирази. Зроби висновки.

$$2 \cdot 3 = 6$$

$$3 + 3 = 6$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$2 + 2 + 2 = 6$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

$$5 + 5 = 10$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$$

Від перестановки множників добуток не змінюється.

4. У Зіни було 6 купюр по 2 грн ...
Придумай запитання до задачі й розв'яжи її.

Назви чисел при діленні

1. Запам'ятай назви чисел при діленні.

Назви чисел при діленні: ділене, дільник і частка.

2. Розглянь вирази. Прочитай їх уголос.

$5 \cdot 2 = 10$	$10 : 2 = 5$	$10 : 5 = 2$
10 — добуток,	10 — ділене	10 — ділене
5 і 2 — співмножники	2 — дільник	5 — дільник
	5 — частка	2 — частка

* Склади та запиши в зошиті інші вирази на множення й ділення з назвами чисел при множенні й діленні.

3. Порівняй умови задач і розв'яжи їх.

1 На одному куці — 6 помідорів, а на другому — на 2 помідори більше. Скільки помідорів на другому куці?

2 На одному куці — 6 помідорів, а на другому — помідорів у 2 рази більше. Скільки помідорів на другому куці?

3 У Наталки було 12 цукерок, а в Олесі — на 2 цукерки менше. Скільки цукерок було в Олесі?

4 У Наталки було 12 цукерок, а в Олесі — цукерок у 2 рази менше. Скільки цукерок було в Олесі?

4. Обчисли, якщо $a = 2$: $(6 \cdot a) + 34$; $87 - (a \cdot 7)$.

1. Знайди значення числових виразів.

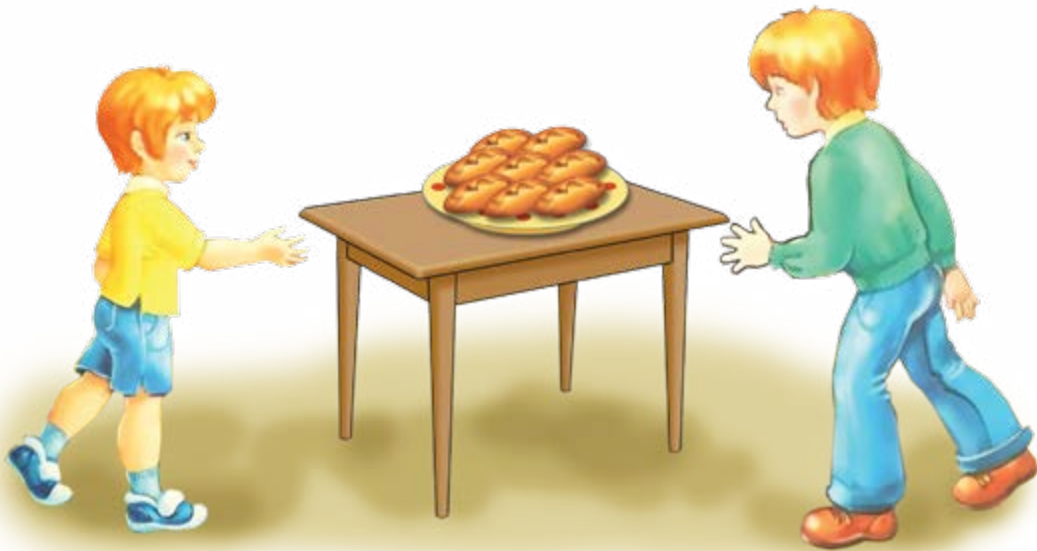
$$\begin{array}{cccc} (4 \cdot 2) + 36 & 79 - (2 \cdot 5) & 26 + (3 \cdot 2) & (2 \cdot 9) - 7 \\ (10 \cdot 2) - 17 & 58 + (2 \cdot 2) & 54 - (9 \cdot 2) & (7 \cdot 2) + 6 \end{array}$$

2. Учителька роздала 5 учням по 2 зошити в клітинку й по 2 зошити в лінійку. Скільки зошитів у клітинку й у лінійку отримав кожен учень?

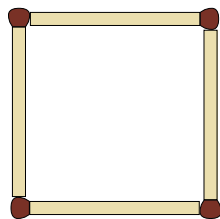
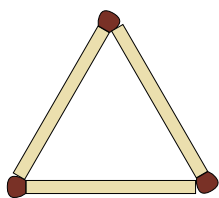
3. З прикладів на множення склади по два приклади на ділення.

$$4 \cdot 2 \quad 8 \cdot 2 \quad 3 \cdot 2 \quad 9 \cdot 2 \quad 5 \cdot 2$$

4. Склади задачу за малюнком і розв'яжи її.

5. Скільки потрібно сірників, щоб скласти з них 2 трикутники і 2 квадрати?

Таблиця ділення на 2

1. Розглянь, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$$\begin{array}{cccc} 2 \cdot 2 = 4 & 4 : 2 = 2 & 2 \cdot 6 = 12 & 12 : 2 = 6 \\ 2 \cdot 3 = 6 & 6 : 2 = 3 & 2 \cdot 7 = 14 & 14 : 2 = 7 \\ 2 \cdot 4 = 8 & 8 : 2 = 4 & 2 \cdot 8 = 16 & 16 : 2 = 8 \\ 2 \cdot 5 = 10 & 10 : 2 = 5 & 2 \cdot 9 = 18 & 18 : 2 = 9 \end{array}$$

2. Прочитай таблицю множення і ділення на 2.

Зразок. Два помножити на три дорівнює шість.
Шість поділити на два дорівнює три.

2 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	4	6	8	10	12	14	16	18	20
	: 2								

3. Юля купила 6 кольорових олівців і заплатила за них 12 грн. Скільки коштує один олівець?

4*. 16 кролів розсадили у 8 кліток порівну. Скільки кролів у кожній клітці?

У 8 кліток розсадили по 2 кролі. Скільки всього кролів?

5. Галинка просапала на городі 4 грядки, мама просапала в 2 рази більше грядок, а Мишко — на 3 грядки менше, ніж мама. Скільки грядок просапав Мишко?

6. Накресли ламану лінію, що складається з 6 відрізків завдовжки 2 см. Виміряй загальну довжину ламаної.

1. Склади та розв'яжи задачу за таблицею.

Було	Взяли	Залишилося
7 пачок борошна по 2 кг	8 кг	?

2. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Перший доданок 36, другий доданок 28. Сума — ?

Зменшуване 78, від'ємник 16. Різниця — ?

Перший множник 6, другий множник 2. Добуток — ?

Ділене 18, дільник 2. Частка — ?

Перший множник 2, другий множник 8. Добуток — ?

Ділене 12, дільник 2. Частка — ?

Зменшуване 100, від'ємник 75. Різниця — ?

- 3*. До зоомагазину привезли 12 папуг і 8 канарок. Папуг розсадили порівну у 2 клітки, а канарок помістили у велику клітку, де вже було 3 канарки. Скільки папуг житиме в кожній клітці?

Скільки канарок житиме у великій клітці?

Скільки всього птахів привезли до зоомагазину?

4. У вчительки було 18 ручок. Вона роздала учням по 2 ручки. Скільком учням вчителька роздала ручки?

5. Знайди невідоме число.

$$(18 : 2) + x = 39$$

$$x - (14 : 2) = 50$$

1. Знайди значення числових виразів.

$$7 \cdot 2 + 35$$

$$20 : 2 - 6$$

$$8 \cdot 2 + 23$$

$$18 : 2 - 5$$

$$12 : 2 + 18$$

$$4 \cdot 2 + 37$$

$$14 : 2 + 56$$

$$10 \cdot 2 - 12$$

- 2*. Славко побудував із паличок квадрат і трикутник. Сашко побудував прямокутник і розділив його на 2 трикутники. Побудуй такі самі геометричні фігури. Полічи, скільки паличок знадобилося Славку і скільки — Сашку?

3. Віднови нерівності.

$$25 + 8 > 25 + \square$$

$$40 - 12 < 40 - \square$$

$$16 - 5 > 15 - \square$$

$$34 + 10 > 34 + \square$$

$$17 + 6 > 21 - \square$$

$$24 + 11 < 48 + \square$$

4. Люда знайшла 7 білих грибів. Сергій знайшов 9 білих грибів. Удома вони розділили гриби порівну для супу й печені. Скільки білих грибів пішло на суп?

5. Вартість однієї цукерки 2 грн. Діти витратили на купівлю цукерок 14 грн. Скільки цукерок купили діти?

$$6. \quad 2 \cdot 7 + 54$$

$$16 : 2 + 82$$

$$4 \cdot 2 + 27$$

$$6 : 2 + 38$$

$$6 \cdot 2 + 35$$

$$18 : 2 + 36$$

$$14 : 2 - 5$$

$$10 : 2 - 5$$

$$20 : 2 - 8$$

7. У школі 2 поверхи. На кожному поверсі 8 класів. Скільки всього класів у школі? Скільки поверхів у твоїй школі? Скільки класів на кожному поверсі у твоїй школі?

Таблиця множення на 3

1. Прочитай рівність: $3 \cdot 4 = 12$.

Скажи, що показує другий множник.

Перевір, що $3 \cdot 4 = 12$: $3 + 3 + 3 + 3 = 12$.

2. Прочитай і запам'ятай таблицю множення на 3.

$$3 + 3 = 6$$

$$3 + 3 + 3 = 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 24$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 27$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 30$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$3 \cdot 3 = 9$$

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$3 \cdot 6 = 18$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

$$3 \cdot 8 = 24$$

$$3 \cdot 9 = 27$$

$$3 \cdot 10 = 30$$

3. Дай відповіді на запитання.

- Як можна дістати добуток чисел 3 і 5?
- Як склали таблицю множення на 3?

4. Розв'яжи приклади.

$$3 \cdot 5 + 15$$

$$3 \cdot 8 - 14$$

$$3 \cdot 3 + 27$$

$$3 \cdot 4 + 37$$

$$3 \cdot 9 - 18$$

$$3 \cdot 6 + 42$$

5. Виконай завдання і дай відповіді на запитання.

- Накресли відрізок $AB = 9$ см і поділи його на 3 рівні частини. Скільком сантиметрам дорівнюватиме одна частина відрізка?
- Накресли відрізок $OM = 15$ см та відрізок KC , у 3 рази менший. Яка довжина відрізка KC ?

1. Для квашення купили 3 капусти по 5 кг кожна й 2 кг моркви. Скільки кілограмів овочів купили?

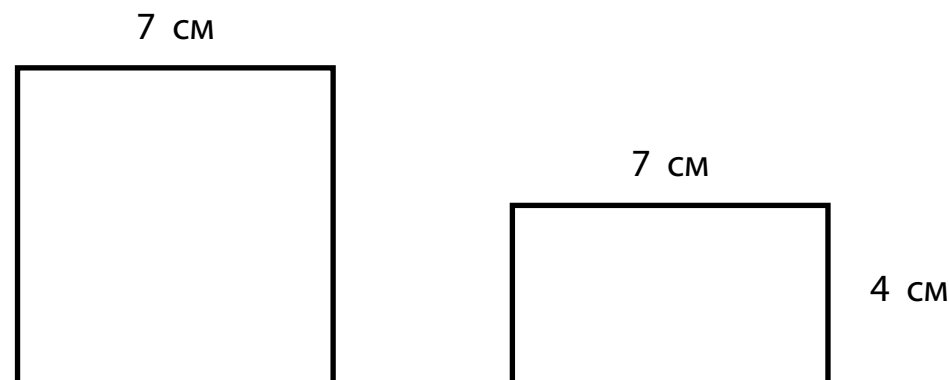
2. Троє дітей з'їли по 3 абрикоси. Скільки абрикосів з'їли діти?

3. Від дому Павла до дороги — 37 кроків. Від дому Лесі до дороги — на 18 кроків менше, ніж від дому Павла. А від дому Зої до дороги — на 5 кроків більше, ніж від дому Лесі. Скільки кроків до дороги від дому Зої?

4. $3 \cdot 4 + 45$ $6 \cdot 3 - 6$ $37 - 4 \cdot 5$ $5 + 4 \cdot 3$
 $7 \cdot 3 + 62$ $3 \cdot 8 - 13$ $56 - 9 \cdot 3$ $23 - 8 \cdot 2$

5. Обчисли периметри квадрата і прямокутника множенням на 2 і додаванням добуток. Запиши результати в зошиті.

Зразок. Периметр квадрата $(7 \cdot 2) + (7 \cdot 2) = \dots$ см.

6. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Ділене 18, дільник 2, доданок 43.

Перший множник 3, другий — 8, від'ємник 12.

Перший доданок 34, другий — 27, від'ємник 16.

Зменшуване 78, від'ємник 72, множник 3.

Перший доданок 23, другий — 34, від'ємник 45.

1. Дітям на свято тато купив 6 тістечок, а мама купила в 3 рази більше печива. Бабуся купила шоколадних батончиків на 6 менше, ніж мама печива. Скільки шоколадних батончиків купила бабуся?

2. Обчисли, якщо: $a = 12$; $a = 35$.

$$3 \cdot 5 + a \quad a + 64 - 48 \quad 78 - a + 24$$

3. Для консервування помідорів бабуся помила 3 банки. У кожному банку вона поклала 6 помідорів. Скільки всього помідорів законсервувала бабуся?

4. Розв'яжи задачі усно.

- 1 1 кг буряків коштує 6 грн. Скільки коштують 3 кг буряків?
- 2 Два тістечка коштують 16 грн. Скільки коштує одне тістечко?
- 3 Булочка коштує 5 грн. Скільки коштують 3 булочки?

5. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Добуток чисел 3 і 7 зменшити на 8.

Суму чисел 14 і 4 поділити на 2.

Різницю чисел 36 і 34 помножити на 5.

6. Від міста до села, де живе Катрусина бабуся, 8 зупинок автобуса. Раїна бабуся живе на 2 зупинки ближче. Богданова бабуся живе на 4 зупинки далі, ніж Раїна бабуся. Скільки автобусних зупинок від міста до села Богданової бабусі?

Таблиця ділення на 3

1. Розглянь, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$3 \cdot 2 = 6$	$6 : 3 = 2$	$3 \cdot 6 = 18$	$18 : 3 = 6$
$3 \cdot 3 = 9$	$9 : 3 = 3$	$3 \cdot 7 = 21$	$21 : 3 = 7$
$3 \cdot 4 = 12$	$12 : 3 = 4$	$3 \cdot 8 = 24$	$24 : 3 = 8$
$3 \cdot 5 = 15$	$15 : 3 = 5$	$3 \cdot 9 = 27$	$27 : 3 = 9$

2. Прочитай таблицю множення і ділення на 3.

3 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
	6	9	12	15	18	21	24	27	30
									· 3

3. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 3.

$24 : 3 - 4$	$18 : 3 + 21$	$21 : 3 - 5$	$27 : 3 + 8$
$8 \cdot 3 - 4$	$6 \cdot 3 + 21$	$3 \cdot 7 - 5$	$3 \cdot 9 + 8$

4. Розв'яжи задачі усно.

- 1 У магазині 9 кг картоплі розклали в сітки, по 3 кг у кожен. У скільки сіток розклали картоплю?
- 2 За 3 банани заплатили 21 грн. Скільки коштує один банан?

21 грн

?

1. Уважно прочитай умови задач і розв'яжи їх. Що в цих задачах спільне й чим вони відрізняються?

1 На віз навантажили 30 кг сіна, а на вантажівку навантажили в 3 рази більше сіна. Скільки сіна навантажили на вантажівку?

2 На вантажівку навантажили 90 кг сіна, а на віз — у 3 рази менше сіна. Скільки сіна навантажили на віз?

2. Розв'яжи приклади з перевіркою.

Зразок. $27 : 3 = 9$, $3 \cdot 9 = 27$.
 $6 \cdot 3 = 18$, $18 : 3 = 6$.

24 : 3   18 : 2   5 · 3   2 · 7   30 : 3   8 · 2

3. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

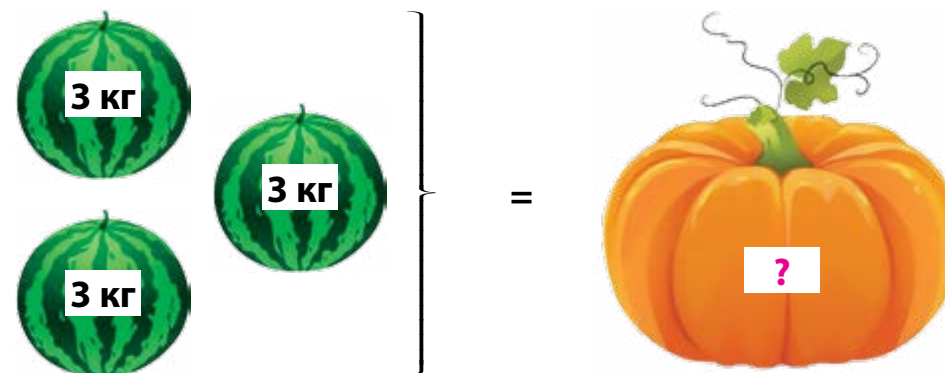
Суму чисел 18 і 2 поділити на 2.
 Суму чисел 1 і 2 помножити на 5.
 Різницю чисел 42 і 39 помножити на 3.
 Різницю чисел 78 і 51 поділити на 3.
 Добуток чисел 3 і 6 зменшити на 8.
 Добуток чисел 2 і 9 збільшити на 62.

1. З кожного прикладу на множення склади та розв'яжи приклад на ділення на 3.

Зразок. $3 \cdot 2 = 6$, $6 : 3 = 2$.

3 · 7   3 · 4   3 · 9   3 · 5   3 · 8   3 · 3   3 · 6

- 2*. Маса гарбуза така сама, як маса 3 кавунів по 3 кг кожний. На скільки кілограмів гарбуз важчий від кавуна?

3. $(17 + 4) : 3$ $3 \cdot (54 - 46)$ $(73 - 55) : 3$
 $(36 - 12) : 3$ $3 \cdot (3 + 5)$ $(43 - 31) : 3$

- 4*. Мураха за 1 хв пробіг 3 м, а черепаха за 1 хв пробігла 6 м. У скільки разів швидше біжить черепаха, ніж мураха?

Таблиця множення на 4

1. Прочитай рівність: $4 \cdot 5 = 20$.

Що показує другий множник?

Перевір, що $4 \cdot 5 = 20$: $4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20$.

2. Прочитай і запам'ятай таблицю множення на 4.

$$4 + 4 = 8$$

$$4 + 4 + 4 = 12$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = 16$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 24$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 28$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 32$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 36$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 40$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

$$4 \cdot 4 = 16$$

$$4 \cdot 5 = 20$$

$$4 \cdot 6 = 24$$

$$4 \cdot 7 = 28$$

$$4 \cdot 8 = 32$$

$$4 \cdot 9 = 36$$

$$4 \cdot 10 = 40$$

3. Обчисли добутки.

$$4 \cdot 5 \quad 4 \cdot 3 \quad 4 \cdot 9 \quad 4 \cdot 6 \quad 4 \cdot 8 \quad 4 \cdot 4 \quad 4 \cdot 7$$

4. Прочитай і запам'ятай таблицю множення на 4.

4 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	8	12	16	20	24	28	32	36	40

5. У Микити 4 купюри по 2 грн, а в Сергія 2 купюри по 2 грн. Скільки гривень у кожного хлопчика? На скільки більше гривень в одного хлопчика, ніж у другого?

1. Розв'яжи задачі усно.

1 Відстань від будинку до кущів — 5 м, а відстань від кущів до дерева в 4 рази більша. Яка відстань від будинку до дерева?

2 Відстань від будинку до кущів — 5 м, а відстань від кущів до дерева на 4 м більша. Яка відстань від будинку до дерева?

2. Розв'яжи приклади.

$$4 \cdot 2 + 36$$

$$18 : 3 + 48$$

$$4 \cdot 5 - 8$$

$$18 : 2 + 54$$

$$4 \cdot 7 - 14$$

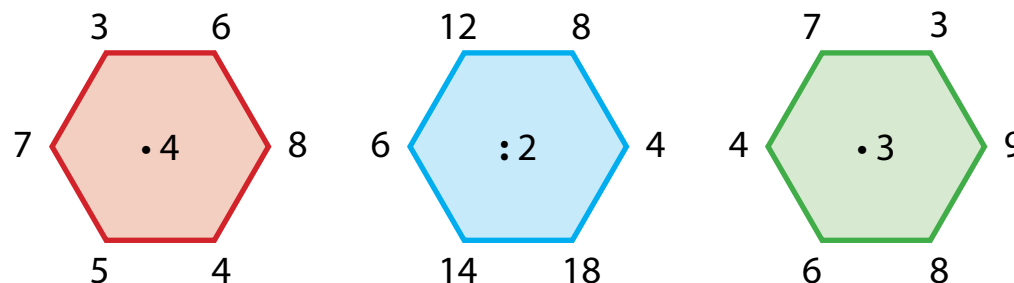
$$27 : 3 + 52$$

$$7 \cdot 3 - 9$$

$$15 : 3 + 78$$

3. Скільки потрібно однакових паличок, щоб побудувати 4 окремі квадрати?

4. Склади та розв'яжи приклади.

5. Папка коштує 5 грн, пачка білого паперу коштує в 4 рази дорожче, а пачка файлів — у 2 рази дешевше, ніж пачка паперу. Скільки коштує пачка файлів?

- Петрик за 1 год розв'язав 18 прикладів, а Ганнуся — у 2 рази менше. Скільки прикладів розв'язала Ганнуся за 1 год?
- * На подвір'ї саджали дерева. Перші 2 ряди дерев посадили на відстані 40 м один від одного. Яка відстань буде між рядами дерев, якщо їх садять на 20 м ближче?

- Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До 52 додати частку від ділення чисел 21 і 3.

Суму чисел 14 і 4 поділити на 3.

Добуток чисел 4 і 7 збільшити на 43.

Різницю чисел 37 і 33 помножити на 4.

Від 54 відняти частку від ділення чисел 27 і 3.

Добуток чисел 4 і 6 зменшити на 8.

Суму чисел 2 і 2 помножити на 5.

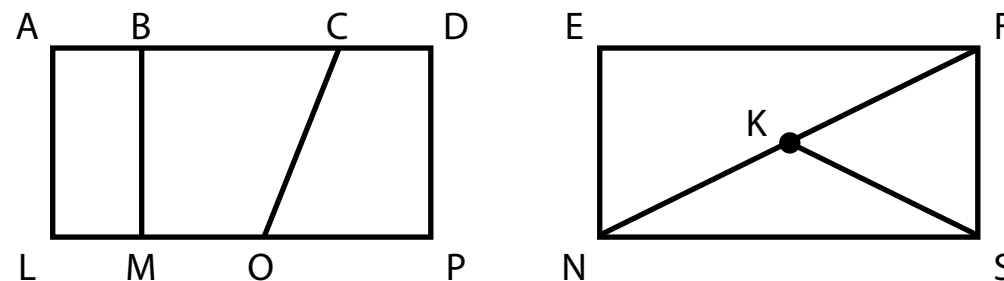
Різницю чисел 68 і 41 поділити на 3.

- У бабусі 3 гусей й 7 качок. На скільки більше в бабусі качок, ніж гусей?

- Накресли лінію завдовжки 3 см. Накресли лінію, у 4 рази довшу. Яка довжина другої лінії?
  - Накресли квадрат зі стороною 4 см. Який периметр цього квадрата?

- У прямокутнику LADP знайди 5 чотирикутників і випиши їх.
  - Визнач, скільки трикутників у прямокутнику NEFS, і випиши їх.

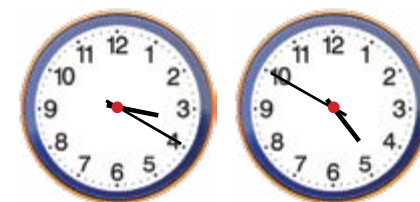
Зразок. У прямокутнику LADP 5 чотирикутників: LABM, ...

- Маленький Олін братик важить 4 кг, а Оля важить у 3 рази більше. Мама важча за Олю на 44 кг, а тато важчий за маму на 28 кг. Скільки важить Оліна мама? Скільки важить Олін тато?

- Славко почав робити уроки о 15 год 20 хв, а закінчив робити уроки о 16 год 50 хв. Скільки часу Славко робив уроки?

Таблиця ділення на 4

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$4 \cdot 2 = 8$	$8 : 4 = 2$	$4 \cdot 6 = 24$	$24 : 4 = 6$
$4 \cdot 3 = 12$	$12 : 4 = 3$	$4 \cdot 7 = 28$	$28 : 4 = 7$
$4 \cdot 4 = 16$	$16 : 4 = 4$	$4 \cdot 8 = 32$	$32 : 4 = 8$
$4 \cdot 5 = 20$	$20 : 4 = 5$	$4 \cdot 9 = 36$	$36 : 4 = 9$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 4.

$$16 : 4 + 23 \quad 28 : 4 + 17 \quad 36 : 4 + 53$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 4.

4 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	8	12	16	20	24	28	32	36	40
									: 4

4. Господиня консервувала помідори. 8 кг помідорів вона розклала порівну в 4 банки. Скільки кілограмів помідорів в одній банці?
5. За 4 тістечка заплатили 36 грн і ще купили пачку печива, що коштувала стільки ж, скільки тістечко. Скільки грошей заплатили за 1 тістечко й пачку печива?

1. Постав знаки $>$ $=$ $<$.

$$4 \cdot 5 + 47 \square 21 : 3 + 62$$

$$2 \cdot 9 + 38 \square 36 : 4 + 47$$

$$32 : 4 + 28 \square 57 - 24 : 4$$

$$24 : 3 + 18 \square 4 \cdot 3 + 15$$

2. $4 \cdot \square = 24$

$$\square \cdot 3 = 18$$

$$36 : \square = 9$$

$$18 : \square = 6$$

$$\square : 4 = 20$$

$$4 \cdot \square = 12$$

$$4 \cdot \square = 32$$

$$\square : 2 = 8$$

$$21 : \square = 7$$

3. Розв'яжи задачу усно.

Довжина дроту 24 м. Його розрізали на 4 рівні частини. Яка довжина кожної частини дроту?

4. У дитячий садок привезли 24 л молока. Його розділили порівну для 4 груп. Скільки літрів молока одержала кожна група?

5. Кілограм картоплі коштує 9 грн. Павло купив 4 кг картоплі. Він дав касиру купюру 50 грн. Скільки гривень решти має отримати Павло?

6. У молодшій групі дитячого садка 6 дітей, у середній групі — в 3 рази більше дітей, а в старшій групі — на 3 дитини більше, ніж у середній. Скільки дітей у старшій групі?

7*. $(4 \cdot 6) + (3 \cdot 2)$

$$(24 : 3) + (4 \cdot 5)$$

$$(32 : 4) + (2 \cdot 7)$$

$$(27 : 3) + (36 : 4)$$

1. Знайди значення виразів, якщо $a = 7$.

$4 \cdot a$ $a + 75$ $a \cdot 3$ $64 - a$ $28 : a$

2. Улітку четверо внуків допомагали бабусі пасти гусей. Кожен з онуків пас гусей по 3 дні. Скільки всього днів онуки пасли гусей?

3. Оля намалювала 3 рядки грибів по 4 гриби в кожному рядку. Яна намалювала 4 рядки грибів по 3 гриби в кожному рядку. Скільки грибів намалювала Оля? Скільки грибів намалювала Яна?

Оля — 3 рядки
по 4 гриби

Яна — 4 рядки
по 3 гриби

Зроби в зошиті такі самі малюнки й порівняй їх.

- Пригадай переставну властивість дії множення.
- Скільки всього грибів намалювали Оля і Яна разом?

- 4*. До крамниці привезли 4 упаковки пляшок із питною водою. У кожній упаковці було по 8 пляшок. У кожній пляшці було по 2 л води. Скільки всього пляшок із водою було в 4 упаковках? Скільки літрів води було в одній упаковці?

1. Розкажи таблицю множення на 3, на 4.

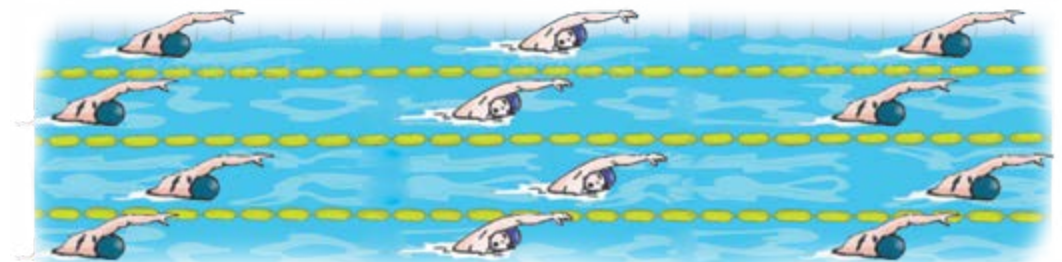
- 2*. У місті посадили 80 дерев. 44 дерева посадили вздовж тротуару, а решту — в парку, у 4 ряди порівну. Скільки дерев посадили в кожному ряді?

- 3*. Від сувою трьом покупцям відрізали по 9 м тканини. У сувої залишилося 27 м тканини. Скільки метрів тканини було в сувої спочатку?

4. У швейній майстерні було 54 м тканини. З 18 м тканини пошили дитячі куртки, а з решти тканини — жіночі плащі. На кожний плащ витрачали по 4 м тканини. Скільки пошили жіночих плащів?

5. Склади й розв'яжи задачі за малюнками.

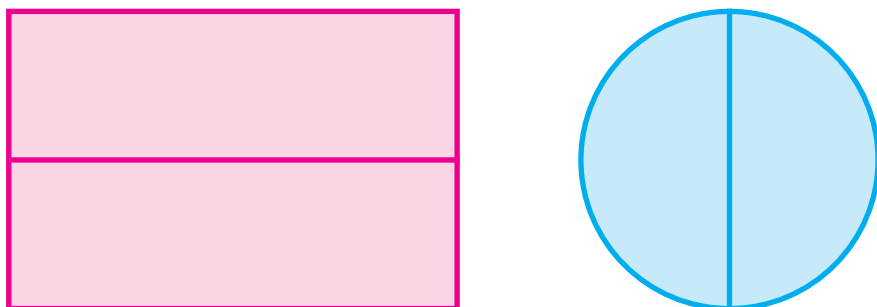
Половина

1. Смужку паперу склали навпіл і дістали 2 рівні частини смужки.

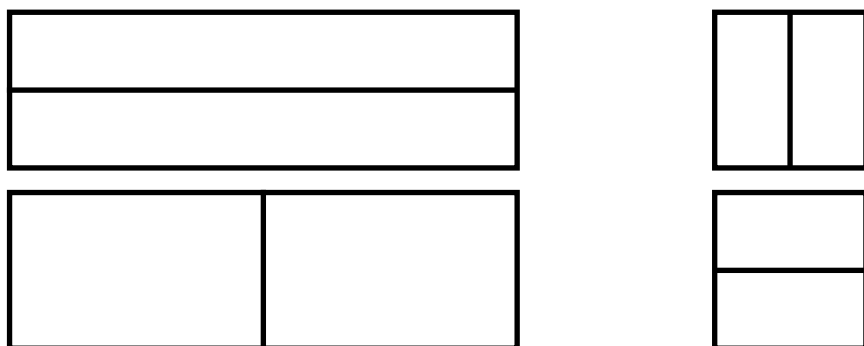
Якщо скласти навпіл прямокутний аркуш паперу, то дістанемо половини, або 2 рівні частини, аркуша паперу.

Якщо скласти навпіл круг, то дістанемо 2 рівні частини, або половини, круга.

Половина — це одна з двох рівних частин цілого.

2. Самостійно поділи навпіл смужку паперу, прямокутний аркуш паперу, квадратний аркуш паперу, круг.
3. Розглянь, як можна скласти прямокутник і квадрат навпіл.

Таблиця множення на 5

1. Прочитай рівність: $5 \cdot 5 = 25$.

Що показують множники?

Перевір, що $5 \cdot 5 = 25$: $5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 25$.

$$5 + 5 = 10$$

$$5 + 5 + 5 = 15$$

$$5 + 5 + 5 + 5 = 20$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 25$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 30$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 35$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 40$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 45$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 50$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$5 \cdot 3 = 15$$

$$5 \cdot 4 = 20$$

$$5 \cdot 5 = 25$$

$$5 \cdot 6 = 30$$

$$5 \cdot 7 = 35$$

$$5 \cdot 8 = 40$$

$$5 \cdot 9 = 45$$

$$5 \cdot 10 = 50$$

2. Обчисли добутки.

$$5 \cdot 7 \quad 5 \cdot 9 \quad 5 \cdot 4 \quad 5 \cdot 6 \quad 5 \cdot 8 \quad 5 \cdot 3 \quad 5 \cdot 5$$

3. Прочитай і запам'ятай таблицю множення на 5.

5 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	10	15	20	25	30	35	40	45	50

4. Розв'яжи приклади.

$$5 \cdot 4 + 43$$

$$5 \cdot 7 + 26$$

$$5 \cdot 9 - 32$$

$$5 \cdot 2 + 90$$

$$5 \cdot 5 + 15$$

$$5 \cdot 8 - 31$$

$$5 \cdot 6 + 40$$

$$5 \cdot 3 + 57$$

5. Учителька дала 5 учням по 3 зошити і 2 олівці. Скільки всього зошитів учителька дала учням? Скільки всього олівців учителька дала учням?

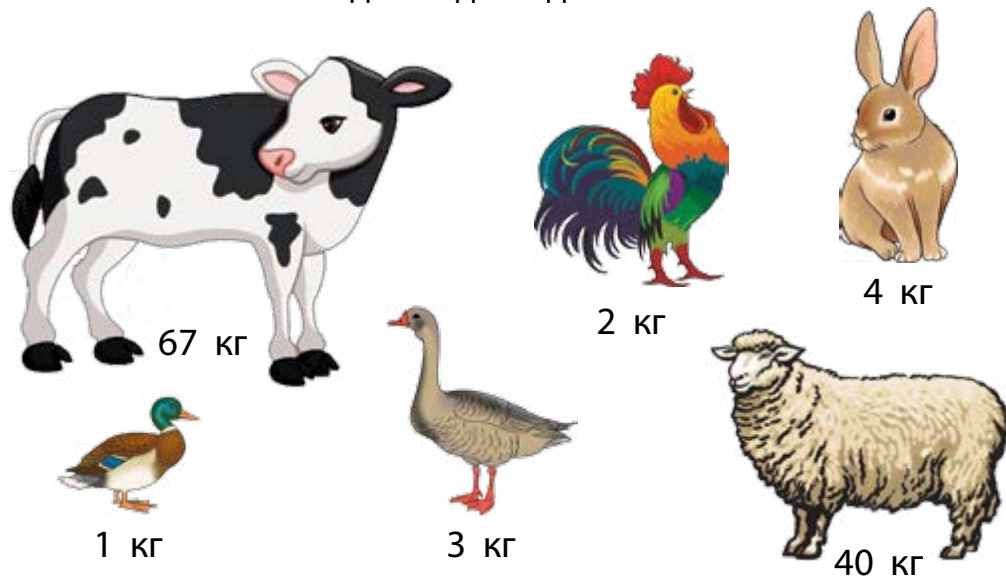
1. Розв'яжи приклади з іменованими числами.

$$\begin{array}{lll} 1 \text{ дм } 5 \text{ см} + 4 \text{ см} & 3 \text{ дм } 3 \text{ см} + 2 \text{ дм } 4 \text{ см} & 1 \text{ дм} - 2 \text{ см} \\ 1 \text{ дм } 5 \text{ см} + 5 \text{ см} & 5 \text{ дм } 6 \text{ см} - 1 \text{ дм } 3 \text{ см} & 1 \text{ дм} : 2 \end{array}$$

2. Знайди значення числових виразів.

$$\begin{array}{lll} 4 \cdot 8 & 24 : 4 & 5 \cdot 8 \\ 32 - 14 & 6 + 12 & 40 - 12 \\ 18 : 2 & 18 : 3 & 28 : 4 \end{array}$$

3. Розглянь малюнок і дай відповіді на запитання.

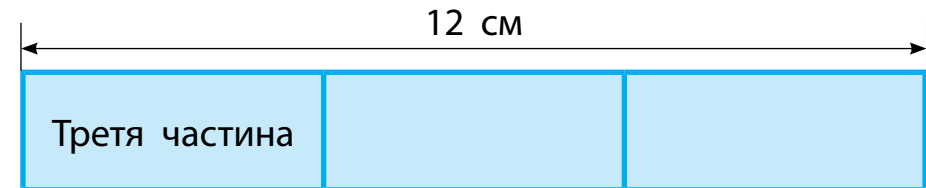
- Яка маса 3 кролів?
- Скільки важать гуска, півень і вівця разом?
- На скільки кілограмів вівця легша від теляти?
- У скільки разів вівця важча за кроля?
- На скільки кілограмів теля важче від 5 качок?

*Придумай свої запитання за малюнком і постав їх своїм однокласникам.

4. Серветка коштує 5 грн, а рушник коштує стільки, скільки 5 серветок разом. Скільки коштує рушник?

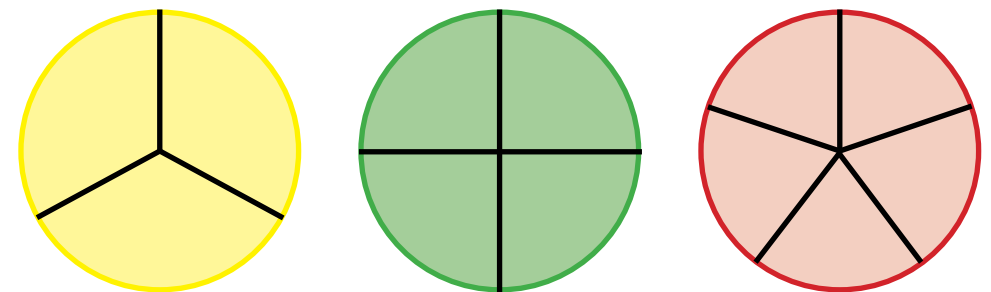
Частина

1. Довжина стрічки 18 см. Яка довжина її половини?
2. Довжина кожної із зображених смужок 12 см. Першу смужку поділено на 3 частини, а другу — на 4.

Третю частину називають **третиною**.
Четверту частину називають **чвертю**.

3. Покажи третю, четверту і п'яту частини зображених кругів.

4. Для пошиття дитячого костюма потрібно 2 м тканини. Для пошиття чоловічого костюма потрібно 4 м тканини. Пошили 5 чоловічих костюмів і один дитячий костюм. Скільки метрів тканини витратили для пошиття костюмів?
5. Склади задачу на одну дію, на дві дії.

Таблиця ділення на 5

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$5 \cdot 2 = 10$	$10 : 5 = 2$	$5 \cdot 6 = 30$	$30 : 5 = 6$
$5 \cdot 3 = 15$	$15 : 5 = 3$	$5 \cdot 7 = 35$	$35 : 5 = 7$
$5 \cdot 4 = 20$	$20 : 5 = 4$	$5 \cdot 8 = 40$	$40 : 5 = 8$
$5 \cdot 5 = 25$	$25 : 5 = 5$	$5 \cdot 9 = 45$	$45 : 5 = 9$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 5.

$$25 : 5 + 36 \quad 35 : 5 + 23 \quad 40 : 5 + 57$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 5.

5 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
	10	15	20	25	30	35	40	45	50
									: 5

4. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До 43 додати суму чисел 4 і 12.

Від 74 відняти добуток чисел 5 і 8.

Від 47 відняти суму чисел 28 і 9.

Різницю чисел 35 і 5 додати до 46.

Частку від ділення чисел 20 і 5 додати до 78.

До 32 додати різницю чисел 43 і 29.

До 64 додати різницю чисел 21 і 3.

Від 74 відняти різницю чисел 52 і 17.

5. Знайди значення виразів, якщо $a = 5$.

$$45 : a \quad a \cdot 7 \quad 100 - a$$

1. Збільш на 22:

16	0	20	33	65	14
----	---	----	----	----	----

- Зменш на 34:

90	45	82	37	65	55
----	----	----	----	----	----

2. У бідоні було 15 л олії. Її розлили у 5 однакових пляшок. Скільки літрів олії налили в одну пляшку?

3. Ворона на черешні з'їла за годину 9 черешень. Вона сиділа на черешні 5 год. На дереві залишилося 48 черешень. Скільки всього черешень було на дереві спочатку?

4. П'ятеро хлопчиків знайшли 45 білих грибів. У всіх хлопчиків грибів було порівну. Дівчинка знайшла на 3 гриби більше, ніж один хлопчик. Скільки білих грибів знайшла дівчинка?

5. $35 : 5 + 18$	$12 : 3 + 64$	$36 : 4 + 72$
$24 : 4 + 56$	$40 : 5 + 82$	$21 : 3 + 37$

6. Накресли лінію завдовжки 2 см, а другу лінію — в 5 разів довшу.

7. Знайди значення виразів, якщо $a = 16$.

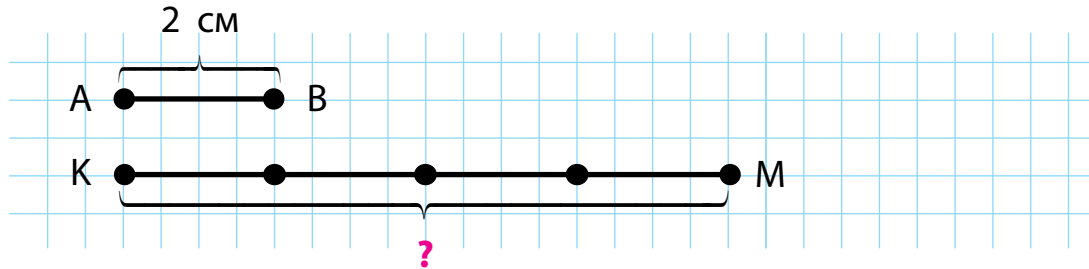
$$a + 35 \quad a : 4 \quad a - (56 - 48)$$

8. На великій клумбі висадили 8 кущиків хризантем. На 5 маленьких клумбах висадили по 3 кущики хризантем. Скільки всього кущиків хризантем висадили на клумбах?

Збільшення і зменшення числа в кілька разів

1. Розглянь малюнок і поміркуй, як збільшили відрізок АВ у 4 рази.

Відрізок КМ у 4 рази довший за відрізок АВ.
Яка довжина відрізка КМ?

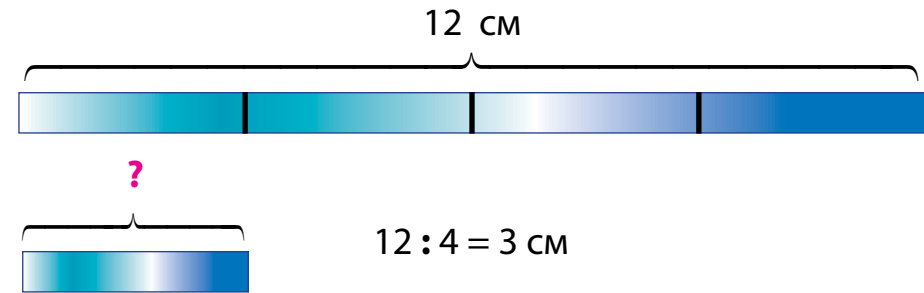
$$2 \cdot 4 = 8 \text{ см}$$

**Щоб збільшити число в 4 рази,
треба помножити його на 4.**

2. В одній коробці залишилося 3 цукерки, а в іншій коробці цукерок у 5 разів більше. Скільки цукерок в іншій коробці?
3. Одна біла курка за тиждень знесла 5 яєць, а сірі курки за тиждень знесли в 4 рази більше яєць. Скільки яєць знесли сірі курки?
4. Яринка купила стрічку завдовжки 5 м, а Марічка купила в 3 рази довшу стрічку. Стрічку якої довжини купила Марічка?
5. Збільш: числа 2 і 4 в 4 рази; числа 5 і 7 у 5 разів; числа 8 і 9 у 3 рази; числа 3 і 10 у 2 рази.

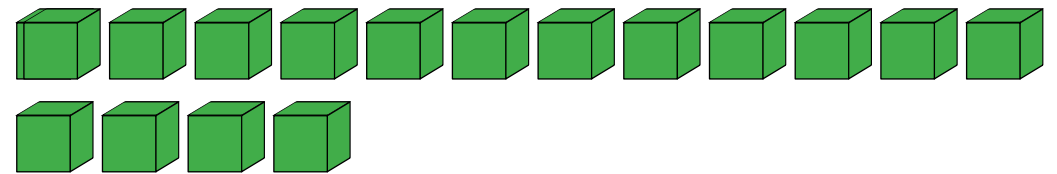

1. Розглянь малюнок і поміркуй, як зменшили стрічку в 4 рази.

**Щоб зменшити число в 4 рази,
треба поділити його на 4.**

2. Роздивись малюнок. Скажи, у скільки разів зменшено число кубиків у другому ряді.

3. Збільш на 4:

4	6	7	3	8	9
---	---	---	---	---	---

      Збільш у 4 рази:

4	6	7	3	8	9
---	---	---	---	---	---
4. Зменш на 5:

20	30	45	15	40	35
----	----	----	----	----	----

      Зменш у 5 разів:

20	30	45	15	40	35
----	----	----	----	----	----
5. Кілограм мандаринів коштує 35 грн, а кілограм картоплі — у 5 разів дешевше. Скільки коштує кілограм картоплі?
6. Сашко з'їв 3 яблука. Для приготування варення використали в 5 разів більше яблук. Скільки яблук використали для приготування варення?

Таблиця множення на 6

1. Прочитай рівність: $6 \cdot 4 = 24$.

Що показують множники?

Перевір, що $6 \cdot 4 = 24$: $6 + 6 + 6 + 6 = 24$.

$$6 + 6 = 12$$

$$6 + 6 + 6 = 18$$

$$6 + 6 + 6 + 6 = 24$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 30$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 36$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 42$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 48$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 54$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 60$$

$$6 \cdot 2 = 12$$

$$6 \cdot 3 = 18$$

$$6 \cdot 4 = 24$$

$$6 \cdot 5 = 30$$

$$6 \cdot 6 = 36$$

$$6 \cdot 7 = 42$$

$$6 \cdot 8 = 48$$

$$6 \cdot 9 = 54$$

$$6 \cdot 10 = 60$$

2. Обчисли добутки.

$$6 \cdot 7 \quad 6 \cdot 9 \quad 6 \cdot 4 \quad 6 \cdot 6 \quad 6 \cdot 8 \quad 6 \cdot 3 \quad 6 \cdot 5$$

3. Прочитай і запам'ятай таблицю множення на 6.

6 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	12	18	24	30	36	42	48	54	60

4. Розв'яжи приклади.

$$6 \cdot 4 + 26$$

$$(37 - 31) \cdot 6$$

$$6 \cdot 9 - 48$$

$$6 \cdot 7 - 25$$

$$(64 - 58) \cdot 3$$

$$4 \cdot 8 + 32$$

$$5 \cdot 8 - 27$$

$$(79 - 74) \cdot 6$$

$$6 \cdot 7 + 52$$

$$6 \cdot 3 - 18$$

$$(56 - 32) \cdot 6$$

$$8 \cdot 4 - 32$$

- Довжина стрічки 24 м. Як, не користуючись сантиметровою стрічкою, відрізати від неї 6 м?
- У коробку упаковано склянки: вони стоять у 4 ряди по 6 склянок у кожному ряді. Скільки склянок у коробці?
- У магазині купили мінеральну воду: 6 пляшок місткістю по 2 л кожна й одну пляшку місткістю 5 л. Скільки літрів мінеральної води купили в магазині?
- У велику чашку вміщається 6 слив. Олег зірвав із дерева слив на 7 чашок. Віра зірвала на 17 слив менше, ніж Олег. Скільки слив зірвала Віра?
- Склади й розв'яжи задачу.

Купили	Ціна за одну	Кількість	Вартість
Чашки	5 грн	4	}
Тарілки	9 грн	6	

6. Знайди значення виразів, якщо $a = 24$.

$$a + 6 - a$$

$$a : 4 + a$$

$$(a + 6) : 5$$

7. Склади і розв'яжи задачу.

У 6 разів більше

5 яблук

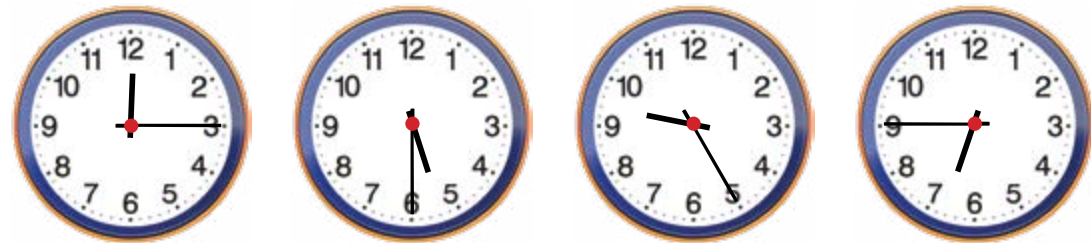

1. До дитячого садка привезли 12 кг бананів, яблук — на 20 кг більше, ніж бананів, а винограду — в 4 рази менше, ніж яблук. Скільки кілограмів винограду привезли в дитячий садок?

2. Щоб приготувати обід, у шкільній їдальні обчистили 6 кг буряків, картоплі — у 6 разів більше, а моркви — у 2 рази менше, ніж буряків. Скільки картоплі обчистили для приготування обіду? Скільки моркви обчистили?

- 3.
- Скільки годин у добі; скільки хвилин у годині?
  - Що показує мала стрілка годинника?
  - Що показує велика стрілка годинника?
  - Скільки обертів за добу робить годинна стрілка?
  - Скільки обертів за добу робить хвилинна стрілка?
  - Визнач час за годинниками.

4. Розв'яжи приклади.

$$\begin{array}{lll} 27 : 3 + 68 & (58 - 54) \cdot 6 & 32 : 4 + 36 \\ 45 : 5 + 53 & (63 - 56) \cdot 5 & 8 \cdot 6 - 25 \end{array}$$

5. Назви плоскі геометричні фігури.
Назви об'ємні геометричні фігури.

Порядок виконання дій у виразах

1. Розв'яжи приклади. Поясни, яким правилом ти користува- тимешся для розв'язання прикладів із дужками.

$$\begin{array}{lll} 83 - (13 + 34) & 5 \cdot (34 - 28) & 6 \cdot 5 + 35 \\ 27 + (57 - 32) & 32 : (53 - 49) & 70 - 6 \cdot 7 \end{array}$$

2. Прочитай правила про порядок дій у прикладах, перевір правильність обчислень.

Якщо у виразі є дужки, то спочатку виконуються дії, що в дужках.

$$64 - (32 + 15) = 64 - 47 = 17$$

Якщо у виразі без дужок є тільки дії додавання й віднімання або тільки множення й ділення, то їх виконують у тому порядку, в якому вони записані.

$$\begin{array}{lll} 53 - 12 + 23 = 64 & 76 - 9 - 15 = 52 & \\ 24 : 4 : 3 = 2 & 12 : 4 \cdot 6 = 18 & 2 \cdot 3 \cdot 6 = 36 \end{array}$$

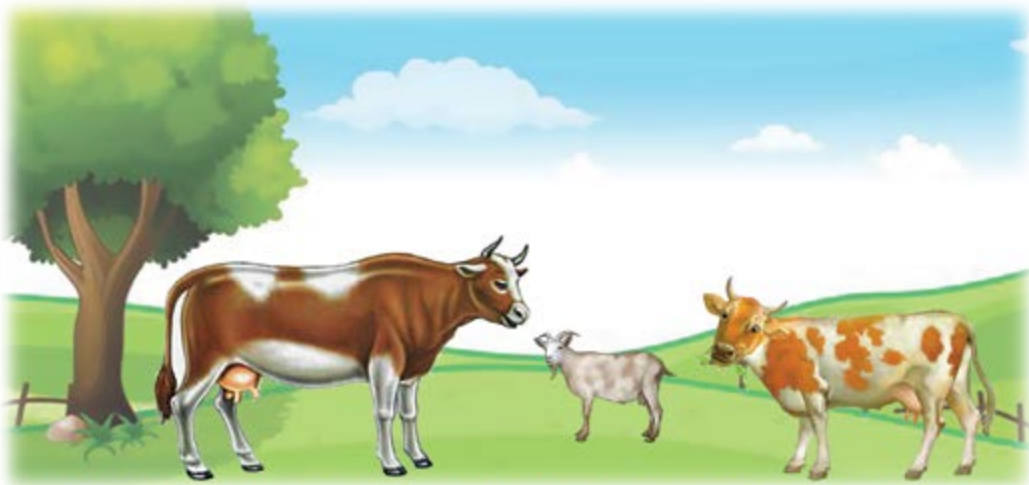
Якщо у виразі немає дужок, то спочатку виконують по порядку дії множення й ділення, а потім — додавання й віднімання.

$$36 - 7 \cdot 3 = 36 - 21 = 15 \quad 5 \cdot 3 + 2 \cdot 8 = 15 + 16 = 31$$

3. Розв'яжи приклади.

$$\begin{array}{lll} 37 + 54 - 48 & 4 \cdot 7 + 28 & 45 : 5 \cdot 6 \\ 76 - 35 + 23 & 6 \cdot 8 - 17 & 32 : 4 \cdot 3 \\ 34 + 28 - 42 & 7 \cdot 5 + 65 & 42 : 6 \cdot 4 \end{array}$$

- Корова-рекордсмен дає 16 л молока на день. Звичайна корова на день дає на 7 л молока менше, а коза — у 3 рази менше, ніж звичайна корова. Скільки літрів молока на день дає коза?

- У 6-поверховому будинку будівельники встановлювали вікна. На 5 поверхах встановили по 10 вікон на кожному поверсі, а на першому поверсі встановили 3 великі вікна. Скільки всього вікон установили будівельники?
- Тітонька Галя купила 16 зошитів у клітинку і 16 зошитів у лінійку. Вона роздала їх 4 своїм племінникам порівну. Скільки зошитів отримав кожен племінник?
- Склади задачу за коротким записом умови та розв'яжи її.
 Кущів смородини — 5 }
 Кущів агрусу — 2 } ←
 Кущів малини — ? — в ... рази більше, ніж
- Розв'яжи кожен приклад зручним способом.

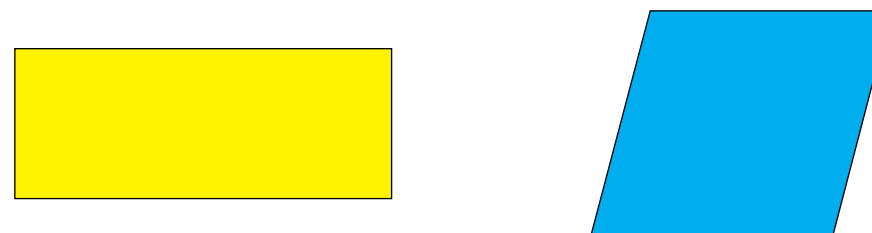
$$(40 + 8) + (30 + 2)$$

$$(30 + 6) + (4 + 50)$$

$$(10 + 8) + (30 + 12)$$

$$(50 + 9) + (10 + 11)$$

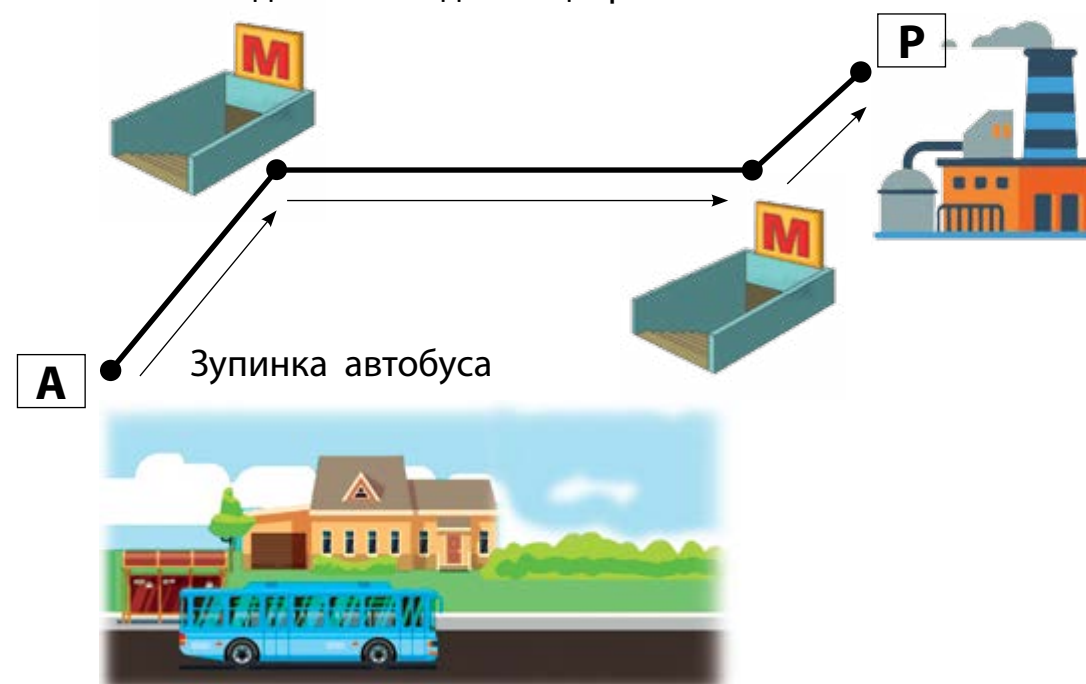
- Накресли два чотирикутники, як ті, що зображено. Познач їх буквами латинського алфавіту.

Полічи, скільки в чотирикутників прямих кутів, скільки — гострих і скільки — тупих кутів. Випиши в зошит: прямі кути; гострі кути; тупі кути.

Розділи кожний чотирикутник навпіл так, щоб дістати два трикутники в кожному. Розглянь ці трикутники й скажи, які в них кути.

- Від дому до станції метро дядько Павло їде автобусом 20 хв, а поїздка в метро займає 25 хв. Від метро до місця роботи дядько Павло йде пішки 15 хв. Скільки часу дядько Павло дістається до місця роботи?

Таблиця ділення на 6

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$6 \cdot 2 = 12$	$12 : 6 = 2$	$6 \cdot 6 = 36$	$36 : 6 = 6$
$6 \cdot 3 = 18$	$18 : 6 = 3$	$6 \cdot 7 = 42$	$42 : 6 = 7$
$6 \cdot 4 = 24$	$24 : 6 = 4$	$6 \cdot 8 = 48$	$48 : 6 = 8$
$6 \cdot 5 = 30$	$30 : 6 = 5$	$6 \cdot 9 = 54$	$54 : 6 = 9$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 6.

$$24 : 6 + 36 \quad 36 : 6 + 23 \quad 48 : 6 + 57$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 6.

6 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	12	18	24	30	36	42	48	54	60
	: 6								

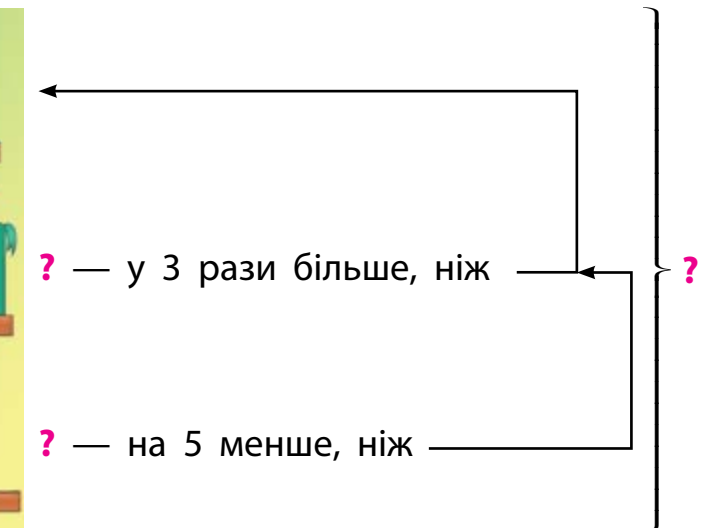
4. Розв'яжи приклади.

$24 : 6 + 57$	$48 - 36 : 6$	$6 \cdot 5 - 17$
$23 + 24 : 6$	$18 + 36 : 6$	$8 \cdot 4 + 42 : 6$

5. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

До 57 додати різницю чисел 18 і 6.
 Від 74 відняти добуток чисел 6 і 4.
 Від добутку чисел 6 і 9 відняти частку від ділення чисел 28 і 4.
 Від 47 відняти суму чисел 28 і 9.
 До 23 додати частку від ділення чисел 36 і 6.
 До різниці чисел 35 і 5 додати добуток чисел 2 і 7.

- 1*. Учителька роздала в класі 24 ручки, по одній ручці кожному учню. Парти в класі стоять у 3 ряди, за партою сидить по одному учню. Скільки парт стоїть в одному ряду?
2. У бабусі 7 гусок. Качок — удвоє (у 2 рази) більше, ніж гусок, а курей — на 3 менше, ніж качок. Скільки курей у бабусі?
3. Склади дві задачі за схемою і розв'яжи їх.

4. $3 \cdot 6 + 36 : 6$ $(74 - 36) - 3 \cdot 8$
 $48 : 6 + (77 - 19)$ $(25 + 36) - 42 : 6$

5. Запиши в зошиті назву кожного кута.

Таблиця множення на 7

1. Прочитай рівність: $7 \cdot 5 = 35$.

Що показують множники?

Перевір, що $7 \cdot 5 = 35$: $7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 35$.

$$7 + 7 = 14$$

$$7 + 7 + 7 = 21$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = 28$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 35$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 42$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 49$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 56$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 63$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 70$$

$$7 \cdot 2 = 14$$

$$7 \cdot 3 = 21$$

$$7 \cdot 4 = 28$$

$$7 \cdot 5 = 35$$

$$7 \cdot 6 = 42$$

$$7 \cdot 7 = 49$$

$$7 \cdot 8 = 56$$

$$7 \cdot 9 = 63$$

$$7 \cdot 10 = 70$$

2. Обчисли добутки.

$$7 \cdot 7 \quad 7 \cdot 9 \quad 7 \cdot 4 \quad 7 \cdot 6 \quad 7 \cdot 8 \quad 7 \cdot 3 \quad 7 \cdot 5$$

3. Прочитай таблицю множення на 7.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	14	21	28	35	42	49	56	63	70

4. Розв'яжи приклади.

$$7 \cdot 5 + 54 : 6$$

$$(78 - 34) - 21 : 3$$

$$40 : 5 + 7 \cdot 5$$

$$(33 + 35) + (85 - 47)$$

$$64 - 7 \cdot 8$$

$$(99 - 37) - 26$$

5. Накресли два прямі кути, один тупий кут і два гострі кути.
Тупий кут познач буквами.

1. На 6 гостей за столом поклали по одній рожевій паперовій серветці й по три білі паперові серветки. Скільки всього серветок поклали на стіл?

2. Батькові 36 років. Мати на 4 роки молодша за батька. Скільки років їхньому синові, якщо він у 4 рази молодший за матір?

3. Заєць важить 3 кг, а лисиця в 7 разів важча за зайця. Скільки кілограмів важать вони разом?

4. Знайди в кожному виразі перший і другий множники, а потім обчисли добуток.

$$6 \cdot (32 - 28)$$

$$(48 : 6) \cdot 7$$

$$3 \cdot (35 : 5)$$

$$5 \cdot (21 : 3)$$

$$(54 : 6) \cdot 4$$

$$7 \cdot (42 : 6)$$

5. Віднови рівності.

$$\square \cdot 7 = 63$$

$$36 : \square = 6$$

$$\square \cdot 4 = 36$$

$$\square \cdot 7 = 49$$

$$30 : \square = 5$$

$$\square \cdot 8 = 32$$

$$7 \cdot \square = 42$$

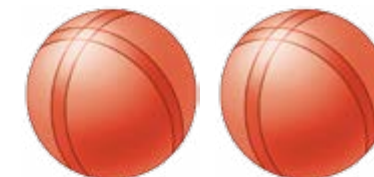
$$54 : \square = 9$$

$$4 \cdot \square = 24$$

6. Склади та розв'яжи задачу.

По 7 грн

По 9 грн

?

1. Перше число 24, друге число 6.

- У скільки разів друге число менше за перше?
- У скільки разів перше число більше за друге?
- На скільки одиниць друге число менше за перше?
- На скільки одиниць перше число більше за друге?

2. Стрічку завдовжки 10 м потрібно поділити так, щоб у кожному відрізку було по 2 м.

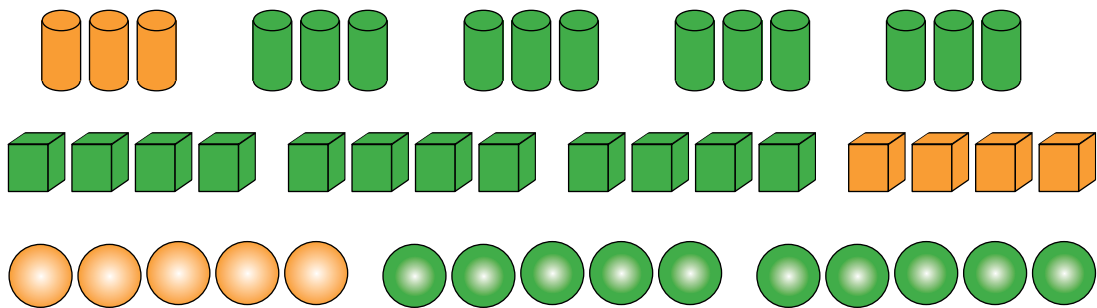
$$10 : 2 = 5 \text{ р.}$$

Відрізок стрічки CM у 5 разів коротший за стрічку AB.
Стрічка AB у 5 разів довша за відрізок стрічки CM.

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше за інше, потрібно більше число поділити на менше.

3. У скільки разів у кожному ряді більше зелених фігур, ніж помаранчевих?

4. Знайди значення виразу $a \cdot 8$, якщо: $a = 6$; $a = 7$.

Таблиця ділення на 7

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$7 \cdot 2 = 14$	$14 : 7 = 2$	$7 \cdot 6 = 42$	$42 : 7 = 6$
$7 \cdot 3 = 21$	$21 : 7 = 3$	$7 \cdot 7 = 49$	$49 : 7 = 7$
$7 \cdot 4 = 28$	$28 : 7 = 4$	$7 \cdot 8 = 56$	$56 : 7 = 8$
$7 \cdot 5 = 35$	$35 : 7 = 5$	$7 \cdot 9 = 63$	$63 : 7 = 9$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 7.

$$21 : 3 + 44 \quad 42 : 7 + 65 \quad 56 : 7 + 37$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 7.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	14	21	28	35	42	49	56	63	70
									: 7

4. Розв'яжи приклади.

$$28 : 7 + 43 \quad 73 - 56 : 7 \quad 7 \cdot 6 - 21$$
$$33 + 35 : 7 \quad 32 + 42 : 7 \quad 7 \cdot 7 + 56 : 7$$

5. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Від добутку чисел 7 і 6 відняти різницю чисел 36 і 6.

Різницю чисел 43 і 12 додати до числа 48.

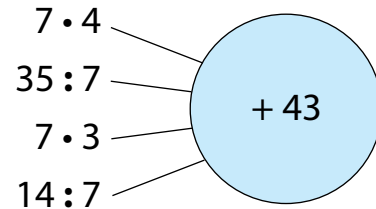
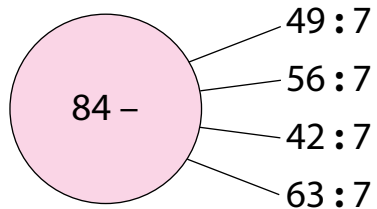
Від 64 відняти добуток чисел 7 і 4.

Від добутку чисел 7 і 9 відняти частку від ділення чисел 35 і 7.

Суму чисел 20 і 15 поділити на 7.

Різницю чисел 36 і 8 поділити на 7.

1. Обчисли.

2. З кожної рівності склади ще одну за зразком.

$28 - 16 = 12$ $28 - 12 = 16$
 $36 - 15 = 21$ $74 - 38 = 36$ $95 - 57 = 38$

3. Ширина вулиці 36 м, ширина проїжджої частини 24 м. Яка ширина кожного з двох тротуарів, якщо вони однакові?

4. На спортивні змагання прибули спортсмени з 4 міст. Від кожного міста мають виступати 7 легкоатлетів і 3 гімнасти. Скільки прибуло на змагання легкоатлетів, а скільки — гімнастів? Скільки всього спортсменів братимуть участь у змаганнях?

Таблиця множення на 8

1. Прочитай рівність: $8 \cdot 6 = 48$.

Що показують множники?

Перевір, що $8 \cdot 6 = 48$: $8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 48$.

$8 + 8 = 16$	$8 \cdot 2 = 16$
$8 + 8 + 8 = 24$	$8 \cdot 3 = 24$
$8 + 8 + 8 + 8 = 32$	$8 \cdot 4 = 32$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 40$	$8 \cdot 5 = 40$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 48$	$8 \cdot 6 = 48$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 56$	$8 \cdot 7 = 56$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 64$	$8 \cdot 8 = 64$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 72$	$8 \cdot 9 = 72$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 80$	$8 \cdot 10 = 80$

2. Обчисли добутки за таблицею.

$8 \cdot 7$ $8 \cdot 9$ $8 \cdot 4$ $8 \cdot 6$ $8 \cdot 8$ $8 \cdot 3$ $8 \cdot 5$

3. Прочитай таблицю множення на 8.

8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	16	24	32	40	48	56	64	72	80

4. Розв'яжи приклади.

$8 \cdot 3 + 43$ $8 \cdot 6 + 28$ $8 \cdot 8 - 36$ $8 \cdot 4 + 52$
 $9 \cdot 8 - 54$ $2 \cdot 8 + 63$ $7 \cdot 8 - 27$ $5 \cdot 8 + 30$

**Множити числа можна в будь-якому порядку.
Від перестановки множників добуток не змінюється.**

1. У клас принесли 8 коробок із фарбами, по 3 фарби в кожній коробці, і ще 8 коробок — по 6 фарб у коробці. Скільки всього фарб у коробках?

* Розв'яжи задачу двома способами: на 3 дії і на одну дію.

2. У столярному цеху за зміну виготовляють 8 табуреток і 4 стільці. Скільки табуреток і стільців виготовляють у столярному цеху за 5 змін?

* Розв'яжи задачу двома способами: на 3 дії і на одну дію.

3. Ціна 1 кг бананів — 32 грн, а ціна 1 кг яблук — у 4 рази менша. Скільки коштує 1 кг яблук?

4. Купили 6 пар шкарпеток. За них заплатили 48 грн. Скільки коштує пара шкарпеток?

- 5*. Купили 4 іграшки за ціною 8 грн кожна. Всього заплатили 32 грн. Скажи, про що дізнаємося, обчисливши:

$$8 \cdot 4$$

$$32 : 8$$

$$32 : 4$$

6. Обчисли.

$$\begin{array}{c} 4 \quad 7 \\ \cdot 8 \\ 9 \quad 5 \\ 6 \quad 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 28 \quad 49 \\ : 7 \\ 63 \quad 35 \\ 42 \quad 56 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 4 \quad 7 \\ \cdot 6 \\ 9 \quad 5 \\ 6 \quad 8 \end{array}$$

7. Знайди усно невідомі множники.

$$\square \cdot 4 = 24$$

$$\square \cdot 7 = 49$$

$$\square \cdot 8 = 56$$

$$\square \cdot 8 = 48$$

Множення чисел на 1 і на 0

1. Заміни дію множення дією додавання та обчисли.

Зразок.

$$1 \cdot 3 = 1 + 1 + 1$$

$$0 \cdot 4 = 0 + 0 + 0 + 0$$

$$1 \cdot 3 = 3$$

$$0 \cdot 4 = 0$$

$$1 \cdot 2$$

$$1 \cdot 6$$

$$0 \cdot 3$$

$$0 \cdot 7$$

$$1 \cdot 4$$

$$0 \cdot 5$$

2. Прочитай вирази.

$$1 \cdot a = a$$

$$0 \cdot a = 0$$

3. Обчисли усно.

$$1 \cdot 8$$

$$0 \cdot 7$$

$$1 \cdot (3 + 5)$$

$$0 \cdot (2 + 2)$$

$$1 + 8$$

$$0 + 7$$

$$1 \cdot 3 + 5$$

$$0 \cdot 2 + 2$$

При множенні будь-якого числа на одиницю добуток дорівнює тому самому числу:

$$a \cdot 1 = a.$$

При множенні будь-якого числа на нуль добуток дорівнює нулю:

$$a \cdot 0 = 0.$$

Добутки $5 \cdot 1$ і $8 \cdot 0$ не можна замінити додаванням однакових доданків. При множенні на 1 і на 0 користуються правилами множення на 1 і на 0.

4. Знайди значення виразів.

$$8 + 1$$

$$7 + 0$$

$$1 \cdot 4$$

$$8 + 1 \cdot 1$$

$$3 + 4 \cdot 0$$

Таблиця ділення на 8

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$8 \cdot 2 = 16$	$16 : 8 = 2$	$8 \cdot 6 = 48$	$48 : 8 = 6$
$8 \cdot 3 = 24$	$24 : 8 = 3$	$8 \cdot 7 = 56$	$56 : 8 = 7$
$8 \cdot 4 = 32$	$32 : 8 = 4$	$8 \cdot 8 = 64$	$64 : 8 = 8$
$8 \cdot 5 = 40$	$40 : 8 = 5$	$8 \cdot 9 = 72$	$72 : 8 = 9$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 8.

$$24 : 3 + 44 \quad 48 : 8 + 65 \quad 64 : 8 + 37$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 8.

8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
	16	24	32	40	48	56	64	72	80
									: 8

4. Розв'яжи приклади.

$$48 - 32 : 8 \quad (70 - 22) : 8 \quad 8 \cdot 7 + (56 - 24)$$

$$8 \cdot 9 - 30 \quad (84 - 44) : 8 \quad 64 : 8 + 36$$

5. Знайди усно невідомі множники.

$$\square \cdot 4 = 32 \quad \square \cdot 7 = 56 \quad \square \cdot 8 = 32 \quad \square \cdot 8 = 64$$

6. Зменш: число 48 у 6 разів; число 32 — у 8 разів; число 28 — у 4 рази; число 72 — у 8 разів.

7. Обчисли, якщо: $a = 1$; $a = 0$.

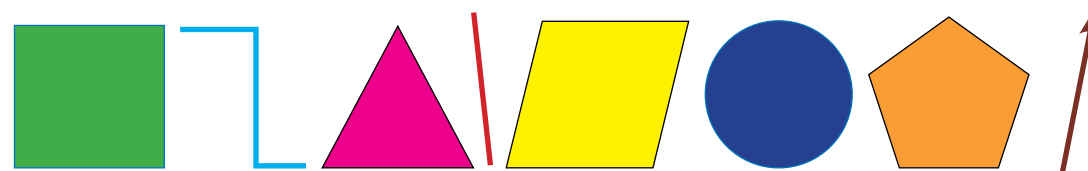
$$a \cdot 8 \quad 5 \cdot a \quad a + 68 \quad 76 - a$$

1. Фермер зібрав 56 кг моркви і 72 кг буряків. Восьму частину моркви й восьму частину буряків він віддав у шкільну їдальню. Скільки кілограмів овочів фермер віддав у їдальню?

2. Василько і Петрик ловили в річці раків. Вони зловили 18 раків і поділили їх між собою порівну. Скільки раків дісталось кожному хлопчику?

- 3*. Від парти, за якою сидить Юра, до дошки — 4 кроки. Під час уроку Юра виходив до дошки 3 рази. Скільки кроків під час уроку зробив Юра?

4. Скільки на малюнку багатокутників? Назви кожен фігуру, що не є багатокутником.

5. Добери числа й запиши.

$$28 \text{ більше від } 7 \text{ у } \square \text{ рази;}$$

$$35 \text{ більше від } 5 \text{ у } \square \text{ разів;}$$

$$8 \text{ менше від } 56 \text{ у } \square \text{ разів;}$$

$$6 \text{ менше від } 48 \text{ у } \square \text{ разів.}$$

6. Обчисли й запиши правильні рівності.

$$74 - 23 = 61 \quad 30 : (4 + 2) = 4 \quad 89 - 9 = 90$$

$$37 - 18 = 12 \quad 64 : (5 + 3) = 8 \quad 73 : 8 = 5$$

7. Склади та розв'яжи приклади.

$\begin{array}{r} 32 \\ : 8 \\ \hline 24 \end{array}$	$\begin{array}{r} 56 \\ : 8 \\ \hline 48 \end{array}$	$\begin{array}{r} 5 \\ \cdot 8 \\ \hline 9 \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \\ \cdot 8 \\ \hline 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} 14 \\ : 7 \\ \hline 56 \end{array}$	$\begin{array}{r} 49 \\ : 7 \\ \hline 35 \end{array}$	$\begin{array}{r} 3 \\ \cdot 7 \\ \hline 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ \cdot 7 \\ \hline 4 \end{array}$
---	---	---	---	---	---	---	---

Таблиця множення на 9

1. Прочитай рівність: $9 \cdot 6 = 54$.

Що показують множники?

Перевір, що $9 \cdot 6 = 54$: $9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 54$.

$$9 + 9 = 18$$

$$9 + 9 + 9 = 27$$

$$9 + 9 + 9 + 9 = 36$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 45$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 54$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 63$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 72$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 81$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 90$$

$$9 \cdot 2 = 18$$

$$9 \cdot 3 = 27$$

$$9 \cdot 4 = 36$$

$$9 \cdot 5 = 45$$

$$9 \cdot 6 = 54$$

$$9 \cdot 7 = 63$$

$$9 \cdot 8 = 72$$

$$9 \cdot 9 = 81$$

$$9 \cdot 10 = 90$$

2. Обчисли добутки.

$$9 \cdot 3 \quad 9 \cdot 7 \quad 9 \cdot 5 \quad 9 \cdot 8 \quad 9 \cdot 4 \quad 9 \cdot 2 \quad 9 \cdot 6$$

3. Прочитай таблицю множення на 9.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	18	27	36	45	54	63	72	81	90

4. Розв'яжи приклади.

$$9 \cdot 7 - 9 \cdot 5 \quad 9 \cdot 1 + 9 \cdot 9 \quad 9 \cdot 3 + 9 \cdot 6$$

$$56 : 8 + 43 \quad 3 + 4 \cdot 9 \quad 18 : 2 \cdot 9$$

- 5*. У 4 ящики розклали порівну 20 кг персиків. Скільки потрібно таких ящиків, щоб розкласти 45 кг персиків?

1. Встав пропущені числа.

$$\square : 6 = 4$$

$$8 \cdot \square = 56$$

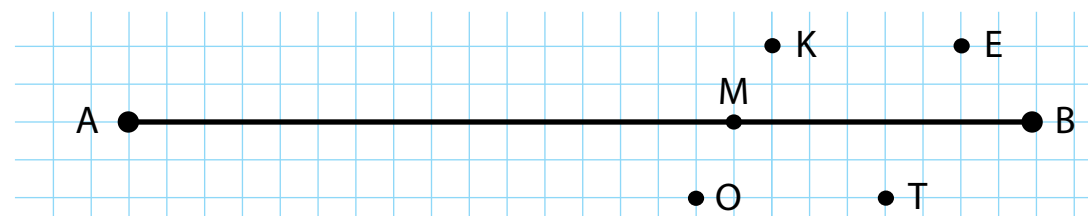
$$72 : \square = 9$$

$$5 \cdot \square = 45$$

$$\square : 3 = 7$$

$$\square \cdot 9 = 81$$

2. Назви точки, що лежать поза відрізком АВ. Вимірй відстань між точками О і Е. У скільки разів довжина відрізка МВ менша за довжину відрізка АВ?

3. У їдальні було 27 кг гречаної крупи. Щодня протягом тижня на приготування каші витрачали по 3 кг гречки. Скільки кілограмів гречаної крупи залишилося в їдальні?

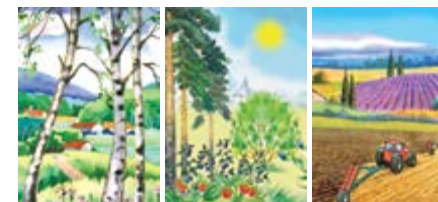
4. Рибалка зловив 21 карася і 3 щуки. У скільки разів більше карасів, ніж щук, зловив рибалка?

Зміни запитання так, щоб задача розв'язувалася дією віднімання.

5. Улітку шкільні канікули тривають 3 місяці.

- Назви літні місяці. Подивись у календарі, скільки днів має кожний літній місяць.
- Полічи, скільки днів триватимуть літні канікули.
- Де ти відпочиватимеш улітку?
- Скільки всього днів ти відпочиватимеш улітку?

Таблиця ділення на 9

1. Розкажи, як із кожного прикладу на множення складено приклад на ділення.

$$\begin{array}{llll} 9 \cdot 2 = 18 & 18 : 9 = 2 & 9 \cdot 6 = 54 & 54 : 9 = 6 \\ 9 \cdot 3 = 27 & 27 : 9 = 3 & 9 \cdot 7 = 63 & 63 : 9 = 7 \\ 9 \cdot 4 = 36 & 36 : 9 = 4 & 9 \cdot 8 = 72 & 72 : 9 = 8 \\ 9 \cdot 5 = 45 & 45 : 9 = 5 & 9 \cdot 9 = 81 & 81 : 9 = 9 \end{array}$$

2. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 9.

$$36 : 4 + 27 \quad 54 : 9 + 52 \quad 72 : 9 + 43$$

3. Прочитай таблицю множення і ділення на 9.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
	18	27	36	45	54	63	72	81	90
									: 9

4. Розв'яжи приклади.

$$\begin{array}{lll} 18 - 36 : 9 & (84 - 21) : 9 & 9 \cdot 7 + (46 - 25) \\ 8 \cdot 9 - 30 & (90 - 45) : 9 & 81 : 9 + 54 \end{array}$$

5. Обчисли усно.

Знайти дев'яту частину числа 36.

54 зменшити в 9 разів.

У скільки разів число 9 менше за число 81?

Збільш 5 у 9 разів.

Чому дорівнює дев'ята частина числа 27.

У скільки разів число 63 більше за число 9?

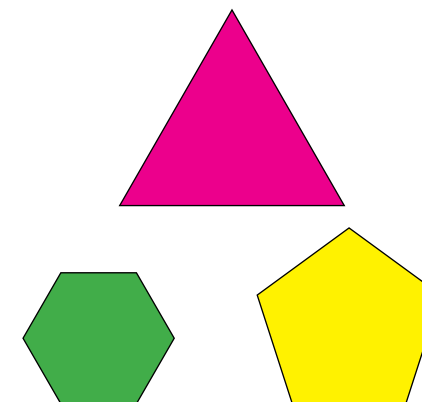
Знайти дев'яту частину числа 72.

1. Обчисли усно.

Множник	9	6	8	...	5	...	4
Множник	...	9	7	9	...	6	...
Добуток	72	...	...	63	45	54	36

2. Знайди:

- периметр трикутника, у якого кожна сторона дорівнює 5 см;
- периметр п'ятикутника, у якого кожна сторона дорівнює 3 см;
- периметр шестикутника, у якого кожна сторона дорівнює 2 см.

3. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Зменшуване 53, від'ємник 36, доданок 64.

Доданок 27, доданок 22, відняти добуток чисел 3 і 9.

До різниці чисел 48 і 24 додати частку від ділення чисел 63 і 9.

Від різниці чисел 73 і 38 відняти добуток чисел 3 і 6.

Від добутку чисел 8 і 9 відняти частку від ділення чисел 54 і 9.

Різницю чисел 38 і 13 додати до числа 44.

Від 74 відняти добуток чисел 5 і 4.

Від добутку чисел 7 і 9 відняти частку від ділення чисел 63 і 7.

4. Постав знаки $>$ $=$ $<$.

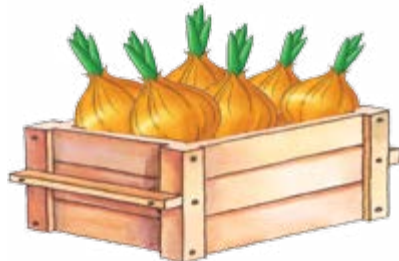
$$\begin{array}{lll} 9 \cdot 4 - 14 \square 50 & 56 : 8 \square 5 & 28 : 7 \square 8 \\ 18 : 9 + 12 \square 15 & 72 : 8 \square 8 & 81 : 9 \square 7 \end{array}$$

- Лісоруби зрубали 36 сосен і в 4 рази менше дубів. Скільки всього дерев зрубали лісоруби?
- *. Перший покрівельник за 6 год уклав 54 шиферини. Другий покрівельник за 5 год уклав 35 шиферин. На скільки менше шиферин укладав за 1 год другий покрівельник?

- *. У хлопчика стільки ж братів, скільки сестер. Сестра сказала, що має трьох братів. Скільки всього дітей у сім'ї?

- Один селянин зібрав 48 кг цибулі, а інший — 24 кг. Частину цибулі розклали в 5 ящиків по 8 кг у кожний. Скільки кілограмів цибулі ще треба розкласти?

- Восени Світланка щодня засушувала листочки. Вона засушила 6 березових листків, 12 кленових і 18 осикових. У скільки разів більше кленових листочків, ніж березових, засушила Світланка?

У скільки разів менше березових листків, ніж осикових, засушила Світланка? Скільки всього листків засушила Світланка восени?

Множення й ділення на 10

- Обчисли, використовуючи переставну властивість дії множення.

$$10 \cdot 2 \quad 2 \cdot 10 \quad 10 \cdot 7 \quad 7 \cdot 10$$

- У рівностях порівняй перший множник із добутком.

$$4 \cdot 10 = 40 \quad 6 \cdot 10 = 60 \quad 9 \cdot 10 = 90$$

Щоб помножити число на 10, потрібно до нього справа приписати один нуль (0).

- Перевір обчислення дією множення на 10 дією ділення.

Зразок. $2 \cdot 10 = 20$ $20 : 2 = 10$ $20 : 10 = 2$

$$3 \cdot 10 \quad 7 \cdot 10 \quad 5 \cdot 10 \quad 8 \cdot 10$$

Щоб поділити число на 10, потрібно від нього справа відкинути один нуль (0).

- $40 : 10$ $(55 + 25) : 10$ $90 - 60 : 10$
 $70 : 10$ $(80 - 50) : 10$ $10 + 30 : 10$

- Добери пропущені числа.

$$\square : 9 = 4 \quad 8 \cdot \square = 80 \quad 72 : \square = 9$$

$$5 \cdot \square = 50 \quad \square : 10 = 7 \quad \square \cdot 9 = 81$$

- Який відрізок накреслено: вертикально; горизонтально; похило?

1. На грядці діти зірвали 40 полуниць. Наталка з'їла десяту частину полуниць, а Володя з'їв п'яту частину полуниць. Скільки полуниць з'їли діти?

2. Малий Петрик за один день прочитав 2 сторінки книжки, а його старша сестра Оксана — у 10 разів більше. Скільки сторінок прочитала за день Оксана?

3. На зимових канікулах Сашко зі старшим братом їздили до дідуся в Карпати. Там Сашко катався на санчатах із гірки заввишки 5 м і завдовжки 40 м. Старший брат катався на лижах із гори, у 10 разів вищої і на 55 м довшої. Яку висоту і яку довжину має гора, з якої катався старший брат Сашка?

4. Знайди значення виразів, якщо $a = 10$: $50 - a$; $7 \cdot a$.

Числа	8	18	20	12	18	30	40	60	100
Знайти	половину		третину			десяту частину			

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА РІК

1. Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа:
39   18   47   74   39   83   95   67   27

Зразок. $58 = 50 + 8$.

2. Добери числа, щоб рівності були правильними.

$$27 + \square = 74 - \square$$

$$6 \cdot \square = 42 : \square$$

$$48 - \square = 24 + \square$$

$$35 : \square = 7 \cdot \square$$

3. Знайди значення виразів.

$$(80 - 38) : 7$$

$$83 - (40 - 21)$$

$$(68 - 26) : 7$$

$$(35 + 29) : 8$$

$$68 - (81 - 17)$$

$$(18 + 36) : 6$$

4. Розв'яжи приклади з іменованими числами.

$$1 \text{ грн } 30 \text{ к.} + 3 \text{ грн } 47 \text{ к.}$$

$$10 \text{ грн} : 5$$

$$3 \text{ к.} \cdot 3$$

$$16 \text{ грн } 45 \text{ к.} - 8 \text{ грн } 25 \text{ к.}$$

$$30 \text{ грн} : 10$$

$$20 \text{ к.} : 5$$

$$8 \text{ грн } 25 \text{ к.} + 2 \text{ грн } 25 \text{ к.}$$

$$50 \text{ грн} : 5$$

$$5 \text{ к.} \cdot 8$$

5. Дай відповіді на запитання.

- Скільки місяців у році?
- Назви весняні місяці. Назви літні місяці.
- Назви осінні місяці. Назви зимові місяці.
- Скільки днів може мати один місяць?
- Скільки годин у добі?
- Скільки хвилин у годині?

6. Розкажи правило ділення та множення на 1.

$$1 \cdot 8 = 8$$

$$8 : 1 = 8$$

$$8 : 8 = 1$$

$$1 \cdot a = a$$

$$a : 1 = a$$

$$a : a = 1$$

1. Лариса прочитала книжку за 2 дні, а Степан читав книжку в 2 рази довше. За скільки днів прочитав книжку Степан?
2. Діти навчаються в школі 9 місяців на рік, а літні канікули в них у 3 рази коротші за навчальний рік. Скільки місяців у дітей тривають літні канікули?

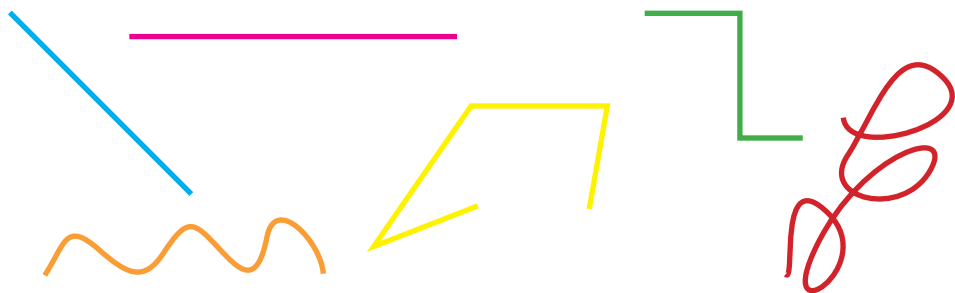
3. Із Києва до Чернівців потяг їде 12 годин, а з Києва до Вінниці — у 3 рази менше годин. Із Києва до Одеси потяг їде на 6 годин довше, ніж до Вінниці. Скільки годин їде потяг із Києва до Одеси?

4. Розв'яжи приклади з іменованими числами.

$$\begin{array}{l} 3 \text{ год } 20 \text{ хв} + 2 \text{ год } 15 \text{ хв} \\ 2 \text{ год } 40 \text{ хв} + 1 \text{ год } 30 \text{ хв} \end{array} \quad \left| \quad \begin{array}{l} 11 \text{ год } 45 \text{ хв} - 6 \text{ год } 10 \text{ хв} \\ 5 \text{ год } 20 \text{ хв} - 3 \text{ год } 30 \text{ хв} \end{array}$$

5. Пригадай назви ліній.

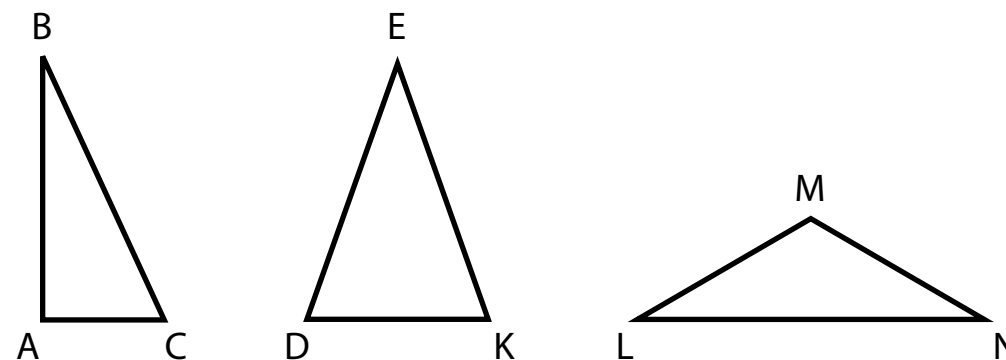

6. Накресли одну пряму лінію завдовжки 8 см, а другу — в 4 рази коротшу за першу.
7. Накресли ламану лінію завдовжки 16 см. Виміряй довжину кожного відрізка ламаної лінії. Познач відрізки ламаної лінії буквами.

1. Математичний диктант.

Тридцять шість поділити на чотири й помножити на п'ять.
Сорок два поділити на сім і додати сорок вісім.
Дев'ять помножити на три й відняти вісімнадцять.
Шість помножити на три й додати тринадцять.

2. Знайди в трикутників тупі, прямі, гострі кути. Випиши назви кутів у зошит.

Зразок. Гострі кути: $\angle ABC, \dots$

3. Пригадай:

- скільки сантиметрів у метрі;
- скільки дециметрів у метрі;
- скільки сантиметрів у дециметрі.

4. Розв'яжи приклади з іменованими числами.

$$\begin{array}{ll} 1 \text{ м } 20 \text{ см} + 4 \text{ м } 50 \text{ см} & 17 \text{ м } 80 \text{ см} - 9 \text{ м } 40 \text{ см} \\ 5 \text{ дм} + 5 \text{ см} & 28 \text{ дм} - 17 \text{ дм} \end{array}$$

5. Перетвори.

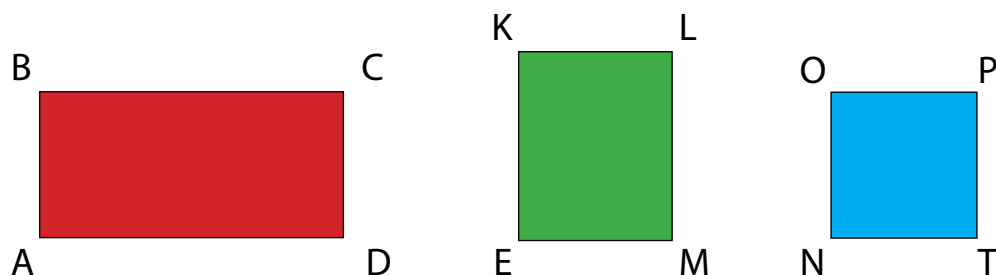
$$\begin{array}{lll} 75 \text{ см} = \square \text{ дм} & 4 \text{ дм} = \square \text{ см} & 5 \text{ дм } 34 \text{ см} = \square \text{ см} \\ 9 \text{ дм} = \square \text{ см} & 100 \text{ см} = \square \text{ дм} & 3 \text{ дм } 15 \text{ см} = \square \text{ см} \end{array}$$

1. Довжина шкільного коридору 64 м, а довжина класу 8 м. Скільки класів розміщено вздовж коридору?
2. Довжина учнівської лінійки 20 см, а довжина кравецької лінійки 100 см. У скільки разів учнівська лінійка коротша за кравецьку? У скільки разів кравецька лінійка довша за учнівську?

3. Обчисли. Запиши числові вирази словами.

$$23 + 34 - 41 \quad 9 \cdot 7 - 52 \quad 63 : 9 + 18$$

4. Які фігури є прямокутниками, а які — квадратами?

5.
  - Обчисли периметр прямокутника, у якого протилежні сторони дорівнюють 6 см і 3 см.
  - Обчисли периметр квадрата зі стороною 4 см.
  - Обчисли периметр трикутника, у якого сторони дорівнюють 4 см, 7 см, 3 см.

6. На скільки кілограмів гарбуз важчий за диню, якщо диня важить 2 кг, а гарбуз у 6 разів важчий.

7. У великій каністрі було 20 л бензину. Його розлили в 4 малі каністри. Скільки літрів бензину налили в кожну малу каністру?

1. Випиши вирази зі значенням, меншим за 37.

$$26 + 18 \quad 64 - 23 \quad 16 + 19 \quad 91 - 50$$

2. Чому дорівнює сторона квадрата, якщо його периметр дорівнює 32 см?

3. Запиши числові вирази та знайди їхні значення.

Від різниці чисел 100 і 34 відняти суму чисел 11 і 22.

Зменшене 17, від'ємник 9, доданок 45.

Різницю чисел 98 і 65 додати до частки від ділення чисел 72 і 9.

Від добутку чисел 7 і 9 відняти частку від ділення чисел 35 і 7.

Різницю чисел 47 і 13 додати до числа 28.

Від числа 53 відняти добуток чисел 6 і 4.

Від добутку чисел 4 і 9 відняти частку від ділення чисел 21 і 7.

Перший доданок 47, другий доданок 53, мінус добуток чисел 7 і 9.

4. Яринчина бабуся за годину наліпила 50 вареників, а Яринка за той самий час наліпила у 5 разів менше вареників. Скільки вареників наліпили за годину бабуся з Яринкою?

5. Знайди значення виразів, якщо: $a = 1$; $b = 0$.

$$a \cdot 9 + a \quad 8 : a + a \cdot 1 \quad 4 : b + b \quad 5 : (40 \cdot b)$$

1. Знайди значення числових виразів.

$$49 : 7 + 3 \cdot 5 \quad (12 + 12) : 4 \quad (83 - 55) : 7$$

$$9 \cdot 6 + 48 : 8 \quad (98 - 53) : 9 \quad (24 + 16) : 5$$

$$(36 + 28) - 63 : 7 \quad 8 \cdot 8 - (64 - 43)$$

$$(82 - 44) + 27 : 9 \quad 6 \cdot 7 + 20 : 4$$

2. Малий Сашко читає 9 слів за 1 хв. Його брат Петро, який навчається в 11 класі, читає в 10 разів швидше. Їхня сестричка Надійка за 1 хв читає на 25 слів менше, ніж Петро. Скільки слів читає за 1 хв Надійка?

- 3*. У Миколки 4 двоюрідні брати. У кожного з них по 2 сестрички. Скільки двоюрідних сестричок і братів у Миколки?

4. У садку висадили 5 кущів півонії, кущів троянд — у 8 разів більше, а кущів хризантем — удвоє менше, ніж троянд. Скільки кущів квітів висадили в садку?

5. За тиждень Роман може розв'язати 48 прикладів, а Михайлик — у 6 разів менше. Скільки прикладів можуть розв'язати двоє хлопчиків за тиждень?

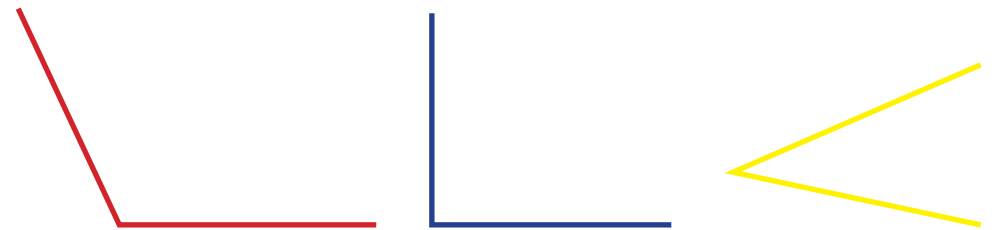
6. Обчисли, якщо $a = 6$: $3 \cdot a$; $a \cdot 2$; $24 : a$.

1. Накресли один відрізок, що дорівнює 12 см, другий відрізок — удвоє менший за перший, а третій відрізок — утроє менший за перший. Яка довжина найменшого відрізка?

2. Із кожного прикладу на множення склади та розв'яжи приклади на ділення на 8.

$$8 \cdot 7 \quad 8 \cdot 3 \quad 8 \cdot 6 \quad 8 \cdot 4 \quad 8 \cdot 9 \quad 8 \cdot 5$$

3. Познач кути буквами та запиши їхні назви.

4. У фермерському саду 56 яблунь, а в садку дідуся Панаса 9 яблунь. У скільки разів більше яблунь у фермерському саду? На скільки менше яблунь у садку дідуся Панаса?

5. Одна ромашка коштує 2 грн, одна троянда коштує 7 грн. Для букетів купили 7 ромашок і 5 троянд. Скільки коштували букети?

6. Обчисли, користуючись правилами множення та ділення на 1, на 10, на 0.

$$4 \cdot 1 \quad 6 : 1 \quad 5 \cdot 10 \quad 70 : 10 \quad 9 \cdot 0 \quad 8 : 0$$

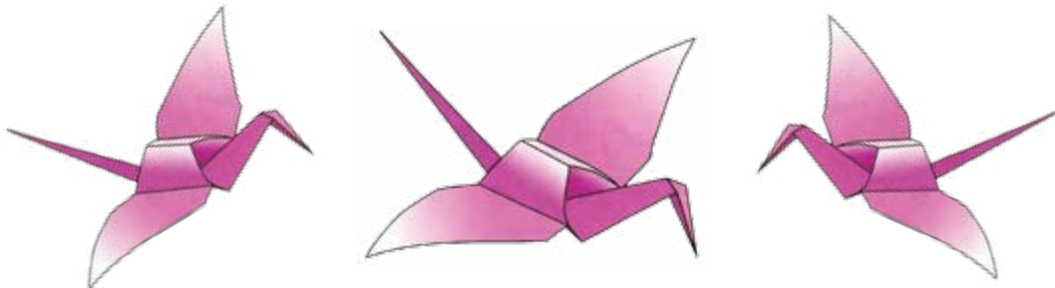
1. Накресли в зошиті три кола.

- Поділи перше коло трьома прямими лініями таким чином, щоб утворилися прямий, гострий і тупий кути.
- Поділи друге коло двома прямими лініями таким чином, щоб утворилися 4 прями кути.
- Поділи третє коло прямими лініями таким чином, щоб утворилися тільки гострі кути. Полічи, скільки ліній проведено в колі.

2. Знайди значення виразів, якщо $a = 8$.

$$a \cdot 3 \quad 56 : a \quad 43 - a \quad a + 27 \quad (a \cdot 9) - (45 : a)$$

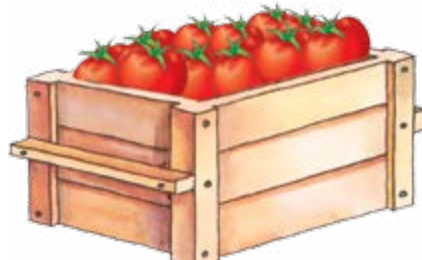
3. Василько з друзями виготовили з паперу 100 журавликів. Максимко виготовив у 10 разів менше. Скільки журавликів виготовив Максимко?

4. Знайди значення виразів.

$$8 \cdot 1 \quad 7 \cdot 0 \quad 4 \cdot 1 \quad (8 + 1) \cdot 1 \quad (3 + 4) \cdot 0$$

5. Дядько Остап зібрав на полі 49 кг помідорів, а його син Тарас зібрав 7 кг помідорів. У скільки разів менше помідорів зібрав Тарас, ніж дядько Остап?

6. Яку дію виконують першою у виразі з дужками?

1. Улітку діти доглядали кролів. Олеся з Настею доглядали 18 кролів. Максим, Сашко і Василько доглядали 24 кролі. Скільки всього кролів доглядали влітку дівчатка й хлопчики?

2. Ціна книжки 63 грн, а ціна блокнотика в 9 разів менша. Миколка купив книжку і 4 блокнотики. Скільки гривень Миколка заплатив за свою покупку?

3. Розв'яжи приклади.

$$\begin{array}{lll} 49 : 7 + 36 : 4 & (35 + 5) : 8 & (18 + 36) : 6 \\ 36 : 6 + 48 : 8 & (98 - 34) : 8 & (33 + 39) : 8 \end{array}$$

4. Рибалка з берега зловив на вудочку 4 кг риби. Рибалки на човні виловили сіткою в 10 разів більше риби. Скільки всього риби зловили рибалки?

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 1 КЛАСІ.....	4
Розрядний склад двоцифрових чисел.....	6
Назви чисел при додаванні.....	9
Переставна властивість дії додавання.....	10
Плоскі та об'ємні геометричні фігури.....	11
Назви чисел при відніманні.....	13
Додавання й віднімання чисел частинами.....	14
Порівняння чисел. Знаки $>$, $<$, $=$	15
Грошові знаки.....	16
Взаємозалежність між діями додавання й віднімання.....	19
Одиниці довжини: сантиметр, дециметр, метр.....	23
Лінії.....	30
Вимірювання й відмірювання ліній.....	31
Способи додавання й віднімання двоцифрових чисел.....	41
Знаходження невідомого числа.....	47
ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД.....	49
Букви латинського алфавіту.....	54
Позначення одного з доданків буквою.....	57
Одиниці часу.....	59
Задачі на дві дії.....	64
Вирази з дужками. Додавання числа до суми й суми до числа.....	65
Додавання суми до суми.....	69
Віднімання суми від числа й числа від суми.....	70
Віднімання суми від суми, різниці від суми, суми від різниці.....	72
Периметр багатокутника.....	75
Кути.....	79
Властивості прямокутника, квадрата.....	80
Одиниці маси: кілограм, центнер.....	83
Усне додавання й віднімання двоцифрових чисел із переходом через розряд.....	84
МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ ЧИСЕЛ.....	89
Таблиця множення на 2.....	89
Назви чисел при множенні.....	91
Зв'язок між діями множення й ділення.....	95
Назви чисел при діленні.....	97
Таблиця ділення на 2.....	99
Таблиця множення на 3.....	102
Таблиця ділення на 3.....	105
Таблиця множення на 4.....	108
Таблиця ділення на 4.....	112
Половина.....	116
Таблиця множення на 5.....	117
Частина.....	119
Таблиця ділення на 5.....	120
Збільшення і зменшення числа в кілька разів.....	122
Таблиця множення на 6.....	124
Порядок виконання дій у виразах.....	127
Таблиця ділення на 6.....	130
Таблиця множення на 7.....	132
Таблиця ділення на 7.....	135
Таблиця множення на 8.....	137
Множення чисел на 1 і на 0.....	139
Таблиця ділення на 8.....	140
Таблиця множення на 9.....	142
Таблиця ділення на 9.....	144
Множення й ділення на 10.....	147
ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА РІК.....	149

Навчальне видання

Литвинова Віра Володимирівна
Піканова Наталія Володимирівна

МАТЕМАТИКА

Підручник
для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 91)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Головний редактор *А. С. Мнишенко*
Головний художник *М. Б. Гутман*
Редактор *К. Д. Протасова*
Коректори *А. В. Дрожжина, Л. Ф. Іванова*

Формат 70х100/16.
Ум. друк. арк. 13,00. Обл.-вид. арк. 6,80.
Тираж 2086 пр. Зам. № .

Державне підприємство «Спеціалізоване видавництво “Либідь”»,
вул. Пушкінська, 32, м. Київ, 01004

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3055 від 12.12.2007

Віддруковано в ПП «Видавництво “Фенікс”»,
вул. Шутова, 136, м. Київ, 03067

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 271 від 07.12.2000